

Issued on 11-1-62

Volume. IV

No. 4

16th March, 1961
(Thursday)

25th Phalgun 1882 S.E.

Andhra Pradesh Legislative Assembly Debates OFFICIAL REPORT

Part II—Proceedings other than Questions and Answers

CONTENTS

Privilege Motion :

- re : Pre-publication of the Budget Proposals
in 'Andhra Patrika' ... 380-386

Calling attention to matters of Urgent Public Importance:

- re : Supply of water to second crop in Krishna Delta ... 386-388
re : Fire accident in Korlari village, Cheepurupalli Taluq. 388
re : Distribution of lands to political sufferers not
belonging to the Congress Party ... 388-389

Annual Financial Statement (Budget) for 1961-62 :

Voting of Demands for Grants :

- Demand No. XXV—Other Miscellaneous
Departments Rs. 1,38,31,500 ... 390-458
(Passed)
Demand No. XVIII—Medical—Rs. 5,00,70,000 }
Demand No. XIX—Public Health—Rs. 2,47,99,200 } 458-462
(Not concluded)
Appendix—Demand No. XVIII }
" XIX } 463-475

NOTE *at the commencement of the speech denotes confirmation from
the Member not received in time.

Printed by Ajanta Printers, Secunderabad,
for the Director, Government Printing Press, Hyderabad-A.P.

THE
ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY
DEBATES
[Part II - Proceedings other than Questions and Answers
OFFICIAL REPORT

---

*Thirty first day of the Eleventh Session of the
Andhra Pradesh Legislative Assembly*

ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY

Thursday, the 16th March, 1961

The House met at Half Past Eight of the Clock

[Mr. Speaker in the Chair]

QUESTIONS AND ANSWERS

(SEE PART I)

PRIVILEGE MOTION

*re : Pre-publication of the Budget proposals in
Andhra Patrika*

Mr. Speaker : Two Members of this House, viz., Sri P. Rajagopal Naidu, Deputy Leader, Swatantra Group and Sri Vavilala Goplakrishayya, Independent Member, have given notice of a motion of a breach of privilege of this House alleged to have been caused by the pre-publication of the Budget Proposals in "Andhra Patrika", a leading Telugu Daily published in Madras on 20-2-1961 prior to their presentation by the hon. Finance Minister in this Assembly. Publication in the case of a newspaper only means the sale or distribution to the public of the copies thereof. In this case, the Budget was presented and the Budget speech was delivered by the hon. Finance Minister before the Legislative Assembly at 4-15 p. m. on 20-2-1961. The copies of the Budget speech and other connected papers were then distributed among the members of the Assembly and among the Representatives of the Press who were present in the press gallery. Besides, a large number of visitors also were present in the visitors' and Speaker's Galleries. So the Budget speech and the Budget propo-

sals became public property then. "The Andhra Patrika" which had got the copies of the Budget speech at about 10 a. m. that morning at Madras from an Officer of the Information Department of the Andhra Pradesh Government along with other Dailies published in Madras with strict instructions not to publish or otherwise use them till 5 p. m. that evening, printed the Budget speech in its Hyderabad edition and despatched bundles of the copies thereof by the plane that left Menumbakam Air Port (Madras) at 3 p. m. and reached Begumpet Air Port (Hyderabad) at 4.35 p. m. that evening. The bundles were taken out of the plane at Begumpet, Hyderabad after 4.35 p. m. and the copies of the paper were sold to the public from about 5.30 p. m. Thus it is clear that there was no pre-publication of the Budget Speech by "the Andhra Patrika" before the hon. Finance Minister delivered it before the Assembly. I therefore disallow the motions of breach of privilege given notice of by the two members. Nor was this a case of leakage of the Budget because nobody got the Budget papers or information of the Budget clandestinely from the Government Officers or the Government press before the presentation of the Budget by the Hon. Finance Minister. Leakage of the Budget does not come under Breach of Privilege but constitutes a positive offence and the culprits are arrested and punished according to law.

But Sri Vavilala Gopalakrishnayya, M.L.A. has subsequently given another notice of a motion of breach of privilege of the House caused by the Government supplying copies of the Budget Speech to the Newspapers and agencies at Vijayawada, Chittoor, Hyderabad and Madras before it was presented by the Hon. Finance Minister to the Legislative Assembly on 20-2-'61. There is no doubt some force and validity in this motion. It is admitted on behalf of the Government that their Finance Department made arrangements to deliver copies of the Budget Speech to the representatives of the various newspapers at those centres through their officers at about 10 A.M. that morning with strict instructions not to publish them or use them otherwise till 5 P.M. that evening. This they did to enable those newspapers to publish the Budget Speech in their evening editions

re : Pre-publication of the Budget

Proposals in Andhra Patrika

that day or in their morning editions next morning. Copies of the Budget Speech were sent for this purpose to their offices at Madras, Chittoor and Vijayawada in Sealed Covers. At Hyderabad the Finance Secretary himself delivered the copies to the press representatives with the same instructions. This practice has been prevailing in the Andhra Pradesh State ever since its formation. A letter written by Hon. Dr. Gopala Reddi, the then Finance Minister of the Andhra Pradesh State, dated 24th February, 1958 to the Chief Secretary to the Government of Madras reveals that such a practice existed from 1957 in the Andhra Pradesh State, i.e., from the time of the First Budget presented by the Finance Minister, the late Hon. Sri Kala Venkata Rao in the newly formed Andhra Pradesh State. Dr. Gopala Reddi in his letter says "as we did last year through the Finance Secretary, I am sending my Budget Speech both in English and Telugu. The Telugu copies may be given to the representatives of "the Andhra Patrika" and "Andhra Prabha" who will come and meet you at the Secretariat. The English copies may be given to the English dailies and if needed to the Tamil dailies also. The representative will meet you round about 11 o'clock on 26th. I give the speech at 4 p.m. on that day and they should be told not to publish before 5 p.m. on that day." The Finance Secretary also wrote a letter dated 25th February 1958 to the Sub-Collector, Vijayawada which reads as follows: "I am desired by the Finance Minister to send herewith two copies of his Budget Speech in Telugu with a request that they may please be given to the representatives of the local daily, "Visalandhra" with instructions not to publish nor release the contents before 5 p. m. on Wednesday, the 26th February, 1958." Similarly copies of the Budget Speech were handed over to the Press Representatives at Hyderabad at 11 a.m. that day by the Finance Secretary himself in the Government Secretariat. This practice has been continued from that time year after year by the Finance Department. The Present Finance Minister, Hon. Sri Brahmananda Reddy did not initiate this practice. His Department followed it even without any specific instructions from him. Since Dr. Gopala Reddy's time, two dailies one English and the other Telugu, viz., "Indian Express" and "Andhra Prabha"

have been removed from Madras and established both at Vijayawada and Chittoor. Therefore, Budget copies have also been sent by the Finance Department to the Sub-Collector Vijayawada and District Collector, Chittoor respectively for being supplied to their representatives by about 11 A.M. with similar instructions.

In exactly a similar case, the Hon. The Speaker of the Punjab Vidhan Sabha stated in his ruling in March, 1955: "It is an old convention dating back, I believe, to 1937 to give advance copies to the press and this concession to the press has not so far been abused." The same practice holds good in other States..... Leakage is that which leaks out. The Member has not shown that any leakage has taken place which might have had the effect of upsetting the financial markets of the State. I, therefore, hold that there has been no leakage as such." But the Hon. Punjab Speaker doubted the wisdom of such practice, and said in the same ruling; "I would, however, suggest that the Government might examine the present practice in this connection." I do not know what has happened in that State since then. But the practice in the Lok-Sabha is altogether different as seen from the Journal of Parliamentary Information, Volume One Number Two, October, 1955, page 187. It is stated therein that the Budget proposals of the Lok Sabha are divided into two parts 'A & B' Part A (Factual Survey of the Budget Speech) is released to the Press representatives and others at the various State Capitals and a few other selected places outside Delhi at 5 P.M. At Delhi also Part A is released to the Press representatives at 5 P.M. when it was read by the Finance Minister before the Lok Sabha. Part 'B' (Taxation Proposals) of the Budget Speech, the Finance Bill, the Budget Statement and the Explanatory Memorandum are released to the Press representatives only at Delhi after the Finance Minister has finished his speech. Here in our State the Budget Speech or the Budget proposals are not divided into two parts. Only one Budget Speech is always delivered here whether there are indications of levying new taxes or raising any new loans or not. When the Budget Speech is released to the representatives of the various newspapers at Madras, Vijayawada, Chittoor and Hydera-

*re: Pre-publication of the Budget
Proposals in Andhra Patrika*

bad and passes through the hands of so many editors, sub-editors, press workers, proof readers and other members of the staff from 11 A. M. it is presumptuous to think that the contents thereof will not be known to any outsiders till 5 p. m. Some of them might be interested actually in knowing the Budget proposals being tax-payers, ryots and merchants. They can easily pass on the contents to their friends. Therefore, I am strongly of opinion that the secrecy of the Budget is lost even at 11 A. M. that morning when copies of the Budget Speech are delivered to the representatives of various newspapers. They became practically public property at 11 A. M.

Under Article 194 of the Constitution the powers, privileges and immunities enjoyed by this Assembly are the same as those enjoyed by the House of Commons at the commencement of our Constitution. The prevailing view in the House of Commons is always that the Budget proposals are regarded as an official secret till they are presented to the House of Commons by the Chancellor of the Exchequer. Therefore the Government is not justified to hand over copies of Budget Speech to the representatives of the various newspapers before the Budget is presented and the Budget Speech is delivered by the hon. Finance Minister before this Assembly. Though I do not blame the Finance Department for what has been done so far I strongly commend to the Government to give up the prevailing practice of giving advance copies of the Budget Speech etc. to the Press but to only release them to the Press when the Budget Speech is actually read by the hon. Finance Minister, and copies thereof are distributed among the members. If they want to help the newspapers at the other centres like Madras, Chittoor and Vijayawada to get copies of the Budget Speech at the same time as the Hyderabad papers there is no objection if the Government sends copies of the Budget Speech, Budget proposals and all other papers to their officers at those centres in sealed covers with instructions to open the sealed covers and hand them over to the representatives of various newspapers at the very time when the reading of the Budget Speech is commenced by the hon. Finance Minister in the Assembly at Hyderabad. Sometimes it

may happen that the Budget speech is not read at the scheduled time and therefore the Government should trunk phone to their officers at those three centres as soon as the Budget Speech is begun to be read that the Budget Speech is being read in the Legislative Assembly by the Finance Minister and that the copies thereof can be distributed to the Press. This applies to the main Budget and the supplementary budgets. Even generally I hold that it is the privilege of the members of this House that the papers distributed among the members should not be released to the press prior to such distribution. I want that the Government should observe this rule strictly.

శ్రీ పి. సుందరయ్య (గన్నవరం) : మీ ruling చాలా బాగుంది. సభ్యుల కంటే ముందు యివ్వకూడదు. మన పత్రికలు వివిధ ప్రాంతాలకు పోతాయి కనుక యిక ముందు budget session సాయంత్రం నాలుగు గంటలకు బదులు...

మిస్టర్ స్పీకర్ : 9 గంటలకు పెట్టుకోవచ్చు. 9 మొదలుకొని 10 వరకు పెట్టుకుంటే evening editions కు కూడా ఉపయోగిస్తుంది.

The Minister for Finance (Sri K. Brahmnananda-Reddy) : Your kind recommendation in this regard will be duly considered by Government, Sir.

శ్రీ కె. యల్. నరసింహారావు (ఇల్లందు - జనరల్) : 'Duly considered by Government' ఏమిటి ? స్పీకర్స్ రూలింగును అమలు చేయవలసిన బాధ్యత ప్రభుత్వం మీద ఉన్నది.

మిస్టర్ స్పీకర్ : అవన్నీ మామూలు మర్యాదమాటలు. Language is not important but the spirit is important.

శ్రీ పిల్లలమణ్ణి వెంకటేశ్వర్లు (నందిగామ) : ఇతర states కు వంపించవచ్చునా ?

మిస్టర్ స్పీకర్ : ఇతర స్టేట్సుకు రహస్యంగా వంపించవచ్చు. వాళ్ళవి మనకు వస్తాయి, మనవి వాళ్ళకు పోతాయి. Sealed covers లో వంపించుకునేవి. Advocate General మొదలగువారికి వంపిస్తే sealed cover లో ఉంచుకుంటారు. అందరికీ ఇవ్వడంతోనే బజారులో వదులుతుంది. మీకు ఎప్పుడు ఇస్తాలో అప్పుడే press release చేయాలి. అది ముఖ్యం.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య (నత్తెనపల్లి) : వారు consider చేస్తామన్నది 9 గంటలకా, 11 గంటలకా అనేసంగతి గదా ?

మిస్టర్ స్పీకర్ : అన్ని సంగతులు. Evening papers కు యిబ్బంది అన్నారు. అందువల్ల తొమ్మిదింటికి పెడితే బాగుంటుంది. నేను చెప్పిన సంగతులు అన్నీకూడ "I would strongly commend to them."

CALLING ATTENTION TO MATTERS OF URGENT PUBLIC IMPORTANCE

re : Supply of Water to second crop in Krishna Delta

శ్రీ వి. విశ్వేశ్వరరావు (మైంవరం) : అధ్యక్షా, నాలుగు సంవత్సరాల నుండి కైకలూరు తాలూకా, బందరు తాలూకా, దివి తాలూకాలో గల భూములలో సుమారు లక్షా యాభై వేల ఎకరాలవరకు దాక్వాపంటకు నీరు యివ్వడము జరుగుతున్నది. ఇందుకుగాను కృష్ణలో నీరు లేకపోయినా, తుంగభద్రలోనుండి అదనంగా తెప్పించికూడా ఇవ్వడం జరుగుతోంది. అయితే ఈ సంవత్సరం మాత్రం దాక్వాకు సకాలంలో ప్రభుత్వం నీరు సరఫరా చేయలేదు. అందుకు ప్రధాన కారణముకూడ తెలియదు. ప్రతి సంవత్సరంకంటె 15 రోజులు ఆలస్యం జరిగింది. అందువలన ఫిబ్రవరి 10 వ తేదీన ప్రారంభము కావలసిన ఊడ్పులు 24 న అయినవి. అప్పటికి నీరు అందలేదు. బంటుమిల్లి ప్రాంతాలనుండి కొంతమంది ప్రభుత్వానికి చెల్లిగ్రాముల నివ్వడంకూడ జరిగింది. అప్పటికి నీరు అందలేదు. చివరకు ఆ ప్రాంతంలో మొదటి పంట తక్కువ పండిందనే కారణంతో రెండవ పంటకు ఇవ్వడం జరిగింది. ఉదారంగా కూడ ఇచ్చారు. కాని, అక్కడ నీరు సక్రమంగా అందడంలేదు. ప్రభుత్వంవారు పదే పదే తుంగభద్రనుండి నీరు తెప్పిస్తున్నామని చెబుతున్నప్పటికీ, ఆ నీరు సక్రమముగా పంపిణీ జరగడం లేదని నేను అభిప్రాయ పడుతున్నాను. అందుకు కారణ మేమిటో ప్రభుత్వము పరిశీలించి, అక్కడ పొలాలు ఎండిపోకుండా సక్రమంగా, సకాలంలో నీరు అందే ఏర్పాట్లు చేయవలసిందిగా కోరుతున్నాను. ఆ విధంగా కాకపోయినట్లయితే లక్షల ఎకరాలకు నష్టం చాటిల్లే ప్రమాదమున్నది. అందువలన అవసరమైతే ఇంకా అదనంగా తుంగభద్రనుండి నీటిని తెప్పించే ప్రయత్నంకూడ చేయవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

ఇదే సందర్భంలో నే నింకొక విషయముకూడ చెప్పదలచుకున్నాను. కృష్ణాజిల్లాలో 15, 16 వేల ఎకరాల చెరకుతోటలు వున్నాయి. వాటికి కావల

నీటినికూడ సకాలంలో సరఫరా చేయడానికి ప్రయత్నిస్తారని ఆశిస్తూ, ఇందుకు తగిన చర్యలు తీసుకోవలసిందిగా ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను.

నీటిపారుదల విద్యుచ్ఛక్తిశాఖల మంత్రి (శ్రీ ఎ. సత్యనారాయణరాజు) : అధ్యక్షా, అసలు పంపిణీని గూర్చి ఏ విధమైన complaint కాని, ఎటువంటి కష్టము వున్నదనిగాని వినలేదు. అయితే వున్న విషయ మేమంటే—నదిలో నీరు తక్కువగా వున్నదనేది. అది అందరికీ తెలిసినదే. దానిపై కొన్ని వివరాలు తెలియజేస్తాను. 1960 సంవత్సరం నవంబరు 25 మొదలు 27 తేదీవరకు జరిగిన తుంగభద్ర బోర్డు సమావేశములో 60-61 లో కృష్ణా డెల్టాలో రెండవ వంటను తుంగభద్ర రిజర్వాయరునుండి నీళ్ళు లభించే కండిషన్ మీద సరఫరా చేయడానికి ఒక నిర్ణయం తీసుకోబడింది. ఈ ఏర్పాటు తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు క్రింద ఆయకట్టు అభివృద్ధి అయేంతవరకు మాత్రమే—తాత్కాలికంగా చేయడానికి నిర్ణయం జరిగింది. 1961 జూన్ 16వ తేదీన కృష్ణలో చాల తక్కువ నీరు ప్రవహిస్తోందని, అక్కడి సూపరింటెండెంట్ ఇంజనీర్ గారు తెలుసుకుని, తక్షణమే తుంగభద్ర సూపరింటెండెంట్ ఇంజనీరుగారిని మూడువేల క్యూసెక్కుల నీరు వదలవలసిందిగా తెలిగ్రాండ్వారా కోరడం జరిగింది. వది దినముల తర్వాత ఆ మూడువేల క్యూసెక్కుల నీరుకూడ చాలడం లేదని మనం తెలుసుకొనడం సంభవించినది. తుంగభద్రలో వున్న ఇంజనీరుగారిని బదువేల క్యూసెక్కుల నీటిని వదలవలసిందిగా కోరినారు. 25-1-1961 వ తేదీనుండి అయిదువేల క్యూసెక్కుల నీటిని పంపడానికికూడా ఒప్పుకొనడం జరిగింది. కృష్ణా డెల్టా భూములకు యింకా కొంతకాలము సరఫరా అవసరమని తలచి రెజర్వార్డు సూపరింటెండెంట్ ఇంజనీర్ తుంగభద్రలోనున్న ఇంజనీరును కలిసి ఆ అయిదువేల క్యూసెక్కుల నీరు ఇంకా కొంతకాలం వదులుతూనే వుండడానికి చాగ్దానం తీసుకొనడం జరిగింది. 2-3-61 వ తేదీన 8-3-61 వ తేదీన తుంగభద్రలోనున్న చీఫ్ ఇంజనీరుగారిని ఆ అయిదువేలకు బదులు ఏడువేల క్యూసెక్కులు వదలవలసిందిగా తండ్రివారా కోరడం జరిగింది. తుంగభద్ర రిజర్వాయరులో ఇన్ స్టోర్ రిజర్వాయరు లేదు. కాబట్టి మూడువేల క్యూసెక్కుల కంటే తుంగభద్ర రిజర్వాయరునుండి—వదలడానికి అవకాశం లేదని చీఫ్ ఇంజనీరుగారు తెలియజేశారు. కృష్ణా డెల్టాలో రెండవ వంటకు నీరు ఇవ్వడానికి—ఎంత నీరు లభ్యం అవుతున్నదో అంతనీటిని సరఫరా చేయడానికి—సర్వప్రయత్నాలు జరిగినవి. ఈ నీటిపై మనకు ప్రత్యేక హక్కు లేదు. అవతలి మైసూరు పై వు బరగవలసినంత ఆయకట్టు జరగడంలేదు. కాబట్టి వారు చేసుకొనడము తమకాబట్టి నీటిది వృథాగా వుంచడం దేనికని, తాత్కాలిక ఒప్పందంలో

సిటివి మనకు యివ్వమని అడగడంవలన వారు ఉచారముగా ఒప్పుకున్నారు. అంతేగాని, అది మన హక్కుకారు. అందువలన యావత్ ప్రయత్నం చేస్తున్నాం అని మనవిచేస్తున్నాను.

re : Fire accident in Korlari Village, Cheepurpalli Taluk

శ్రీ పి. రాజగోపాల్ నాయుడు : అధ్యక్షా, అక్కడ చాలా ప్రమాదం జరిగింది. దానివలన 30, 40 యిళ్లు కాలిపోయినట్లు తెలుస్తున్నది. అక్కడ ఎంత ప్రాణహాని అయినదో తెలియడంలేదు. అక్కడ ప్రభుత్వం ఏ సహాయం చేసినదో తెలియజేయవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

ఉపముఖ్యమంత్రి (శ్రీ కె. వి. రంగారెడ్డి) : అధ్యక్షా, శ్రీకాకుళంజిల్లా చీపురుపల్లి తాలూకా కొర్లరి గ్రామంలో 21-2-61 వ తేదీన మధ్యాహ్నం 12 గంటలకు అగ్నిప్రమాదం సంభవించినది. అందులో 80 యిళ్లు కాలిపోయినవి. 35 సంవత్సరముల వయస్సుగల దిగువ అప్పలసామి అనేవ్యక్తి అగ్నిప్రమాద సమయములో యింటిలో నిద్రించుచున్నందువలన చనిపోయినాడు. ప్రమాదం జరిగినచోటును శ్రీకాకుళం రెవిన్యూ డివిజన్ ల్ ఆఫీసర్ తనిఖీచేసి, స్థానిక గనుల యజమానుల సలహాతో అగ్నిబాధితులకు సహాయం ఏర్పాటుచేశారు. కాలిన యిండ్లసంఖ్య 80. బాధితులు 76 మంది. వీరిలో ప్రభుత్వసహాయమునకు అర్హమైనవారు 69 మంది. ప్రతి వ్యక్తికి 30 రూపాయల చొప్పున ఉచితముగా యిచ్చుటకుగాను జిల్లా కలెక్టరు 2 వేల 70 రూపాయలు మంజూరుచేసి, సదరు మొత్తమును బాధితులకు వెంటనే బట్టాడా చేయవలసినదిగా శ్రీకాకుళం రెవిన్యూ డివిజన్ ల్ ఆఫీసర్ ను ఆదేశించినట్లుగా జిల్లా కలెక్టర్ రిపోర్టు వచ్చినది. అగ్నిప్రమాదములో చనిపోయిన వ్యక్తియొక్క భార్య, పిల్లలకు ఉచితముగా గ్రాంటుయిచ్చు విషయమునకు సంబంధించి ప్రభుత్వమునకు proposal పంపు తున్నట్లు జిల్లా కలెక్టర్ తెలిపినారు. వారి రిపోర్టు చేరగానే తగుచర్య తీసుకో బడును.

re : Distribution of lands to political sufferers not
belonging to the Congress Party

శ్రీ బనవమానయ్య (అంధోల్) : వీహారు ముఖ్యమంత్రిగారైన శ్రీ కృష్ణ సిన్హాగారు ఒక పత్రికాప్రకటనచేస్తూ దేశం స్వతంత్రంకోసం సోపలిష్టులు

కమ్యూనిస్టులు జాతీయభావాలుకలవా రందరూ పనిచేశారని అందుచేత కమ్యూనిస్టులకు కూడ సహాయం చేస్తామని చెప్పారు. భారతదేశం అంతా ఒకటే ఉద్దేశంలో ఉండాలి కనుక మన ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం కూడ ఆలోచించి అందరికీ భూములు ఇవ్వాలని కోరుతున్నాను.

ఉపముఖ్యమంత్రి (శ్రీ కె. వి. రంగారెడ్డి) : గౌరవసభ్యులు అనేకసార్లు ప్రశ్నించినారు. డిమాండు సందర్భంలోకూడ చాలావరకు చర్చించినారు. దానివల్ల వారు నియమాలను సక్రమంగా అర్థం చేసుకోలేదని నేను గ్రహించాను. మీర్చిరా నేను ఇచ్చే జవాబును శ్రద్ధగా వినాలని కోరుతున్నాను. ఎందుకంటే వారు మరల మరల అడిగే శ్రమనుండి తప్పించాలని నా అభిప్రాయం. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వంవారు కాంగ్రెసు రాజకీయ బాధితులకు మాత్రమే భూములు మంజూరు చేయుటకు ఉత్తరువులు ఇవ్వలేదు. ఈ విషయంలో ప్రభుత్వంవారి దృష్టికి రాగా ఆ విషయమై చాలా దీర్ఘంగా విచారించి ప్రభుత్వం లోగడ ఈ క్రింద చెప్పబడిన నిర్ణయాన్ని సవరించుటకు ఒప్పుకొనలేదు. ఈ సదుపాయం కొరకు రాజకీయ బాధితులు, అనగా భారత స్వాతంత్ర్య సముపార్జనకోసము భారత జాతీయ కాంగ్రెసు కృషిచే కాని దాని అనుమతితో కాని లేక ప్రాదరా బాదు రాజ్య కాంగ్రెసువారిచే కాని వారి అనుమతితో కాని ప్రారంభించిన ఉద్యమంలో పాల్గొనినందున నేరస్తులుగా ఎంచబడి ఎంతకాలమైనా ఖైదుగిడి విధించబడిన వ్యక్తులని అర్థం. ఈ సదుపాయం డిటెన్యూలకుకూడ చెందును. ఇందులో కేవలం కాంగ్రెసు రాజకీయ బాధితులే అని ఎక్కడా కూడ చెప్పబడలేదు. గౌరవసభ్యులు ఎల్లప్పుడు కాంగ్రెసు ప్రభుత్వం చేయుచున్న ప్రతి పనిని క్రమమైనది కాదని ఆక్షేపించే ఆలోచనలో ఉంటారు కనుక వారు ఈ విధంగా అర్థంచేసుకుని ఉంటారు. కాంగ్రెసు ఆదేశమున ఎవరు బాధితులైనను ఇతర కన్ డివల్లకు లోబడి వారికి భూములు ఇవ్వడంలో ఎట్టి అభ్యంతరం ఉండదని నియమాలవల్ల స్పష్టం అవుతుంది. బీహారు ప్రభుత్వం చేసిన ఏర్పాట్లు వారి ప్రత్యేక పరిస్థితుల ననుసరించి ప్రభుత్వం చేసి ఉండవచ్చును. ఆ ప్రత్యేక సందర్భములు మన ప్రభుత్వానికి తెలియవు. లోగడ ఆంధ్రలో రాజకీయ బాధితులకు పూర్వపు ఆంధ్రప్రభుత్వం చేసిన విధానమే ఇచట తెలంగాణాలో కూడ కొద్ది మార్పులతో అమలులో ఉంచడమైనది.

**ANNUAL FINANCIAL STATEMENT (BUDGET) FOR
1961-62—VOTING OF DEMANDS FOR GRANTS**

(The Deputy Speaker in the Chair)

*DEMAND No. XXV—Other Miscellaneous
Departments—Rs. 1,38,31,500*

Sri P. Rajagopala Naidu : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For not able to formulate Labour policy till now.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For not able to fix up minimum wages as per
schedule in the Minimum Wages Act.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For the failure of the Government for not able to
arrive at a solution to formulate a principle for the
payment of a share in the profit to the labourers.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For the failure of the Government in amending
the Shops and Employees Act.

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri K. L. Narasimha Rao : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

పారిశ్రామిక వేత్తలకు అనుకూల విధానాలను అనుసరిస్తూ, కార్మిక
వర్గానికి న్యాయం కల్పించడంలో ప్రభుత్వం విఫలం చెందినందుకు.

The Deputy Speaker : Motion moved.

Sri S. Vemayya : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

నెల్లూరు జిల్లాలో మైకా కార్మికులు అనేకమంది సిలికాసిస్ బియ్యచేత
బాధపడుచున్నా సప్తపరిహారము చెల్లించుటలో జాప్యము జరుగుచున్నది

దుకు, నష్టపరిహారమునకు అర్హులైనవారికి చెందునట్లు చూడనట్టిస్తే, నదరు రోమరోసలకు అనువృత్తిలో నడక వసతులు చేయలేకపోవుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

సిలికాసిస్ జబ్బుచే చనిపోయిన కార్మికుల వారసులకు పరిహారము యిచ్చుటకు జాప్యము జరుగుచున్నందుకు ప్రభుత్వ విధానమును విమర్శించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

అనేక పరిశ్రమలలో ప్రావిడెంట్ ఫండ్ స్కీమును అమలుపరచుటలో ప్రభుత్వము జాప్యము చేయుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

సమానమైన పనులకు సమానమైన వేతనములు యిప్పించలేనందుకు, కార్మికులు సమ్మెచేయు హక్కులను గవర్నమెంటువారు విచ్ఛిన్నముచేయుటలో తోడ్పడుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

దేవదాయ, ధర్మాదాయ శాఖలో బ్రష్టిల నియామకము విషయములో నమన్యను పరిష్కారము కానీయకుండా ఏండ్ల తరబడిన పైతరద్దలతో పాలన జరుపుతున్న ప్రభుత్వ విధానమును చర్చించుటకు.

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri Pillalamarri Venkateswarlu : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Regretting the failure of the Government to settle the industrial disputes expeditiously and allowing the employees to return matters that could be referred to the industrial courts.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Failure to implement Minimum Wages Committee reports.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Regretting the failure of the Government to publish all the Minimum Wages Committee reports that were submitted, in particular, the report of the Committee on Minimum Wages to Labour as Big Industry.

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri M. Nagi Reddy : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

గుంటూరు జిల్లా, పల్నాడు తాలూకా కంభంపాడు వద్ద కంట్రాక్టురు శ్రీ కె. వాగిరెడ్డిగారి లాగిప్రమాదంలో మాచవరం జాను అనునవడు 25-6-59 తేదీన చనిపోయినప్పటికి, యంతవరకు చారసుకు నష్టపరిహారం చెల్లించనందుకు.

The Deputy Speaker : Motion moved.

Sri V. Ramachandra Rao : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Not presenting the time History of the Freedom Movement in India.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Re. 1

For non-inclusion of the most important economic functions that are expected to be undertaken by the Bureau of Economics and Statistics.

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri S. Vemayya : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

వ్యవసాయ కార్మికుని శలసరి ఆదాయం 1950-51 లో రు. 104 లు కాన, 1956-57 సం. లో వ్యవసాయ కార్మికుని సాలుసరి ఆదాయము రెండవ వ్యవసాయ కార్మిక విచారణలో రు. 99-40 న. పై. గా తగ్గినప్పటికిని, వారి ఆదాయములో పెరుగుదలకు ప్రభుత్వం ఏ చర్య తీసుకోనందుకు.

**To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Re. 1**

వ్యవసాయ కార్మికుల జీవన ప్రమాణము పెరుగుటకుగాను, చారి
నిరుద్యోగ సమస్యను, ఆర్థిక పరిస్థితిని, జీవించుటకు తగిన వేతనాలు ఏర్పాటు
చేయుటలోను ప్రభుత్వము విఫలమగుచున్నందుకు.

**To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Re. 1**

1952-58 సం.లలో బట్వాడా కావలసివున్న రు. 8005 నెల్లూరు జిల్లా
రావురూ తాలూకా జోగిపల్లి సీసలయ్య మైకాగని మేనేజిమెంటు కార్మికులపై
యంతవరకు యిప్పించలేకున్నట్టి ప్రభుత్వమును విమర్శించుటకు.

**To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Re. 1**

నెల్లూరు జిల్లా శుమ్మలతలుపూరు ఎ.ఆర్.ఎ.యస్.యల్.యస్. యనవ
చాల గురువయ్య 1957 సం.లో చనిపోతే అతని వారసులకు రావలసిన
రు. 1508 లు యంతవరకు చెల్లించనందుకు.

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri M. Nagi Reddy : Sir, I beg to move :

**To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100**

నెల్లూరుజిల్లా నెల్లూరు తాలూకా మైపాడు ప్రసన్న విశ్వేశ్వరస్వామి
ధర్మకర్తను హిందూ ఎండోమెంటు ఆక్టు 46 వ సెక్షన్ క్రింద తొలగించగా
డిప్యూటీ కమిషనరుగారు పై యిచ్చినా ప్రభుత్వం పై తొలగించుటకు తగిన
చర్య తీసుకోనందుకు.

**To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100**

హిందూ రెలిజియస్ ఎండోమెంటు ఆక్టు 6 వ సెక్షన్ క్రింద మైపాడు
ప్రసన్న వెంకటేశ్వరస్వామి దేవస్థాన స్కీము క్రింద నిర్ణయించి ఫిట్ వరసన్సు
వేయగా మరల డిప్యూటీ కమిషనరుగారు పై యిచ్చినా ప్రభుత్వం పై తొల
గించుటకు.

**To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100**

నెల్లూరు ఏరియా హిందూ రెలిజియస్ ఎండోమెంటు యేరియా కమిటీని
ప్రభుత్వం పక్షపాతముతో అపోజిషన్ పార్టీ చారికి స్థానంలేకుండా నియమించి
వదులుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

తీరుపతి దేవస్థానానికి నియమించిన బ్రహ్మీల నందరిని పక్షపాతముతో
కాంగ్రెసువారిని నియమించినందులకు.

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri S. V. K. Prasad : Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

To discuss the failure of Government in imple-
menting the 1955 Report on Minimum Wages for Build-
ing Workers at Warangal by making the regional
instructor for factories at Warangal change the pro-
contractor attitude.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

To discuss the failure of Government to publish
the report of minimum wages committee on revision
for minimum wages for building workers.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

The delay in sanctioning loans to the Warangal
Industrial Employees House Building Co-operative
Society, Warangal.

The Deputy Speaker : Motions moved.

శ్రీ పిల్లలమట్టి వెంకటేశ్వర్లు (నందిగామ) : అధ్యక్షా, మంత్రిగారు
ఇచ్చిన ఉపన్యాసం చాల జాగ్రత్తగా చదవడం జరిగింది. దానిని చదివితే అది
అద్భుతప్రేరేపక రిపోర్టుతో ఒక భాగంగా మాత్రమే తయారైనదని అనుమాన
పడవలసి ఉంటుంది. అందులో ప్రధానమైన విషయాలు ఉదాహరించలేదు.
కొన్నింటిని చర్చించలేదు. ప్రభుత్వం ఏ విధానం అవలంబించబోతున్నదో కూడా
తెలియజేయలేదు. ప్రధానంగా ఈనాడు ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో Wage structure
ఎలా ఉన్నది సూచించలేదు. Employment problem, unemployment
problem - ఈ రెండూ ఎట్లా ఉన్నాయో తెలియజేయలేదు. ఈనాడు కొన్ని
చోట్ల రిక్రెంట్ మెంటు జరుగుతోంది. దానిని ఏ విధంగా చూడబోతున్నారో
దానివిషయమై కూడా ఏమీ చెప్పలేదు. ఈనాడు దురదృష్టవశాత్తూ విషయం

ఏమిటంటే, మంత్రిగారి ఉపన్యాసంలో లేకపోయినా అడ్మినిస్ట్రేటివ్ రిపోర్టులో ఉంటాయేమోనని వెదకి సమాచారం సేకరించాలంటే ఆంధ్రప్రదేశ్ వచ్చిన తరువాత అడ్మినిస్ట్రేటివ్ రిపోర్టులను డిపార్టుమెంటల్ గా పబ్లిష్ చేయడం మానివేశారు. చారు పబ్లిష్ చేస్తున్న అడ్మినిస్ట్రేటివ్ రిపోర్టులో అన్నింటి గురించి పబ్లిష్ చేస్తున్నారు. అంతకంటే దండగమారి పుస్తకం మరొకటి లేదని చెప్పదలచుకున్నాను. చక్కటి ఆర్ట్ పేపరుమీద మాత్రం ప్రింట్ చేసి, కాగితం, ప్రింటుకూడ వృథాచేస్తున్నారేమో అనిపిస్తుంది. కావలసిన సమాచారం ఇవ్వరు. ఏ సమాచారం కావాలో ఊహించలేరు. బడ్జెటు అంకెలనే అటూ ఇటూ తెచ్చివేస్తారు. కాని ఈనాటి సమస్యలు ఏమిటి, ఎటువంటి సమాచారం కావాలి, wages ఎక్కువ అవుతున్నాయా తక్కువ అవుతున్నాయా అనే దృష్టితో ఉండవు. ఇలాంటి రిపోర్టులను ప్రింటు చేయడం మానివేసి డిపార్టుమెంటల్ గా అడ్మినిస్ట్రేటివ్ రిపోర్టులను ప్రింటుచేయాలని సూచిస్తున్నాను. ఇదివరలో ప్రైవరాబాదు ప్రభుత్వం కాని, మద్రాసు ప్రభుత్వం కాని, ఆంధ్ర ప్రభుత్వం కాని ఏవిధంగా అడ్మినిస్ట్రేటివ్ రిపోర్టులను డిపార్టుమెంటల్ గా చేసే వారో ఆవిధంగానే ఇకముందుకూడ తయారు చేయించాలని మనవిచేస్తున్నాను. లేకపోకే సమాచారం సేకరించడం కష్టంగా ఉంది. ఆఫీసులకు పోయినా సమాచారం దొరకని పరిస్థితులున్నాయి. Wage structure ఎట్లా మారిందో తెలుసుకోవాలంటే 1939 నుంచి కాని 1953 నుంచి కాని 1956 నుంచి కాని వరుసగా చూడదలచుకుంటే ఎక్కడా సమాచారం దొరకదు. సెక్రటేరియట్ లో కూర్చున్నవారికే సర్వమూ తెలుసుననుకోవడం ప్రమాదంగా ఉంది. అన్నింటి మీదా వారే experts అనుకుంటారు. టెక్నికల్ నాలెడ్జి ఉండదు. లేబరుకు సంబంధించినంతవరకు ఇందులో చెప్పినది ఏవిధంగాను బాగాలేదు; అంతా నిరుపయోగం. చర్చలకు కాని టైట ప్రజలకుగాని పరిస్థితులను అర్థం చేసుకోడానికి ఉపయోగపడని సమాచారం ఇవ్వడం జరుగుతోంది. నాకు దొరికిన సమాచారం ప్రకారం చూస్తే 1956 లో 3956 ఫ్యాక్టరీలున్నాయి; అందులో employ అయిన వారి సంఖ్య 1,05,812 మంది. 1957 లో 4185 ఫ్యాక్టరీలుంటే అందులో employ అయిన వారిసంఖ్య 1,07,150 మంది, 1960 లో 6986 ఫ్యాక్టరీలుంటే రెండులక్షల మంది employ అయి ఉన్నారు.

అంటే మొత్తం 1956 మొదలుకొని 1960 వరకు 5 సంవత్సరాలలో దాదాపు 35 వేల లోపు మాత్రమే ఫ్యాక్టరీ దాంట్లో పెరిగిందని చెప్పవచ్చు. వాటిని యింకా విభజనచేసి చూస్తే 500 పైన employ చేసే ఫ్యాక్టరీల సంఖ్య చాల తక్కువ ఉంటుంది. ఎంతసేపూ బియ్యం మిల్లులు, యిప్పుడిప్పుడు చక్కెర

ఫ్యాక్టరీలు, యివే తప్ప కాచేతీ ఇండస్ట్రీలు డెవలప్ అవుతున్నట్లు భారీ పరిశ్రమ అభివృద్ధికాక employment potentiality పెరగడం లేదు. కాబట్టి నిరుద్యోగసమస్య పరిష్కారం కావడానికి అడ్డంగా ఉందని స్పష్టంగా బోధపడుతోంది. దాంట్లో కార్మికులు పెట్టుబడిదారులకు ఎంత సంపాదించి పెడుతున్నారు? వారి జీతాలు ఎంత అనే విషయం చూస్తే చాల disparity అగపడుతోంది. పంచవర్ష ప్రణాళిక కావాలని సక్రమంగా అమలు పరచాలని ప్రయత్నిస్తున్నాం. దాంట్లో ఒక ప్రధానమైన లోటు అగపడుతోంది. ఉత్పత్తి అవుతున్న వెల్తురు డిస్ట్రిబ్యూటు చేయడానికి మాత్రం ప్రణాళిక లేదు. ఎవరెవరే తే కట్టపడి పనిచేస్తున్నారో వారి భాగం వారికి సంక్రమింపజేయడానికి యీ ప్రణాళికలో ఎక్కడా ఏమూలా అగపడదు. జరిగిన ఉత్పత్తిలోని పెరుగుదల అంతా పెట్టుబడిదారులకే చెందుతున్నదనే విషయం యిటీవల దొరికిన వివరాలు చూస్తే బోధపడుతోంది. కరెంట్ ప్రయిసెస్ ప్రకారం స్టేటు ఇన్ కమ్ 1,074 కోట్ల వరకు పెరిగింది. Constant prices 982 కోట్ల వరకు పెరిగింది. Per capita income at current prices 912.40 నయ్యాలి. Constant price 287.41 నయ్యాలి. స్టేటు ఇన్ కమ్, ఇండస్ట్రీస్ ద్వారా చూసుకుంటే ఫ్యాక్టరీ ఎస్టాబ్లిష్మెంట్లు 28,05,00,000 రూపాయలు. అదేవిధంగా స్మాల్ ఎంటర్ ప్రైజెస్ 85,51,00,000 రూపాయలు. స్మాల్ ఇండస్ట్రీస్ ద్వారా ఎట్లా వస్తున్నదో పెద్ద ఇండస్ట్రీస్ ద్వారా ఎట్లా రాకుండా పోతున్నదో చూసినప్పుడు పెద్ద ఇండస్ట్రీస్ రావడం లేదనే వత్వం ప్రతినీత్యం మన యెదుట తాండవిస్తున్నది. ప్రొడక్టును పెరుగుతున్నప్పుడు value ఎంత పెరిగింది, దానికి కంట్రీబ్యూటు చేసినది value added per person as a whole చూసుకుంటే 155% రూపాయలు. దాంట్లో all factories చూసుకుంటే percentages ప్రకారం 13.7% పెరిగింది. సేలరీస్ చూసుకుంటే 7.3% వరకు మాత్రమే పెరిగాయి. కొన్నిటిలో 155% కంటే ఎక్కువ పెరిగింది. డిస్ట్రీబ్ రీస్ లో నాలుగువేలున్నాయి. షుగరు, సిమెంటు, పేపరు, కెమికల్స్ లో రెండు వేల రూపాయలు మొదలు నాలుగువేల రూపాయల వరకు value add చేయడం జరిగింది. జీతాలు మాత్రం చూస్తే యావరేజీ 798 కంటే ఎక్కువ ఉండడం లేదు. పెట్టుబడిదారులకోసం ఎంత ప్రొడ్యూసు చేసినప్పటికీ అట్టి కార్మికులకు వారి వాటా ముట్టజెప్పడానికి ప్రభుత్వందగ్గర స్కీములున్నాయా, దీనిని గురించి ప్రభుత్వం ఆలోచించినదా అంటే మంత్రిగారి రిపోర్టు చూస్తే ఎక్కడా ఆ విషయం అగపడడం లేదు. దానివల్ల జరిగింది ఏమిటి? ఆర్థిక మంత్రిగారు తమ ప్రారంభోపన్యాసంలోనే తెలియ జేశారు. ధరలకళ్ళు వైకి పోతున్నాయి. అరికట్టలేక పోతున్నామని చాల చక్కగా చెప్పారు. అరికట్ట

దానికి స్థానం లేదు. పోనీ ప్లాను లేకపోతే కష్టపడి పనిచేసే కార్మికుల జీతాలు పెంచే స్కీములుగాని చట్టాలుగాని తీసుకు రావడానికి ప్రభుత్వం యితవరకు పూనుకోలేదు. అడ్మినిస్ట్రేటివ్ సెటప్ చూస్తే ఫ్యాక్టరీ ఆస్తుగాని లేబరు డిపార్టుమెంటులోగాని మినిమమ్ వేజెస్ ఆస్తుగాని అడ్మినిస్ట్రేషన్ చాల లోపభూయిష్టంగా ఉందని చెప్పాల్సి వస్తోంది. ఒక విషయం మాత్రం మంత్రిగారి రృప్తికి తీసుకు వస్తాను. సోషల్ వెల్ఫేరుగురించి మాటలాడుతూ మిత్రులు వెనుకబడిన తరగతుల, హరిజనుల ఉద్యోగుల గురించి చెప్పారు. లేబరు డిపార్టుమెంటులో లేబరుమీద సానుభూతిలేని వారిని కమీషనరుగావేస్తే లేబరు నెత్తిమీద చేతులు పెడతారు. లేబరు కమీషనరును నియమించేటప్పుడు I.C.S. క్వాలిఫికేషన్ ఉండా లేదా అని కాదు. ఐ.సి.యస్. ఉన్నంతమాత్రంచేత లేబరు డిపార్టుమెంటుకు జరిగేది యేమీ లేదు. ఐ.సి.యస్. వారు చెప్పినట్లు ఎక్స్‌పర్టు అవుతారనుకోడం పొరపాటు. ఐ.సి.యస్. కావాలంటే అది చాల తప్పుడు దృక్పథం అవుతుంది. చెక్కికల్ జ్ఞానం ఉండాల్సినచోట చెక్కికల్ ఎక్స్‌పర్టులు పాడ్స్ ఆఫ్ డిపార్టుమెంటుగా రావలసిన అవసరం చాలా ఉంది. శక్రటరీలు పాడ్స్ ఆఫ్ డిపార్టుమెంటులకు సబార్డినేటుగా ఉన్నప్పుడే పని చక్కగా నడుస్తుంది. వారు ఐ.సి.యస్. కదా అని ఎక్స్‌పర్టులు అనుకొని చెప్పినట్లు సమన్వయంలో జోక్యం కలుగజేసుకొని పని పాడుచేయడంతప్ప ఉపయోగపడడంలేదు. అందుచేత చెక్కికల్ పీపుల్ పాడ్స్ ఆఫ్ ది డిపార్టుమెంటుగా ఉండాలి. చెక్కికలు విషయాలలో ఏ పరిస్థితిలోను శక్రటరీలు జోక్యంలేకుండా ఉండాల్సిన అవసరం ఉంది. అది జాగ్రత్తగా పరిశీలించాలని కోరుతున్నాను. గవర్నమెంటు adjudication కు వంపించలేదనడంలేదు. శ్రీ రామచంద్రారెడ్డిగారు ఎక్కువవంపించడానికే ప్రయత్నముచేశారు. అంతే వారిచేతుల్లో ఉంది, నోట్ పెడతారు. Adjudication కు వంపించినచాటిల్లో ముఖ్యమైన డిమాండ్లు వదలి చిల్లరమల్లర డిమాండ్లు వంపించి లేబరు కళ్ళనీళ్ళను తుడవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. లేబరు ఉత్పత్తి చేసే వెల్తును సరిగా వంపిణీ చేయలేదు. గవర్నమెంటుచేతులలో ఉన్న చాల ఇండస్ట్రీయల్ కన్సర్నులు, వర్కుషాపులు, క్వశీ గవర్నమెంటు ఎస్టాబ్లిష్మెంటులు వీలన్నిటిలో దాదాపు లక్షమంది కార్మికులు ఉన్నారని వా అనుమానం. సరియైన లెక్క లేకపోయినా కనీసం 75 వేలమంది కార్మికులు ఫ్యాక్టరీఆస్తుక్రింద వచ్చే వారుంటారు. ప్రభుత్వం ideal employer గా ప్రైవైటైజ్ కాన్సర్నేషులలో తీసుకొన్న నిర్ణయాలను గవర్నమెంటు కన్సర్నులలోను, N. G. O. ఉద్యోగులకు వర్తింపజేయడానికి ప్రయత్నించేకారా ఆణివిషయం తీవ్రంగా అలోచించాలి. 50 సంవత్సరాలక్రితం ప్లానింగు లేనిరోజులలో కాంగ్రెసు సోషలిజము తమ ధ్యేయముగా చెప్పనిరోజులలో ఉన్న విధానాలనే అమలుచేస్తున్నారనే

ఆరోపణలకు గురికావలసి వస్తుందని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. ప్రభుత్వం ideal employer గా ఉండాలి. తమకు సంబంధించిన సంస్థలలో పనిచారలకు canteenకి ఉన్నాయా అని చూడరు. రెస్టూరెంట్లున్నాయా అని చూడరు. ఎడ్యుకేషనల్ ఫెసిలిటీస్ ఉండాలంటున్నారు. ఎన్ని గవర్నమెంట్ కన్వర్సన్లో ఎడ్యుకేషన్ ఫెసిలిటీస్ యివ్వడానికి ప్రయత్నించే శాలో యేమీ ఎక్కడా అగవడంలేదు. అవి మీరు చేయకుండా ప్రయత్నించేటట్లు పెట్టబడినాడంటే “మీరు ఎందుకు చేయలేదు” అని ప్రశ్నించే నైతికహక్కు ప్రభుత్వానికి ఎక్కడ ఉంటుందని ప్రశ్నిస్తున్నాను. గవర్నమెంట్ కన్వర్సన్లో ఫ్యాక్టరీజులు, మిగిలిన చట్టాలు సక్రమంగా అమలు జరపకుండా మేము దేశాన్ని ఉద్ధరిస్తామంటే ఎవరూ నమ్మరు. అమలు చేయడం చాల కష్టమైన విషయమని తెలియజేస్తున్నాను. P. W. D. Workshops లోని wage structure చూడండి. వారికి క్రియేటు చేసిన ఫెసిలిటీస్ యేమిటని అడుగుతున్నాను. కర్నూలులో ఉన్న గవర్నమెంట్ ప్రెస్సులోని పనిచారలను, ఇక్కడి గవర్నమెంట్ ప్రెస్సులోని పనిచారలను తలచుకుంటే చాలా తారతమ్యం కలుగుతోంది. రామకృష్ణరావుగారి ప్రభుత్వం నుంచి బిల్డింగు కావాలని చెబుతున్నారు, ఇంతవరకు స్థలం కూడా వైసలైజ్ కాలేదు. ఎన్ని సంవత్సరాలయింది? గవర్నమెంట్ ప్రెస్సుని టీసుకువచ్చారు, తైలులో పెట్టారు. నిజంగానే తైలులో ఉంది అనిపిస్తోంది. దానికి అభివృద్ధిలేదు, ప్రింటింగు సరిగా జరగదు. అనేకరకాలైన instances జరుగుతున్నాయి. అవన్నీ అందరికీ తెలిసిన విషయాలు. పని సక్రమంగా జరగదు. అరగంట లేటుగా వస్తున్నారే, ఎందుకు లేటుగా వస్తున్నారని అడిగేవారు లేరు. అంత అధ్వాన్న పరిస్థితిలో గవర్నమెంట్ ప్రెస్ వుంది. కర్నూలులో ప్రెస్ వుంది. అక్కడ పనిచేసేవారికి canteen ఉందా? మహారాష్ట్రలో గాని, మద్రాసులో గాని గవర్నమెంట్ కొంత subsidy ఇచ్చి తక్కువ రేటుకు టిఫిన్ ఇవ్వడం జరుగుతోంది. ఎందువల్ల ప్రభుత్వము ఈ పని చేయడానికి పూనుకోదు. ప్రభుత్వం డబ్బు లేకుండా వుందా? ఎంత డబ్బు దుబారా చేస్తున్నారో! సంవత్సరానికి ఏ ఒక లక్ష రూపాయలో, 50 వేల రూపాయలో కేటాయిస్తే అది దుర్వినియోగము కాదే. కార్మికులు సంతోషముతో ఎక్కువగా పనిచేయడానికి ఉపయోగపడుతుంది అటువంటి సౌకర్యములు లేకపోవడం చాలా అధ్వాన్న పరిస్థితులకు దారి తీస్తుందని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. కనీసము Factory Act ను అయినా అమలు జరపడానికి పూనుకోవాలని తెలియజేస్తున్నాను. ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడి 5, 6 సంవత్సరాలయింది. అప్పటినుంచి పనిచేస్తున్నా. ఎవ్వరినీ permanent చేయలేదు. ఎందుకు చేయలేదు? Cadre strength ను fix చేయలేదని అంటున్నారు. ఇవారే పరిమితులు, సమితులు చూసినట్లయితే అవి ఒక ఆఫీసు అని చెప్పడానికి

వీలులేదు. Planning Minister గారు చెబుతూ వారి appointments అన్నీ వారే చేస్తే బాగుంటుందని అన్నారు. ఆ సందర్భము వచ్చినప్పుడు చర్చించవచ్చు. కాని ఇక్కడ cadre strength fix చేశారా? Permanent చేయడం వల్ల వచ్చే సౌకర్యాలను వారికి కల్పించకుండా ఉంటున్నారు. Departmental Director cadre strength ను fix చేస్తూ సూచనలు చేయలేదా? ప్రభుత్వము అవలు అడిగిందా? డైరెక్టరుగారు పంపించినప్పటికీ సెక్రటేరియట్ నిద్రపోతూ కూర్చున్నదా? ఇళ్ళు కావాలంటే వారు permanent లేదు కనుక యిళ్ళు యివ్వరు అంటున్నారు. కో-ఆపరేటివ్ స్టాఫ్ టీతో చేరాలని అనుకొంటే permanent కాదు కనుక చేరడానికి వీలులేదని అంటున్నారు. ఈ విషయములో మంత్రిగారు శ్రద్ధతీసుకొంటారని ఆశిస్తున్నాను. మిగతా డిపార్టుమెంట్స్ అన్నింటికీ Welfare Officers ను పెట్టారా అని అడుగుతున్నాను. ఎందువల్ల గవర్నమెంటు డిపార్టుమెంటు వచ్చేటప్పటికీ పెట్టడానికి పూనుకోరు? అవసరము వున్నా లేకపోయినా ప్లానింగు డిపార్టుమెంటులో చాలమందిని పేస్తున్నారే! Medical officer ను ఒకరిని వేయాలని Welfare officers ను ఒకరిని వేయాలని Labour Minister's conference లో అంగీకరించారు. సంవత్సరంనుంచి proposals వున్నప్పటికీ అమలుపెట్టకుండా వుండడానికి కారణము చెప్పాలని తెలియచేస్తున్నాను. ఇక Medical Dispensaries వున్నవి. అక్కడ మందులుండవు. డాక్టర్లు వుండరు. ఇవన్నీ check చేయకపోతే పొరపాటుచేసినవారము అవుతామని తెలియచేస్తున్నాను. Shops Establishment Act క్రింద వున్న Assistants గురించి గత సమావేశములో తెలియచేశాను. 10 మందిని అదనం చేశారు. ఆంధ్రప్రాంతంలో 108 మంది వున్నారు. Establishment Act క్రింద చూస్తే అక్కడ 180 మంది కావాలి. కాని ఇవ్వాలి 108 మంది మాత్రమే వున్నారు. 24 మంది కొరతగా వున్నారు. ఇప్పుడు ఏమి చేస్తున్నారంటే Minimum Wages Act administration కూడ వీరికే అప్పగిస్తున్నారు. Minimum Wages Act ప్రాముఖ్యత మంత్రిగారు పూర్తిగా గుర్తించారని అనుకొంటాను. Agriculture minimum wages ను implement చేయడానికి అక్కడున్న రెవిన్యూ ఇన్స్పెక్టర్లు Head clerks అప్పజెప్పారు. దీనిని పంచాయితీలలో వున్న Executive Officers ను చూడమంటే సాధ్యమయ్యేదేనా? Shop Assistant Act క్రింద ఏమి చేయాలనే పరిస్థితుల్లో వీరు వున్నారు. ఈ రోజున Minimum Wages Act implement అవుతోందా లేదా అని అలోచించాలని మనవి చేస్తున్నాను. ప్రభుత్వ మిచ్చిన రిపోర్టు ప్రకారం Minimum Wages Act ద్వారా 67 వేల మందికి లాభం కలుగడానికి అవకాశమువుంది. దీనిద్వారా 2 కోట్ల 58 లక్షలు

wages వారికి రావడానికి అవకాశమువుంది. ఇవన్నీ అమలుజరుగుతున్నవా? ప్రభుత్వము ఇచ్చిన రిపోర్టులనుచూస్తే అమలు జరగడం లేదని బోధపడుతుంది. కాని అమలు జరుగుతున్నట్లు బలవంతంగా చెప్పిస్తున్నట్లు కనిపిస్తోంది Minimum Wages Act ప్రకారం చూస్తే State Advisory Board ను ఏర్పాటు చేయాలి. ఎందువల్ల ఏర్పాటుచేయలేదని అడుగుతున్నాను. గతములో ఏర్పాటు చేశారు. 1960 జనవరి. ఫిబ్రవరి వాటికి దాని జీవితం అంతమైపోయింది. దానిని ఇప్పుడు ఎందుకు reconstitute చేయలేదని అడుగుతున్నాను? 1952 లో ఆంధ్రప్రాంతములో Minimum Wages ను fix చేశారు. 1954 లో హైదరాబాదులో fix చేశారు. కొన్నిచోట్ల revise చేయడానికి రిపోర్టులు submit చేశారు, చాలా బాగుంది. అయితే ఈ సంవత్సరములో building workers కు సంబంధించిన రిపోర్టును publish చేయడం జరగలేదు. ప్రభుత్వము దానిని ఆమోదించినదా లేదా అని అడుగుతున్నాను. పొగాకు కార్మికుల గురించి minimum wages report వచ్చింది. ఆ రిపోర్టులో రు. 2-4-0 పురుషులకు; రు. 2 లు స్త్రీలకు recommend చేస్తే సెక్రటేరియేట్ లెవెల్ లో దీనిని తిరిగి పురుషులకు రు. 2 లు; స్త్రీలకు రు. 1-12-0 లకు తగ్గించవలసిన అవసరం ఏమీ వచ్చింది పొగాకువ్యాపారం దెబ్బకుంటున్నదా? లాభాలు తక్కువగా వస్తున్నవా? ఏ రిపోర్టులోను జోక్యము కల్గించుకోని మంత్రి ఈ పొగాకు కార్మికుల విషయం వచ్చేటప్పటికి ఈ రకమైన పడపాత వైఖరిని - పడపాతము అంటే పొరపాటు అర్థము వస్తుందేమో, నాఉద్దేశము అదికాదు; ఈవైఖరిని అవలంబించి పొగాకు వ్యాపారస్తులను లాభము కలుగజేయడానికి ఎందుకు పూనుకున్నారో నాకు అర్థముకాదు. దీనిని వెంటనే సవరించవలసిన అవసరం వుందని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. Transport మీద report వచ్చింది. దానిని ఇంతవరకు publish చేయలేదు, Local Administration మీద report వచ్చిందని తెలుస్తున్నది. అదికూడ publish చేయవలసిన అవసరం వుందని మనవిచేస్తున్నాను. Tribunals, Labour Courts గురించి జాగ్రత్తగా అలోచించవలసిన అవసరం వుంది. 290 తగాదాలు ప్రభుత్వముదగ్గరకు వచ్చినవని, దానిలో 140 తగాదాలలో రాజీ పడ్డవలు అమలుజరగలేదని ఆ 140 లో 72 మాత్రమే adjudication కు refer చేశామని చెప్పారు. మిగిలిన 68 reject చేశారు. Labour కు తమ ఇష్టంవచ్చినట్లు కోర్టుకుపోయే అధికారం ఇవ్వవలసిన అవసరం వుంది. అలా ఇవ్వకపోతే ఇక్కడ కూర్చున్న డిపార్టుమెంటువారు ఈ కోర్కె సరళము ముగా లేదు. ఇది చాలా simple అని చెప్పి త్రోసివేయడం జరుగుతుంది. ఈ reject చేసిన 68 కూడ adjudication కు పంపించవలసిన అవసరం వుంది. Adjudication లో కూడ అన్యాయం జరిగిందని చెప్పడానికి వీలులేదు కనుక

అన్యాయం జరిగిందని చెప్పను. కాని జరుగుతున్నది ఏమంటే అన్ని రిపోర్టులు labour కు వ్యతిరేకముగా వస్తున్నాయి, యే 1, 2, 3 వాటిల్లో మాత్రము స్త్రీదరు చాకచక్యమువల్ల అనుకూలంగా తీర్పులు రావచ్చును. ప్రధానమైన వారి సమస్యలమీద తీర్పులు వ్యతిరేకముగా వస్తున్నవి. జడ్జిలను అని లాభము లేదు. Tripartite Conference నిర్ణయాలు వస్తున్నవి. ఆనూశ్రాలను guiding principles గా పెట్టుకొని తీర్పులు ఇవ్వండి అని చెప్పామా? లేదు. Tribunals Courts కావు. High Court Judge preside చేసినంత మాత్రాన ఇవి Courts కావు. కాని వీరికి తీర్పు ఇచ్చే అధికారము వుంది. Civil Procedure code, Criminal Procedure code వున్నట్లు Labour code ను కూడ ఏర్పాటు చేయాలి. అలా ఏర్పాటుచేయకపోతే జడ్జి మారినప్పుడల్లా తన ఇష్టమువచ్చినట్లు తీర్పులు చేయడానికి అవకాశము కలుగుతుంది. కాబట్టి Tripartite Conference నిర్ణయాలను guiding principle గా పెట్టుకొని వ్యవహరించవలసిన అవసరం వుందని మనవిచేస్తున్నాను.

అంతేకాదు. ఇప్పుడు ఒక ట్రిబ్యునల్ వుంటేమాత్రం లాభంలేదు. ఇంకా ఎక్కువచేసి జడ్జిలకు పని తగ్గించవలసిన అవసరం వుందని మనవి చేస్తున్నాను. సెంట్రల్ పేజ్ బోర్డు కొన్ని నిర్ణయాలను ఇచ్చింది. టెక్స్ టైల్, సిమెంటు, షుగర్ కు సంబంధించి ఇచ్చింది. టెక్స్ టైల్, సిమెంట్ విషయాలను అంగీకరించాము, అమలు జరుపబోతున్నాము అని చెప్పారు. కాని ఎక్కడా అమలు జరగటంలేదు. సిమెంటు విషయంలో ఏమి అయినదో తెలియదు. ట్, రి టెక్స్ టైల్ ఫ్యాక్టరీలు మాత్రమే అంగీకరించాయి. మిగిలినవి అంగీకరించలేదు. ఒక్క సిమెంటు ఫ్యాక్టరీకూడా అమలు జరపటంలేదని తెలుస్తున్నది. దానిమీద ప్రభుత్వం ఏమి ఆలోచిస్తున్నదో తెలుపవలసినదిగా కోరుతున్నాను. ఆ పని చేయించే అధికారం మాకు లేదని ప్రభుత్వం చెప్పవచ్చు. ఎల్క్ ట్రీసిటీ ప్రభుత్వ చేతుల్లో వుంది. ఉద్యోగస్థులు ప్రభుత్వ చేతుల్లో వుంటారు. అమలుచేయకపోతే మీకు విద్యుచ్ఛక్తి సప్లయి చేయము అని వారికి చెబితే చచ్చినట్లు అమలు జరుపుతారు. ఆ విధంగా వారు తప్పించుకోకుండా వుండే పరిస్థితులను గల్పించవచ్చు. ప్రభుత్వం ఒక ఐడియల్ ఎంప్లాయిర్ గా వుండాలని ఇందాకే నేను మనవిచేశాను. మంత్రిగారి ఉపన్యాసములోని కొన్ని విషయాలను మనవిచేస్తాను. ఇండస్ట్రియల్ ఎంప్లాయిస్ కు సంబంధించి కొన్ని ప్లాడింగ్ ఆర్డర్స్ వున్నాయి. మంత్రిగారి ఉపన్యాసం ప్రకారం అవి గవర్నమెంట్ వారికి వర్తించకుండా చేస్తారట. ఇప్పుడు వున్న సివిల్ సర్వీస్ రూల్స్ క్లాసిఫికేషన్ ప్రకారం వాటిని అమలు జరుపుతారట. అవి ఒక ఇండస్ట్రియల్ ఎస్టాబ్లిష్మెంటు క్రిందకు వచ్చి

నప్పుడు సివిల్ సర్వీస్ రూల్స్ క్రింద ఎందుకు వుండాలి? ఇండస్ట్రియల్ ఆర్డర్స్ వున్నాయికదా. మిగిలిన ఇండస్ట్రియల్ ప శాసనాలకు, తీర్మానాలకు గురి అవుతాయో వాటికి ఇవికూడా వర్తింపజేయాలి కాని వాటిని ప్రత్యేకంగా వుంచుతాము అని చెప్పటం సరైనవర్గతి కాదని మనవి చేస్తున్నాను. ఇది టైపార్ టైట్ కాన్ఫరెన్స్ లో ప్రభుత్వము, ఎంప్లాయిస్ ప్రతినిధులు వచ్చిన ఒడంబడికకు వ్యతిరేకంగా వుందని తెలియజేస్తున్నాను. ఆస్టాండింగ్ ఆర్డర్లును అన్ని ఇండస్ట్రియల్స్ వర్తింపజేయాలి. ప్రభుత్వ ఎంప్లాయిమెంట్ అక్కడ వున్న ప్రైవేటు ఎంప్లాయిమెంట్ వలె దాని ప్రకారం పని చేయడానికి అక్కడ వుండే అధికారులకు ఉత్తర్వులు జారీచేయాలని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. వర్క్ మెన్స్ కాంపెన్సేటరీ యాక్టు వుంది. ఇటీవల నాగార్జునసాగర్ కు సంబంధించి ఒక ప్రశ్న అడిగినప్పుడు ఒక స్టేట్ మెంట్ తేలుతోమీద పెట్టారు. ఎన్ని సంవత్సరాలు అయినా ఆ యాక్టు అమలు జరుగకపోతే ఇక యాక్టుచేసి ప్రయోజనం ఏమి వుంటుంది? దానికి కొంత టైమ్ లిమిట్ పెట్టాలని కోరుతున్నాను. వర్క్ మెన్స్ కాంపెన్సేటరీ యాక్టు క్రింద వచ్చిన కేసులను రెండు మూడు నెలలలోవల తీర్పు ఇవ్వటానికి వీలుగా చారికి అధికారాలు ఇవ్వండి. ఏదోవిధంగా త్వరగా విస్తారంచేయించాలనికాని ఎక్కువకాలం పెండింగ్ లో వుండరాదని మనవిచేస్తున్నాను. అయిదుసంవత్సరాలకు కలిపి వర్కర్స్ ఎడ్యుకేషన్ కు అని ర్త వేల రూపాయలు కేటాయించారు. దీనినిబట్టి వర్కర్స్ మీద ప్రభుత్వానికి ఎంత అభిమానము ఉన్నదో తెలుస్తుంది. ర్త వేల రూపాయలు ఏమాత్రము చాలవని చెబుతున్నాను. ఎడ్యుకేషన్ అభివృద్ధి కావాలంటే ప్రభుత్వ ఇన్ స్టిట్యూషన్స్ పెట్టండి. విద్యకు కావలసిన ఫెసిలిటీస్ కలుగజేయండి. లైబ్రరీ ఫెసిలిటీస్ కలుగజేయండి. రిక్రియేషన్ క్లబ్ ఏర్పాటు చేయండి. ఇవేమీ చేయలేకపోతారా మా వద్ద డబ్బు లేదు. మేము చేయలేము అని చెప్పండి. అంత కాని ఏదో చేస్తామంటూ చాలిచాలి డబ్బుతో ఏ పనులు కావని తెల్పుతున్నాను. మెటర్నిటీ బెనిఫిట్ యాక్టు వుంది. ప్రసూతి సమయంలో ఆడవారికి రోజుకు అర్ధరూపాయి ఇస్తున్నారు. ఆ ఆక్టు 1938 లో చేశారు. అప్పటి ధరల ప్రకారం అర్ధరూపాయి ఇచ్చేవారు. కాని ఇప్పుడు ధరలు ఎలా వున్నాయో అందరకూ తెలుసు. మంత్రులు వస్తున్నారు, వెడుతున్నారు కాని పరిస్థితులలో ఏమాత్రం మార్పు కనిపించటంలేదు. సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ ఒక యాక్టు చేయబోతున్నది. కేరళ స్టేటు ఒక చట్టం చేసింది. కమ్యూనిస్టులు చెయ్యనివ్వండి లేదా మరొకరు చెయ్యనివ్వండి, మంచిని మంచి అని ఒప్పుకోవాలి కదా. ఏనాడో బ్రిటిషువారు కార్మికులపై అభిమానంలేని రోజుల్లో చేసినదానిని ఈవాడుకూడ అమలుజరపటానికి పూనుకొంటే, ఇక ఈ ప్రభుత్వం ఎందుకు?

వారే వుంటే జాగుండేది కదా. అర్థరూపాయి చాల తక్కువగా వున్నప్పుడు మనం చాల సహాయం చేస్తున్నామని మంత్రులు ఎలా సంతోషిస్తున్నారో నాకు అర్థంకావటం లేదు. దీనిని పెంచేందుకు ఇప్పుడే ప్రభుత్వం చట్టం తెస్తే మేము ఎంతో సంతోషంతో మధ్యాహ్నమైనా సరే కూర్చుని పాస్ చేయటానికి సిద్ధంగా ఉన్నాము. దీనికి భూస్వాములు అధికంగా గల కాంగ్రెసునుండి అభ్యంతరము వస్తుందేమో కాని అప్పొజిషన్ నుండి ఎలాంటి అభ్యంతరము రాదని మనవి చేస్తున్నాను. పాస్ రిజిస్ట్రేషన్ యాక్టు వుంది. దానిని తెలింగాణాకు వర్తింపజేయటానికి ఎందుకు ఆలస్యం చేస్తున్నారో తెలియటంలేదు. కార్మికులకు అవసరమైన చట్టాలను తీసుకురావటంలో ఆలస్యం చేయకూడదని కోరుతున్నాను. టైపార్ టైట్ కాన్ఫరెన్స్ లో ప్రధానమైన విషయాలు వున్నాయి. వాటిని గత సంవత్సరం మంత్రివర్గ దృష్టికి తీసుకువచ్చాను. అమలు జరుపుతారేమోనని చూచాను. కాని అమలు జరగలేదు. మంత్రిగారి ఉపన్యాసంలో కొన్ని ఇంఫ్లీగ్స్ కు సివిల్ సర్వీస్ రూల్స్ అప్లయి అవుతాయి అని చెప్పబడింది. పబ్లిక్ సెక్టార్ యొక్క కర్తవ్యాల గురించి ఏకగ్రీవమైన నిర్ణయాలను టైపార్ టైట్ సంఘం సూచించింది. వాటిని ప్రభుత్వ దృష్టికి తీసుకువస్తాను.

“The conference decided that the code of discipline should be made applicable to the public sector industries with certain clarifications made at the meeting.”

అని బయితంగా చెప్పారు. కోడ్ ఆఫ్ డిసిప్లైన్ కేవలం ప్రైవేటు సెక్టార్ కు మాత్రమే కాదు. పబ్లిక్ సెక్టారుకుకూడ వర్తిస్తుందని చెప్పారు. అంతేకాదు.

“While it was agreed that the conclusions reached at the Tripartite Conference do not have the force of law, the same were morally binding on the parties concerned in the sense that they were under an obligation to make every effort to implement them or get them implemented.”

ఇదికూడ వారి నిర్ణయమే. దీనిని మంత్రివర్గం దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి. దీనిని ఎలా వై లేట్ చేద్దామా అనేవిధంగా ప్రభుత్వం ఆలోచిస్తున్నది. 1960 లో జరిగిన టైపార్ టైట్ కాన్ఫరెన్స్ లో కొన్ని నిర్ణయాలను చేసింది. గై డింగ్, ప్రిన్స్ ఫుల్స్ ఫర్ ఎవియర్ స్టేట్ ఇన్ కూడింగ్ ఆండ్ ప్రదేశ్ కు వున్నాయి. వాటిని ఖాతరుచేశారా? వాటిని దృష్టిలో పెట్టుకొన్నారా అంటే అదీలేదు. దానిలో

“As a result of nationalisation there should be no retrenchment or loss of earnings of the existing

employees. There should also be an equitable sharing of the gains of nationalisation as between the community of the employer and the worker and there should be proper assessment of the workload."

అని ఖచ్చితంగా చెబితే వరంగల్ ఆజంజాహ్ మిల్ లో 1959 లో దాదాపు 500 మంది కార్మికులను తగ్గించారు. ఇంకా రేపు 300 మంది కార్మికులను తగ్గించడానికి ఆలోచన వున్నట్లు తెలుస్తున్నది. అందులోపున్న సూచనలను గవర్నమెంట్ అమలు జరపడానికి ప్రయత్నిస్తుందా లేదా అని అడుగుతున్నాను. ప్రభుత్వం దానిని పాటించే పోతే తీవ్రమైన పరిస్థితులను ఎదుర్కొనవలసివస్తుందని తెలుపుతున్నాను. దానివల్ల ఉత్పత్తి పడిపోతే ఆ జాబ్యత ప్రభుత్వము మీదా దానిని అమలుజరిపే ఉద్యోగస్తులమీదా వుంటుందని మనవి చేస్తున్నాను. కనుక రిట్రైన్ మెంట్ తీసుకువచ్చి కార్మికుల పొట్టగొట్టే కార్యక్రమాన్ని విరమించాలని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను.

అంతేకాదు, దింట్లో ఇంకొకటికూడా తెలియజేశారు. "The Dearness Allowance should be linked to the cost of living index in all centres. If any centre has no cost of living index, the index of the nearest centre should be taken for the purpose." కనుక మనయొక్క Pay Committee లో గాని, ఇప్పుడు మనం తీసుకొన్న చాటిలో ఎక్కడైనా సరే Dearness Allowance ను cost of living తో link చేయాలనేటటువంటి సూత్రాన్ని ప్రభుత్వము అంగీకరిస్తుందా లేదా? I want a categorical answer from the Minister concerned 'Yes' or 'No' దీనిని అసలు అంగీకరిస్తారా లేదా, దీనిని అమలుపరచడానికి ప్రయత్నిస్తారా లేదా అనేదానిని ఖచ్చితంగా తేల్చవలసిన అవసరమున్నది. అంతేకాదు, "The Dearness Allowance should be consolidated with the basic pay at an index which will yield an amount equal to three fourth of the average Dearness Allowance for the first six months of 1959 and the remaining 25 percent of the Dearness Allowance shall continue as Dearness Allowance." ఈవిధంగా categorical గా చెప్పిఉంటే, ప్రభుత్వము ఇదేమీ దృష్టిలో పెట్టుకోకుండా ఉంటున్నది. అసలు ఈ Tripartite Conference ఒకటి ఉన్నదని, దానికి ప్రభుత్వముయొక్క జాబ్యత యున్నదని వారికి చెందిన పార్టీలో ఉన్నటువంటి నందాగారు మొదలైనటువంటి వారంతా ఖుద్దన అంగీకరించినప్పటికీ చెప్పిన మాటలు అంకాకూడ సమయోగముచేసి నీళ్లు తాగేటట్లు చేస్తున్నారంటే అసలు వీరి

యొక్క labour విధానము ఏమైనా ఉన్నదా? ఏదోవిధంగా మాటలుచెప్పి దాటుకొనే విధానాన్ని అవలంబిస్తున్నారతప్ప మరేమీ లేదు. తరువాత Highways వాళ్ళ గురించి ప్రధానంగా చెప్పవలసిన అవసరమున్నది. ఎప్పటి నుంచో ఈ సమస్య నలుగురున్నది. ఇంతవరకు పరిష్కారం కాలేదు. Highways లో మజ్దూర్లకు హనుమంతరావు కమిటీ వర్తించకుండా చేస్తున్నారు. టోనీ Pay Committee లో వాళ్లు వస్తారా అంటే దాంట్లో రారు. వీళ్ళు కోర్టుమీద కట్టపడి పనిచేస్తున్నారు. వీళ్ళజీతాలు దేనిక్రింద తీసుకువచ్చి పెట్టబోతున్నారు? Minimum Wages Act లోకి ఒకరకంగా వస్తారేమో అంటే, report publish చేయలేదు. దానిని అమలుజరగడానికి పూనుకోలే. ఎందువల్ల? ఎప్పుడు చేస్తారు అని నేను ప్రశ్నిస్తున్నాను. అంతేకాదు, Highways లో కొన్ని workshops ఉన్నాయి. P. W. D. కి సంబంధించినవి, irrigation కు సంబంధించినవి, electricity కి సంబంధించినవి ఇవన్నీ హనుమంతరావు కమిటీ లోకి వస్తాయి. కాని Highways కు సంబంధించినటువంటివి కొన్ని ఉన్నాయి. రాజమండ్రిలో, బెజవాడలో ఉన్నాయి. దాంట్లో 175 కంటే ఎక్కువలేరు అనుకోండి. వారిగతి ఏమిటి? హనుమంతరావు కమిటీ రిపోర్టు తయారుచేసినపుడు, వారి దృష్టిలో బెజవాడ, రాజమండ్రి లేవు గనుక దానివిషయం వారు ఉదహరించలేదు. కాని principle accept చేశారు. P. W. D. లో ఉన్నటువంటి వాటికి, Irrigation లో ఉన్నటువంటి వాటికి, electricity లో ఉన్నటువంటి వారికి, ఆ workshops అన్నింటికీ హనుమంతరావు కమిటీ recommendations వర్తించచేసినపుడు, దీనిని కూడ వర్తింపజేయడానికి ప్రయత్నం చేస్తే పోయేదేమిటో నాకుమాత్రం ఏమీ బోధపడడంలేదు. తప్పకుండా దీనికి కూడ వర్తించేటట్లు చేయాలని నేను విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. ఇటీవల ప్రభుత్వంలో శాస్త్రోత్తరగతిగినవారు rival unions పెట్టడానికి ప్రయత్నం చేశారు. R. T. D లో కూడ అట్లాంటిది ఒకటి తీసుకువచ్చి పెట్టడానికి ప్రయత్నం చేశారు. అలా పెట్టేటట్లయితే, ఉన్నటువంటి union లో కావలసినటువంటివారు ఎవరైనా చేరి దాంట్లో పనిచేసి ఆ union ను బలపరచి, ఆ కార్మికులయొక్క కోర్కెలను నెరవేర్చడానికి ఈనాడు R. T. D లో ఉండేటువంటి లంచగొండితనాన్ని నిర్మూలించడానికి ప్రయత్నం చేయవలసిందేగాని, ఏదో పదిమందినో పాతికమందినో వెంటబెట్టుకొని ఏనో corruption charges మీద వాళ్ళను తీసిపారవేసినారు అని, అయ్యా దీంట్లో చేరండి, మీకు ఉద్యోగాలు ఇప్పిస్తాము అని చెప్పేటటువంటివిధంగా వారిని తీసుకువచ్చి ఈ రకంగా rival union ను ప్రోత్సహించినట్లయితే R. T. C అనేటటువంటి సంస్థ దెబ్బతినడానికి మీరే కారకులు అవుతారని మాత్రం విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను

కనుక అ రకంగా rival unions ప్రోత్సహించకూడ దన్నప్పుడు తమకు అందులో స్థానము లేకపోయినట్లయితే rival unions ను పెట్టడం అనేది సరికాదు అని విజ్ఞప్తి చేస్తూ నేను చేసిన సూచనలను ప్రభుత్వము ఆలోచించి వీటిని అంగీకరించామని మంత్రిగారు తగు సమాధానములు తప్పకుండా చెప్పకా రని ఆశిస్తూ ఇంతటితో సెలవు తీసుకొంటున్నాను.

*శ్రీ బి. జి. ఎం. ఎ. నరసింగరావు : అధ్యక్షా, యీ కార్మికులయొక్క శాఖాపద్ధతు నేను బలపరుస్తూ గత సంవత్సరము జరిగిన వనిని సమీక్ష చేసు కొన్నట్లయితే కార్మికరంగములో సేవ, కృషి జరిగిందని చెప్పక తప్పదు. ఈ సందర్భంలో కార్మిక శాఖామాత్యులను అభినందించవలసి యున్నది. వారు నిజంగా శ్రమపడి యజమానులకు, కార్మికులకు మధ్య పామరస్థం పెంపొందిం చేందుకు కాయక క్రులా కష్టపడ్డారు, అనేక Tripartite Conferences పెట్టారు. అంతే కాకుండా, ఎన్ని రకాలుగా కృషిచేస్తే పరిశ్రమల్లో శాంతి అనేది లభ్య మవుతుందో అన్ని విధాలుగా వారు కృషిచేశారు. అందుకు నేను వారిని అభినందిస్తున్నాను. అయితే మొత్తంమీద గమనించదగిన విషయాలు ఉన్నాయి. మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికను ప్రారంభించే సమయం ఇది. గత సంవత్సరాలలోని రెండు పంచవర్ష ప్రణాళికలను సమీక్ష చేసుకొన్నట్లయితే, ఈ planned programme లో ఇవ్వరకు ఏమేమి లోపాలు ఉన్నాయో, ఆ లోపాలను సరిదిద్దడానికి మనకు అవకాశం కలుగుతుంది. అంతేకాకుండా, ఎక్కడ ఏ పొరపాట్లు ఉన్నాయని మనము నిజాన్ని తెలుసుకొన్నట్లయితే, మనం సరియైన మార్గములో plan చేసుకొనేదానికి అవకాశం కలుగుతుంది. కాని ఈ planned programme వల్ల inflation జాస్తే అయి, cost of living విపరీతంగా పెరిగిపోతుందనే విషయం మనం ముఖ్యంగా గమనించ వలసి యున్నది. Cost of living ఏమో విపరీతంగా పెరిగిపోతున్నది, కాని దానికి తగ్గినట్లుగా కరువుభత్యము దొరకడంలేదు, జీతాలు పెరగడంలేదు. జీతాలు మామూలుగానే ఉంటున్నాయి, కరువుయేమో పెరుగుతుంది. ఈ అపసవ్యమైన పద్ధతిలో కార్మికుల జీవితము గడుస్తున్నది. అందుచేత దీనికి ఒక సవ్యమైన పంథాను మనము ఏర్పాటు చేయకపోయినట్లయితే, కార్మికులు విపరీతంగా చెబ్బికింటారేమో అనే భయము కలుగుతుంది. Cost of living index (జీవనవ్యయ ప్రమాణం) ఎంత ఉన్నదో అంత కరువుభత్యము మనము ఇవ్వవలసిన అవసరం ఉన్నది. అయినా ఇవ్వలేకపోతున్నాము. అది ఇవ్వలేక పోయే పక్షంలో ధరలను అదుపులో పెట్టేదానికై నా ప్రయత్నం చేయాలి. ఈ ధరలు పెరగడానికి కారణాలు ఏమిటి? ఆహారవస్తువులు, గృహవసతి ఈ

రెండూ చాల ముఖ్యమైనవి. ఇవి తదితర వస్త్రాలు, consumers articles ఇవన్నీ కూడ ప్రతి కార్మికునికి అందేటటువంటి ఏర్పాటు చేయాలి. ఒక ప్రక్క కరువుల త్వము ఇచ్చి, రెండవ ప్రక్క ఈ విధమైన సౌకర్యాలు ప్రతివారికి కలిగిస్తే, కలిగించనట్లయితే వారి జీవితము కొంత సుఖముగా గడచేందుకు వీలవుతుందని నేను ప్రభుత్వానికి మనవి చేస్తున్నాను. ఈ సంవత్సరమైనా ప్రభుత్వము కార్మికులకు ఎక్కువ గృహనిర్మాణము ఏర్పాటు చేసేదానికి ఎక్కువ శ్రద్ధ వహించవలెనని ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను. రెండవది ముఖ్యముగా ఈ Social Welfare క్రింద ఏదో హరిజనుల గురించి, వెనుకబడిన వారిని గురించి లేకపోతే కార్మికుల గురించి చర్చించడం జరుగుతుందే గాని, దేశం మొత్తమీద 80, 90 percent జనాభా కాలూకు భవిష్యం, సమస్యలను మనం చర్చిస్తున్నాము అనే ధోరణితో మాత్రం జరగడంలేదు అనే విషయము ప్రభుత్వము గమనించదగినది. నూటికి 90 మంది వరకు జనాభా కార్మికులే, ఏదో ఒక తరగతికి చెందిన కార్మికులే, అంతా కార్మికులే. ఈ plans వగైరా అన్నీ కూడ ఈ యావత్తు జనాభాకోసము ఉద్దేశించబడినాయి. ప్రతి వారికి సుఖప్రదమైన జీవితాన్ని ప్రసాదించేందుకు ఉద్దేశించబడినాయి. కాని, ఉద్దేశించిన విధంగా కార్మికులకు మాత్రం దానివల్ల ఏమీ సహాయం జరగడంలేదు. ఏదో కొద్ది ప్రజానీకానికే దానివల్ల లాభం కలుగుతున్నది. కార్మికులకు మటుకు దానివల్ల నీకరలాభము కలుగడంలేదు అని మనవిచేస్తున్నాను. ఇక ఒక నిదర్శనం చెప్పాలంటే, కార్మికుల జీవితము గతంకంటే నేడు దిగజారి పోతున్నదని చెప్పక తప్పదు. మునుపు ఒక ఇంటిలో నైనా ఉండేవారు. ఏదో 5, 6 రూపాయలు ఇస్తే ఒక చిన్న కొంపైనా దొరికేది. ఇప్పుడు కొంపకూడ దొరకడంలేదు. ఎక్కడో slum areas లో చిన్న గుడిసెలు వేసుకొని, తడకలు వేసుకొని పెళ్ళాము, పిల్లలతో దుర్భరమైన జీవితము గడుపుతున్నారు. అంటే మునుపు గదిలో ఉండేవాడు, ఈనాడు గది పోయి పరంగాలోకి వచ్చాడు. ఇది ఉన్నవరిస్థితి. ఈ దుర్భర పరిస్థితిని ఎంత త్వరగా నివారణ చేయగలిగితే అంత మంచిదని ప్రభుత్వానికి నేను మనవిచేస్తున్నాను.

ముఖ్యంగా ప్రభుత్వం public sector లో ఎక్కువగా పాల్గొనుటవల్ల అది major and potential employerగా ఉన్నది. ఐతే ప్రైవేటురంగంలోకన్న ప్రభుత్వరంగంలో తక్కువ వేతనాలు దొరుకుతున్నవి. కొన్ని తరగతుల వని వారికి industrial tribunals యిచ్చిన awards ప్రభుత్వం moral గా తన వద్ద వనిచేస్తున్న వారికి అమలుచేయక తప్పదు. కాని కొన్ని తరగతుల వనివారికి ప్రైవేటు ఇండస్ట్రీస్ లో యిచ్చే జీతముల మేరకైనా అమలుచేయుట లేదని

మనవి చేస్తున్నాను. కనీసం awards యిచ్చిన మేరకైనా జీతాలు యిచ్చుట అమలు జరిపించాలని కోరుతున్నాను. Tripartite awards ఉన్నవి. ముఖ్యంగా Textile Wage Boards ఉన్నవి. వారు యిచ్చిన award భారతదేశం అంతటాకి వర్తిస్తుంది. కాని ఆ విధంగా యీ రాష్ట్రంలో ఉండే textile units అమలు జరుపుట లేదు. వారిని బ్రతిమాడవలసి వస్తుంది. అచార్డును అమలు చేయించలేని అశక్త ప్రభుత్వానికి ఎందుకు ఉన్నది? అమలు జరపనిచారితమీద చర్యతీసుకోలేని పరిస్థితి ఉన్నది. అది చాలా శోచనీయం. అచార్డు అమలుజరప లేని ఫ్యాక్టరీ ఉంటే మూసివేయించండి. వేరే మంచి యజమానులు రాగలరు. వారు వచ్చి తెరుస్తున్నారు. ప్రభుత్వం కొంచెం కరుకుగా వ్యవహరిస్తే తప్ప కుండ అచార్డు అమలు జరుగుతాయని మనపే చేస్తున్నాను.

Code of discipline అని కొన్ని నిబంధనలు ఉన్నవి. యజమానులు, కార్మికులు, కొన్ని చేయవలసిన పనులు, చేయకూడని పనులు ఉన్నవి. ఒక charter తయారు చేశారు. ప్రైవేటు రంగంలో అమలు జరిపించటానికి ప్రయత్నం జరుగుతోంది. కాని ప్రభుత్వరంగంలో, కార్మికులమీదనే వర్తిడి జరుగుతోందిగాని. ప్రభుత్వరంగంలో పరిశ్రమలు నడుపుతున్న డిపార్టుమెంటు అధికారులమీద అమలు చేయించేందుకు సాధ్యం కావడం లేదు. లేబరు డిపార్టుమెంటు యిచ్చిన ఆదేశాలుకూడ గమనించకుండా వారి ధోరణిలో వెళ్ళిపోవటం జరుగుతోంది. ప్రభుత్వం ఒక నిర్ణయానికి వచ్చి, లేబరు డిపార్టుమెంటు జట వంటి recalcitrant officers మీద రిపోర్టు యిస్తే, deterrentpunishment యిచ్చే నిబంధనలు ప్యాస్ చేస్తే తప్ప నవ్యమైన industrial outlook తీసుకు వచ్చి మన పరిశ్రమలు సక్రమంగా నడవటం సాధ్యం కాదని చెబుతున్నాను; ప్రభుత్వరంగంలో మనం పరిశ్రమలను నడపలేము, తిరిగి అవి ప్రైవేటు రంగంలోకి పోవలసి వస్తుందని మనవి చేస్తున్నాను.

Profit sharing విషయం ఉన్నది. ఈ దేశంలో ఉండే సంపద అంతా వనిచేస్తున్నవారందరిదీ. కాని కొద్దిమంది అదృష్టవంతులు, డబ్బుకలవారు, capital పెట్టి ఫ్యాక్టరీలు నడుపుతున్నారు. వచ్చేలాభం అంతా వారే పొందుతున్నారు. తమ శ్రమను capital గా పెట్టి శ్రమిస్తున్నవారికి వచ్చే లాభాలలో తగినంత వంతు రావటం లేదు. లాభాలు ఆనేవి — పరిశ్రమలలో డబ్బు పెట్టిన వారికి, శ్రమించిన వారికి, యిద్దరికీ రావాలి. ఇది సూత్రప్రాయంగా అంగీకరించాము కాబట్టి దానిని లాభసాటిగావున్న మన పరిశ్రమలలో ముందు అమలుపరచి తదితర పరిశ్రమలకు మార్గదర్శకం కావాలి. Joint Management తదితర దేశాలన్నింటిలో ఉన్నది. Shop stewards

ఉంటారు. Workers కూడ management లో ఉండి ఏ విధంగా plan చేయాలి, ఏది ఎంత ఉత్పత్తి చేయాలి, ఏ విధంగా realase చేయాలి, ధరలు ఏ విధంగా నిర్ణయించాలి, లాభాలు వస్తే దానిలో ఎంతభాగం తిరిగి ఆ పరిశ్రమలో invest చేయాలి. ఈ విధంగా workers plan చేస్తూ management లో భాగస్వాములుగా ఉంటూ పనిచేస్తున్నారు. ఈ ఆధునిక పద్ధతులలో అన్ని advanced countries లోను జరుగుతోంది. ఆ పద్ధతులు మనముకూడ ప్రవేశపెట్టితే కార్మికులకు ఉత్తేజకరంగా ఉంటుంది. చారు పరిశ్రమలలో ఎక్కువ కృషి చేయుటకు అవకాశం ఉంటుంది. మేనేజ్ మెంట్ లో కార్మికులు పాల్గొనుట Tripartite conference లో సూత్రప్రాయంగా అంగీకరించాం. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం అంగీకరించింది. ప్రభుత్వ రంగంలో ఒక్క యూనిట్ లో నైనా నమూనాకు యీ పద్ధతి ప్రవేశపెట్టితే బాగుంటుందని ప్రభుత్వానికి మనవిచేస్తున్నాను.

Minimum Wages Act pass అయి 8 సంవత్సరాలు అయినది. ఇప్పుడు Minimum Wages యివ్వటానికి నిర్ణయాలు జరుగుతున్నాయి. పూర్తిగా అమలులోకి తేలేదు. కొన్ని పరిశ్రమలలో యిస్తున్నారు. ప్రభుత్వం కృషి నలుపుతోంది. ఈ కృషి చాలదు. ఇంకా ఉధృతంగా కృషిచేయాలని మనవి చేస్తున్నాను. వెంటవెంటనే fair wages కూడ నిర్ణయించేసి అమలు పరచాలని ప్రభుత్వానికి మనవి చేస్తున్నాను.

Workmen's Compensation Act Schedule మార్చాలని Maternity Benefit Act Schedules మార్చాలని State Labour Advisory Board లో చెబుతున్నారు. ప్రభుత్వం అంగీకరించింది. తీర్మానాలు జరుగుతున్నవి గాని అమలుజరుపుటలేదు. అయితే సెంట్రల్ అక్ట్ ఉన్నదని అంటున్నారు. కాని మనము ఎన్ని మార్చలేదు. ఈ Schedules ను కూడ ఎందుకు మార్చలేము? State enactment తీసుకురావచ్చును. ఈ Schedules చాల పురాతనమైనవి. 1928 సం.లో చేసిన Workmen's Compensation Act ఇప్పటివరకూ మార్పుచేయలేదంటే చాల అశ్చర్యకరంగా వున్నది. Maternity Benefit Act కూడ పురాతనమైనది. ఆ రేట్లు మార్చాలని అందరు చెబుతున్నారు. వీటిని మార్చి యీ రోజులకు సరిపోయే schedules తెచ్చి ప్రవేశపెట్టాలని ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను. Labour Minister గారిని అభినందిస్తూ, లేబర్ డిపార్టుమెంటు, కార్మికులకోరకు ఇంకా ఎక్కువ కృషిచేయాలని ప్రార్థిస్తున్నాను.

*శ్రీమతి టి. రమీకాంతమ్మ (ఐమ్మం - జనరల్) : అధ్యక్షా, మంత్రిగారు ప్రవేశపెట్టిన లేబర్ అండ్ మినిలేనియస్ డిమాండ్ ను జలవరుస్తూ

కొన్ని సూచనలు చేస్తున్నాను. నేను స్త్రీ సంక్షేమ కార్యక్రమములను సూచి
మాట్లాడదలచుకొన్నాను. కొత్త జనాభా లెక్కలనుబట్టి చూస్తే స్త్రీల జనసంఖ్య
చాలా పెరిగినది. స్త్రీలు పిల్లలు కలిసి నూటికి 60 మంది ఉన్నారు. 60 మందికి పైగా
ఉన్న స్త్రీలయొక్క సంక్షేమానికి యీ ప్రభుత్వం ఖర్చు పెడుతున్నది చాలా తక్కువ
అని చెప్పక తప్పదు. గత సంవత్సరం 0.87 లక్షలు కేటాయించగా, యీ సంవ
త్సరం 5.87 లక్షలు మాత్రమే కేటాయించటం చాలా విచారకరము. మన
మంత్రిగారు శ్రీమతి మాసుమాజేగంగారు స్త్రీలకు సంబంధించిన అనేక సంస్థలతో
సంబంధం ఉన్నటువంటివారు. ఆల్ ఇండియా వుమెన్స్ కాన్ఫరెన్సులో పాల్గొని,
రష్యా లాంటి దేశాలు టూర్ చేసి అక్కడి స్త్రీల సమస్యలు తెలుసుకొని ఉన్నటు
వంటివారు వారు మంత్రిగా ఉండి, మన తరపున పోరాడి, స్త్రీల సంక్షేమ
కార్యక్రమాలకు అధిక డబ్బు ఖర్చు అయ్యేటట్లు చేస్తారని మేము అనుకొన్నాము.
కాని, అది వారికి సాధ్యపడలేదేమో ననిపిస్తుంది. వుమెన్స్ వెల్ ఫేర్
ప్రోగ్రామ్స్, సోషల్ వెల్ ఫేర్ ప్రోగ్రామ్స్, స్త్రీలకు సంబంధించిన కార్య
క్రమములు కేవలం పట్టణ ప్రాంతాలలోనే జరుగుతున్నవిగాని, గ్రామీణ
ప్రాంతాలలోని స్త్రీలకు ఉపయోగపడే కార్యక్రమములు ఏమీ జరగటంలేదు.
బ్లాక్ వైజ్ గా, ప్రతి బ్లాక్ లోను స్త్రీల అభ్యున్నతికి స్త్రీల సంక్షేమ కార్య
క్రమాలు చేయాలని ఇదివరకు ఒక ప్రోగ్రామ్ ఉన్నది. కాని మన ప్రభుత్వా
నికి, సెంట్రల్ సోషల్ వెల్ ఫేర్ బోర్డుకు మధ్య వచ్చిన తగాదాలవల్ల గ్రామీణ
ప్రాంతాలలోని స్త్రీల సంక్షేమ కార్యక్రమాలను విరమించటం, కేవలం, అర్బన్
వెల్ ఫేర్ ప్రోగ్రామ్స్ మాత్రమే చేయటం జరుగుతున్నది. అనేక డిపార్ట్
మెంట్స్ లో స్త్రీల కార్యక్రమాలు తీసుకొంటున్నారు. అంతమాత్రంచేతనే
సరిపోదు. గ్రామ సేవక్ లు ఉన్నచోట తప్పనిసరిగా గ్రామ సేవకలను ఏర్పాటు
చేసి, ఆయా బ్లాకులలో ఎంతమంది స్త్రీలు ఉన్నారు, అందులో నిరక్షరాస్యు
లెంతమంది ఉన్నారు, చదువుకొన్నవా రెంతమంత ఉన్నారు, ఉద్యోగం
చేయాలనే అభిలాష ఉన్నవారెంతమంది ఉన్నారు, ఉద్యోగం తప్పనిసరిగా
అవసరమైన వారెంతమంది ఉన్నారు, వారికి ఏవిధంగా ఉద్యోగావకాశాలు
కల్పించవలసి ఉంటుంది? — మొదలైన విషయాలు సర్వే చేయించి—ఒక
కాంప్రెహెన్సివ్ సోషియో ఎకనమిక్ సర్వే చేయించి, అందుకు అవసరమైన
స్త్రీల సంక్షేమ కార్యక్రమాలు అమలుజరపవలసి ఉంటుంది., ఆరకంగా స్త్రీల
పరిస్థితి బాగుచేయనంతవరకు కాన్స్టిట్యూషన్ లో వారికి ఇచ్చిన హక్కుల
వల్ల ప్రయోజనం ఉండదు. ఇక్కడ ఏ కొద్దిమంది స్త్రీలో ఎం. ఎల్. ఏలుగా
వచ్చినంతమాత్రమున ప్రయోజనం లేదని చెప్పగలము. మేన్ పవర్, మెటీరీ

యల్, మనీ—ముఖ్యమని మనం చెప్పుకొంటున్నాము. హాఫ్ ఆఫ్ ది మేన్ పవర్ కాన్స్టిట్యూట్స్ ది వుమెన్ పవర్.

ఈ వుమెన్ పవర్ గురించి మనం ఎంత శ్రద్ధతీసుకొంటున్నాము? చాటి శక్తిని దేశాభివృద్ధికొరకు, పరిశ్రమాభివృద్ధికొరకు ఎంతవరకు వినియోగించు కొంటున్నాము అన్నది సందేహస్పదము. ఈనాడు వుమెన్ పవర్ వేస్తు అవుతున్నది. ఈనాడు ఉన్న ఎంప్లాయిమెంట్ ఎక్స్చేంజ్ లో కొన్ని వేలమంది ధరఖాస్తులు పెట్టుకొని ఉన్నారు. కాబట్టి స్త్రీలకు సెవరేట్ గా ఎంప్లాయిమెంట్ ఎక్స్చేంజ్ లు చేర్చాటుచేస్తే బాగుంటుందని నేను మనవిచేస్తున్నాను. వ్యవసాయ రంగంలో పనిచేస్తున్న స్త్రీ వ్యవసాయ కూలీకి రోజుకు ఎనిమిది అణాలు ఇస్తున్నారని శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లుగారు చెప్పినది సరైనది కాదు. వారికి ఇచ్చేది రోజుకు ఆరు అణాలు మాత్రమే. సమానమైన పనికి సమానమైన వేతనము ఇవ్వాలని మన కాన్స్టిట్యూషన్ లో చెప్పాము. ఎక్స్ ప్లాయిటేషన్ ఉండకూడదు అన్నాము. కాబట్టి, సమానమైన పనికి సమానమైన వేతనాలు ఇచ్చే వద్దతిని మన ప్రభుత్వం అమలు జరపాలని కోరుతున్నాను. పరిశ్రమలలో పనిచేస్తున్న స్త్రీలు చాల అవస్థలుపడుతున్నారు. వారు తమ పిల్లలను ఇళ్ళవద్ద వదలి పనులలోకి వెళ్ళటంవల్ల కొన్ని ఇబ్బందులు బాధలు ఉంటాయి. కేవలం పెద్దపెద్ద ఇండస్ట్రీస్ లో మాత్రమే స్త్రీలకు మెటర్ నిటీ ఔనిఫిట్స్ అందుబాటులో ఉన్నవి. అన్ని ఇండస్ట్రీస్ లోను అ సౌకర్యాలు ఉండేటట్లు చూడాలి. స్త్రీలు పనులలోకి వెళ్ళినప్పుడు, వారిపిల్లలను ఉంచడానికి క్రిపేస్ పెద్దపెద్ద ఇండస్ట్రీస్ వారు ఏర్పాటు చేస్తున్నారుగాని, చిన్నచిన్న ఇండస్ట్రీస్ వారు ఏర్పాటు చేయటంలేదు. ఈమధ్య నేను ఒక హృదయవిచారక మైన వార్త విన్నాను. ఒక తల్లి బిడ్డను ఉయ్యాలలో పడుకోపెట్టి పనిలోకి పోతే, ఆ పిల్ల వాడు క్రిందపడి మాడుబాడుచుకొని చచ్చిపోయాడు. కొన్ని చోట్ల తల్లిలు పిల్లలకు, నల్లమందువేసి పనులలోకి పోవటం జరుగుతున్నది. ప్రభుత్వం స్త్రీ కార్మికులకు సౌకర్యములు కల్పించవలసి ఉన్నది. ఒక సోషియో ఎకనమిక్ ప్రోగ్రామ్ స్త్రీలకు ఇచ్చాల్సి చేయవలసి ఉన్నది. స్త్రీలకు ఆర్థికంగా, సాంఘికంగా అభివృద్ధిలోకి తీసుకువచ్చి, వారిని నిజమైన అభ్యున్నతికి తీసుకు రావటానికి ప్రయత్నం చేయాలని కోరుతున్నాను.

Community Development లో కొన్ని programmes జరుగు తున్నాయి. Small Scale Industries ద్వారా కొన్ని కార్యక్రమాలు జరుగు తున్నాయి. ఒక్కొక్క department లో ఏదో కొద్ది కార్యక్రమం జరుగు తున్నదిగాని తగిన శ్రద్ధ తీసుకోవడంలేదు. వివిధ departments లో స్త్రీలకు

ఏ కార్యక్రమం చేస్తున్నారో ఆరోగ్యం విషయంలోగాని, పరిశ్రమల విషయంలోగాని, పనులు కల్పించడంలోగాని, ఏ విషయంలో చూచినా ఏ department లో ఎంతవని జరిగింది, అనేది ఏమిలేదు. అన్నీ డిపార్టుమెంటులమధ్యన co-ordination కూడ లేదు. Voluntary Organizations కొన్ని ఉన్నాయి. భారత సేవక్ సమాఖ్ లాంటివి. అవికూడ స్త్రీల కార్యక్రమాలు చేస్తున్నాయి. ఇక్కడ M. L. A. గా ఉంటున్న రోడామిస్ట్రీగారుకూడ ఎంతో శ్రద్ధతీసుకొని కొన్ని కార్యక్రమాలు జరిపిస్తున్నారు. ఇంతవని చేయగలిగాము, యింత చేయలేదు, ఇన్ని సంస్థలు పనిచేస్తున్నాయి, ఇంత work department చేస్తున్నది. ఇంత వ్యక్తులు చేస్తున్నారు అనేది proper గా evaluate చేయడం చాల ముఖ్యం అని నేను భావిస్తున్నాను. తెనీపాలో charter of rights for women అనే దానిలో కొన్ని హక్కులు స్త్రీలకు ఏర్పాటుచేశారు. స్త్రీ తన ఆరోగ్యాన్ని కాపాడుకోవడానికి, వ్యాధినుంచి తననుతాను రక్షించుకోవడానికి ఆ హక్కు ఆమెకు ఉన్నది. ఎంతవరకు మనం ఆ హక్కు ఆమె రక్షించుకోనేబట్లు ప్రభుత్వం ద్వారా చేయగలుగుతున్నామనేది కూడ గుర్తుంచుకోవాలి. స్త్రీకి minimum education తప్పకుండా ఉండాలి. మొన్న మనం ప్రవేశపెట్టిన నిర్బంధ ప్రాథమిక విద్యవలన కొంత ఆశ కలుగుతోంది. ఎన్ని schools open చేసినా గ్రామీణప్రాంతంలో అడపిల్లలను schools కు వంపడం చాల తక్కువగా ఉన్నది. ఈ బిల్లుతో స్త్రీలు విద్యావంతులు కావడానికి అవకాశం లభించినందుకు నాకు కొంత సంతృప్తిగా ఉన్నది. ఇంకా స్త్రీలు physical, material, moral, social, intellectual and cultural గా develop కావడానికి కావలసిన సదుపాయాలన్నీ చేయడం చాల అవసరం. Meternity risks నుంచి ఆమెను కాపాడవలసి ఉన్నది. గ్రామీణప్రాంతాలలో midwives కొరత చాల ఉన్నది. ఎన్నో గ్రామాలలో జనితెలియని మంత్రసానులు లభించడంకూడ దుర్భరమై ఆస్పత్రికి రావాలంటే చాల దూరమై దారిలోనే అనేక ప్రమాదాలకు గురి కావడం జరుగుతోంది. ఈ మధ్యనే నేను విన్నాను, ఖమ్మంలో ఒక స్త్రీని ఒక గ్రామంనుంచి బండిలో వేసుకుని వస్తూఉంటే దారిలోనే ప్రసవించడం, ఆస్పత్రికి చేరేలోపల చనిపోవడం జరిగినాయి. బిడ్డయొక్క ప్రాణాన్ని కాపాడడంకూడ మనయొక్క బాధ్యతై యున్నది. బిడ్డలను పెంచడంలోగాని, యితర విషయాలలో గాని తగిన విద్యను వారికి యివ్వాలి. ఇవన్నీ కొంతవరకు Women Welfare department వారు చేస్తున్నా ఇంకా ఎక్కువచేయాలని ఇప్పుడు కేటాయించిన మొత్తం, కొద్దిగా open చేసిన centres వల్ల సాధ్యంకాదని నేను చెప్పగలను. మనం అసెంబ్లీలో Dowry చట్టం మొదలైన చట్టాలను ఎన్నో pass చేస్తాము. చట్టాలు pass చేసినంతమాత్రాన అవి అమలు జరుగుతున్నా

యని అనుకోదానికి వీలులేదు. అవి సక్రమంగా అమలులో లేకపోవడానికి welfare department బాధ్యత అనిగాని మరొకరి బాధ్యత అనిగాని నేను చెప్పలేను. అయినా స్త్రీలలో వీటన్నిటియొక్క ప్రాముఖ్యాన్ని గూర్చి ప్రచారం చేయాల్సిన బాధ్యత ఈ department లో వని చేసేవారిపైన ఉన్నదని నేను భావిస్తున్నాను.

Beggars ఉన్నారు. స్త్రీ beggars ఉన్నారు. ఇది ఎంత ఘోరమయిన దుస్థితి మనకు తెలుసు. వారిని చూడటమే ఎంతో బాధాకరంగా ఉంటుంది. రైల్వేస్టేషనులలో, అక్కడ, ఇక్కడ ఇష్టం వచ్చినట్లు తిరుగుతూ ఉంటారు. చాలా బాధాకరమైన విషయం. అవన్నీ నిన్నమాట్లాడారు. కాబట్టి ఇప్పుడు ఆ వివరాలన్నీ మాట్లాడదలచుకోలేదు. Working group for women-welfare వారి యొక్క report లో కొన్ని సూచనలు చేశారు. Elaborate schemes, స్త్రీలకు సంబంధించినవి, బిడ్డలకు సంబంధించినవి అనేకం వారు suggest చేశారు. ఆ సూచనల నన్నింటినీ ప్రభుత్వం తన దృష్టియందు ఉంచుకుని వాటిని అమలు పరచడానికి ప్రయత్నం చేయగలరని భావిస్తూ నేను సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

*శ్రీ పి. రాజగోపాలనాయుడు : అదృష్టా, స్త్రీల సంక్షేమానికి సంబంధించి శ్రీమతి అశ్వీకాంతమ్మగారు చెప్పిన దానితో నేను పూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నాను. కార్మిక శాఖకు సంబంధించి ఒక విషయం చెప్పవలసి ఉన్నది. మంత్రిగారు మాముందుఒక demand పెట్టి బలవరచమంటున్నారు. ఈ demandను బలవరచమని చెప్పడానికి గల కారణాలు ఏమిటి అని వారిని అడుగుతున్నాను. ఏ శాఖ వైనా సక్రమంగా నిర్వహించాలని అనుకున్నప్పుడు ఆ శాఖను నిర్వహించేవారు ఆ శాఖకు సంబంధించిన అన్ని విషయాలలో సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని కలిగి ఉండాలి. ఈ కార్మికశాఖే కాకుండా ప్రభుత్వంలో ఎన్నో శాఖలు ఉన్నాయి. ఆ శాఖలకు అధిపతులను నియమించేటప్పుడు general principle ఒకటి పెట్టుకున్నట్లయితే ప్రభుత్వం ఏ విధానాన్ని అయితే అమలుపరచాలని అనుకుంటున్నదో ఆ విధానాన్ని సక్రమంగా అమలు పరచేదానికి వీలు ఉంటుంది కాబట్టి ప్రత్యేకంగా technical heads నియమించాలని కోరుతున్నాను. కార్మికశాఖకు సంబంధించినంతవరకు న్యాయశాస్త్రానికి సంబంధించిన విషయాలు చాలా యిందులో యిమిడి ఉన్నాయి. ఏవైనా disputes పరిష్కారం చేయవలసి వచ్చినప్పుడు legal గా కూడ చూడవలసిన అవసరం ఉన్నది. మా అనుభవంలో చూస్తున్నాము. కేసులు యింతగా develop అవుతూ ఉంటే High Court decisions వచ్చినప్పుడు వాటిని guidance గా పెట్టుకొని తీర్మానాలు జరుగుతున్నాయి. చాలా క్లిష్టమైన పరిస్థితులలో సంఘర్షణలు

వచ్చినప్పుడు పెద్ద సమస్యలు వచ్చినప్పుడు technical head లేనందువల్ల చాలా చిక్కులు కలుగుతున్నాయి. కాబట్టి పాంకేటిక పరిష్కారం కలిగినవారిచే ఈ శాఖకు అధిపతులుగా నియమించాలని కోరుతున్నాను. Tribunals గాని, Labour Courts గాని కొన్ని తీర్మానాలు చేస్తాయి. ఆ తీర్మానాలను, agreements ను అమలు పరచవలసినది ఎవరు? అమలుపరచడానికి machinery కావాలని ఆనాడు ఆందోళనచేస్తే మంత్రిగారు అంగీకరించారు. Special Officer ను ఒకరిని వేశారు. చాలమంచిదే. కాని Special Officer గారు తన యొక్క కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించుటకు వారికి కావలసిన సిబ్బందిని యివ్వ వలెనా, లేదా అని నేను అడుగుతున్నాను. 20 జిల్లాలు ఉన్నాయి. 4 ప్రాంతాలు ఉన్నాయి. ఒక్కొక్క ప్రాంతానికి ఒక్కొక్క inspector ను యిచ్చినట్లయితే వెనువెంటనే ఆ agreements ను, ఆ తీర్మానాలను జరిపేటట్లు చేయడానికి వీలు ఉంటుంది. 2, 3 ఏండ్లక్రితం జరిగిన agreements ఈనాటికికూడ అమలు కాకుండా ఉన్న విషయం అందరికీ తెలిసినదే. కాబట్టి ఈ విషయాన్ని ఆలోచించాలి. Conciliation, agreement జరిగిన తరువాత Labour Court లో వచ్చినట్లయితే తీర్మానాలను అమలు పరచవలసిన శాధ్యత special Officer గారికి ఉన్నది. అలాంటప్పుడు Labour Commissioner గారి క్రింద ఈయన కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించాలనేటట్లయితే అది సాధ్యమయ్యే పని కాదు. ఎన్ని agreements జరిగినాయి, ఎన్ని awards వచ్చినాయి— వీటన్నిటిని అమలుపరిచినారా, లేదా అని అనుకున్నప్పుడు వెనువెంటనే Special Officer గారిని పిలిచి అమలు జరిపినారా, లేదా, అమలు జరపక పోయినట్లయితే వచ్చిన అభ్యంతరాలు ఏమిటి? అందులో వచ్చిన కష్టాలు ఏమిటి? మొదలైనవి అడిగి తెలుసుకుని వెనువెంటనే సరిహా చెప్పి త్వరితగతిని అమలు పరచమని తొందరచేసే దానికి వీలుగా ఉండాలంటే Special Officer గారిని independent గా మంత్రిగారి క్రింద పనిచేపేటట్లు చూడాలని కోరుతున్నాను.

ఆవిధంగా అయితేనేగాని యీ అగ్రిమెంట్సు, అవార్డుస్ సక్రమంగా అమలు జరగడానికి పీలువుండదని నేను చెబుతున్నాను.

శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లుగారు మాట్లాడుతూ ఒక విషయం చెప్పారు. అది చాలా సంతోషించదగినది. ప్రభుత్వరంగమునకు సంబంధించిన కార్మిక సంఘముం కొరకు కార్మిక శాసనాలు అమలుజరపడంలో ప్రభుత్వం చేస్తున్న జాప్యాన్ని వారు విశదీకరించారు. కార్మిక సంఘముం నిమిత్తం ప్రభుత్వం అనేక శాసనములు చేసింది. వాటిని ప్రభుత్వరంగములోని వాటికి కూడ

వెంటనే అమలుజరపడం మంచిదని నేను మరొకసారి మనవిచేస్తున్నాను. కేంద్ర కార్మిక శాఖామంత్రి శ్రీ నందాగారు యితర కార్మిక నాయకులు యజమానులతో కలిసి 'Code for discipline in industries' అనేది తీసుకువచ్చారు. దీనిలో యిలా ఉంది.

"To maintain discipline in industry (both in public and private sectors), there has to be a just recognition by employers and workers of the rights and responsibilities of either party as defined by the laws and agreements and a proper and willing discharge of either party of its obligations consequent on such recognition."

The Central and State Governments on their part will arrange to examine and set right any shortcomings in the machinery they constitute for the administration of labour laws."

అని వుంది. అయితే యక్కడ విచారించవలసిన విషయమేమంటే—అందులో బ్రాకెట్సులో 'public sector' అని పెట్టారు. దానిని మంత్రిగారు వదిలేశారు. రెండవపేరులోని 'Central and State Governments on their part' అనేది కూడ వదిలేశారు. ఈ labour laws అన్నీ private scheme కు సంబంధించి మాత్రమే అమలుజరుపుతున్నారనిగాని public schemes లో అమలు జరపడం లేదన్నట్లుగా కనబడుతున్నది. శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లుగారు కూడ యీ విషయాన్ని వివరంగా తెలియచేశారు. గవర్నమెంటు ఎప్పుడైతే ఎంప్లాయిగా అయినారో అప్పటినుండి ఒక పార్టీగా వ్యవహరిస్తున్నదితప్ప 'Government as such' గా వ్యవహరించడం లేదు. ప్రభుత్వం ఒక ప్రభుత్వంగా, మరోప్రక్క పార్టీగాను వుండడంచేత యీ చిక్కులు వస్తున్నవి. అందువలననే కార్మిక శాసనాలు సరిగా అమలుజరగడంలేదు. కార్మికులు అనేక కష్టనష్టముల నెదుర్కొన వలసి వస్తున్నది. నేను యందుకు అనేక పురాహరణము లివ్వగలను. కేంద్రప్రభుత్వం అనేక శాసనాలుచేసింది, వాటిని యీ ప్రభుత్వం అంగీకరించింది. ఈ ప్రభుత్వం అనేక శాసనాలు చేసింది. అందులో ఇంటర్మీడియట్ డిస్ పూర్ట్ ఆట్టు వర్క్ మెన్స్ కంపెనీ సేషన్స్ ఆట్టు; మినిమమ్ వేజెస్ ఆట్టు; మెటర్నిటీ బెనిఫిట్స్ ఆట్టు; పాప్స్ అండ్ ఎస్టాబ్లిష్ మెంటు ఆట్టు; ఫ్యాక్టరీస్ ఆట్టు; ప్రాచి డెంటు ఫండ్ ఆట్టు; ఎంప్లాయిస్ స్టేట్ ఇన్ సూరెన్సు ఆట్టు ఇవన్నీ వున్నాయి. ఇంకా ఇలాంటివి అనేకం వున్నాయి. వీటిని సమన్వయం చేయడానికి, అన్నీ సమగ్రంగా అమలు జరుగుటకు ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకోవాలి. ఎక్కడైతే నా దోషిడి జరుగుతుంటే దానిని అరికట్టాలి; ఎవరైతే వరిశ్రమదారులు వ్యక్తి

గతంగా నడవవచ్చునన్నంతమాత్రాన వారు కార్మికులను దోపిడి చేయడానికి ఎవరూ అంగీకరించరారు ఈ దేశంలో. చాటిని అరికట్టడానికి మనం చేస్తున్న శాసనాలను సక్రమంగా అమలు జరపాలి. అవి సక్రమంగా అమలు జరిగిన నాడే కార్మికుల భవిష్యత్తు బాగుపడుతుంది. ఒంగోలులో ఒక పొగాకు కంపెనీలో మంచినీటి సౌకర్యం వుంది; కాని అది సరిగా లేదని ఆ యజమానిని ప్రాసిక్యూట్ చేశారు. అలాగే గుంటూరులో ఒక చోట మరుగుదొడ్లు సరిగా లేవని యజమానిని ప్రాసిక్యూట్ చేసి, 250 రూపాయలు జరిమానా విధించారు. ఇవన్నీ ప్రయివేటు కంపెనీలు. ఇది ఆనందించవలసిన విషయమే. కార్మిక శాసనాలు అమలు చేస్తున్నారని అనుకోవచ్చు. ఆ విధంగా 15 మందిని ప్రాసిక్యూట్ చేశారు. చిత్తూరులోని విజయప్రెస్ లో మరుగుదొడ్లు వున్నప్పటికీ, తలుపులు లేవని యజమానిని ప్రాసిక్యూట్ చేశారు. చిత్తూరులోనే కార్వాడ్ రోడ్డులో అగ్రికల్చరల్ యింజనీరింగ్ షాప్ ఒకటి వుంది. ఇది ప్రభుత్వ రంగానికి సంబంధించినది. అక్కడ కార్మికులకు కావలసిన సౌకర్యాలు ఉన్నాయా? మంచినీటి సౌకర్యం ఉందా? ఇతర సౌకర్యాలు ఉన్నాయా? మరి ఆ యజమానిని ఎందుకు ప్రాసిక్యూట్ చేయలేదు? గూడూరు సిరామిక్ ఫ్యాక్టరీ వుంది. అక్కడ రెస్ట్రెయిన్డ్ లేదు. కార్మికులకు అవసరమైన ఎలాంటి సౌకర్యాలు లేవు. అలాగే నడుపుతున్నారు. శ్రీ బి. జి. ఎం. ఎ. నరసింగరావు గారు మాట్లాడుతూ 'ప్రయివేటు రంగములో ఎక్కడయినా శాసనాలు సరిగా అమలు జరుగకపోతే చాటిని మూసివేయండి, ఎవరయినా సరే వచ్చి నడపడానికి సంసిద్ధంగా వున్నారు' అన్నారు. మరి ప్రభుత్వరంగంలో యీలా జరుగుతున్నచాటిని గూర్చి వారేమీ చెప్పలేదు. వారేమీ చెప్పకపోవడము చాలా విచారకరమైన విషయం. హైదరాబాద్ గవర్నమెంటు ప్రింటింగ్ ప్రెస్ గూర్చి పిల్లలమట్టి వెంకటేశ్వర్లుగారు చెప్పారు. ఫ్యాక్టరీస్ ఆక్టు ప్రకారము ఓవర్ క్రాడింగ్ వుండకూడదు. ఇక్కడ వుందా, లేదా అని నేను అడుగుతున్నాను. కర్నూలు గవర్నమెంటు ప్రింటింగ్ ప్రెస్ లో రెస్ట్రెయిన్డ్ లేదు. సీతానగర్ పి. డబ్ల్యు. డి. వర్క్ షాప్ లో, ధవళేశ్వరం పి. డబ్ల్యు. డి. వర్క్ షాపులో కాన్ టీన్ లేదు. (కాన్ టీన్ వుందిగాని అది వనిచేయడంలేదు) ప్రభుత్వము ఎందుకు ఊరుకుంది! అని నేను అడుగుతున్నాను. ధవళేశ్వరం, సీతానగరం వర్క్ షాపులో ప్రావిడెంటు ఫండు ఆక్టు అమలుజరుపడం లేదు. విజయనగరం హైవే వర్క్ షాప్ లో అమలుజరపడం లేదు. ఎలక్ట్రిసిటీ బోర్డుకూడ యింత వరకు అనువర్తించ జేయలేదు.

ఇంక మినిమమ్ వేజెస్ ఆక్టు వుంది. అయిదేళ్ళుగా దానిని రివైజు చేసి, వర్తించ జేయకుండావుంది మన ప్రభుత్వం. ఈ దేశానికి వునదిరాళ్ళు అయిన

కార్మిక సంక్షేమానికి పూనుకొనడం అవసరం కాదా! ఈనాటి ప్రభుత్వ విధానం ప్రకారం వాటిని అమలుజరుపడంలో విఫలమైందని చెప్పక తప్పదు.

1960 వ సంవత్సరంలో 102 ప్రేడ్ యూనియన్లు రిజిస్టర్డ్ చేయబడినాయి. కాని సంవత్సర నివేదికలను - annual returns submit చేయలేదనే కారణంచేత రిజిస్టరు చేయబడ్డ 102 యూనియన్లలో 68 రద్దుచేయబడినాయి. Annual returns విషయం సరే; రూల్సు ఉన్నాయి, ఆ రూల్సును implement చేశామని మంత్రిగారు చెబితే నేను అత్యంతర పెట్టబోవడంలేదు. 1957 వ సంవత్సరపు ఫాక్టరీల లిస్టు ఒకటి ఇచ్చారు. అందులో చాల ఫాక్టరీలు monthly returns submit చేయలేదు. ప్రభుత్వం యాజమాన్యం క్రింద 50, 60 ఫాక్టరీలు, సంస్థలు ఉన్నాయి; అందులో సుమారు 20, 30 ఫాక్టరీలు returns submit చేయలేదు. కర్నూలులో ఆంధ్రగవర్నమెంటు ప్రెస్ ఉంది. వాళ్ళు returns submit చేయలేదు. హైదరాబాదు గవర్నమెంటు ప్రింటింగ్ ప్రెస్సు, విజయవాడలో P. W. D Workshop, నైఋత్యంలోని P. W. D Workshop, ఖైరవానితిప్ప ప్రాజెక్టు workshop, Police Transport Workshop, R. T. D. Workshop ఇవేవీ returns submit చేయలేదు. ప్రభుత్వశాసనం కాబట్టి, తాము ప్రభుత్వోద్యోగులు కాబట్టి అసలు returns submit చేసినా చేయకపోయినా తమకు law ఆసేది లేదని వారి అభిప్రాయమా? ప్రభుత్వ యాజమాన్యంలోని ఫాక్టరీలకే ఈ రూల్సు అనుపర్తింప నవసరం లేదనుకుంటే చదువురానివారు, అమాయకులు అయిన కార్మికులు సమయంలేక returns submit చేయలేదని వారు రిజిస్టరు చేసుకున్న సంఘాలను రద్దుచేయడంలో న్యాయం ఏమి ఉంది? ప్రభుత్వం తనకు ఒక శాసనం, ఇతరులకు ఒక శాసనం అమలు చేస్తున్నదని యజమానులు, కార్మికుల యెడల విచక్షణ చూపుతున్నదని ఆరోపిస్తున్నాను. Industrial disputes కు సంబంధించి ఏ విధంగా ప్రభుత్వరంగంలో శాసనాలు అమలు జరుపుతున్నారో నేను చెప్పదలచుకున్నాను.

శ్రీ జి. వెంకటస్వామి : యూనియన్ తరపున returns గురించి, లేక మానేజిమెంట్ తరపున returns గురించి? దానిని సభ్యులు clarify చేయాలి.

శ్రీ పి. రాజగోపాలనాయుడు : కాంగ్రెసువారికి చక్కగా తెలుసునండి రూల్సు. గూడూరు సిరమిక్స్ ఫ్యాక్టరీలో ఒక dispute వచ్చింది. దానిని Director of Industries కు 1960 లో పంపారు. Director of Industries దానిని గురించి పరిశీలన జరుపుతాము అన్నారు. లేబర్ కమిషనర్ ఈ dispute ను వెంటనే సెటిల్ చేయాలని చెప్పినా ఇంతవరకు పరిష్కారం

కాలేదు. అక్టోబరునుంచి ఇప్పటికి ఆరు నెలలు అయినది. ధవళేశ్వరం, సీతా నగరం P. W. D. Workshops కు సంబంధించిన categorization విషయం ఎనిమిది నెలలనుండి pending గా ఉంది. కో-ఆపరేటివ్ సంస్థ అయిన గుంతకల్లు Textile Mills ఇంతవరకు Textile Wage Board రికమెండేషన్లను ఇంప్లీమెంట్ చేయలేదు నైజాం షుగర్ ఫ్యాక్టరీ ప్రభుత్వ స్వాధీనము కాగానే 150 మంది వర్కర్లను Superannuated అనే కారణంగా రిటైర్ చేసినారు. దానిపై లేబర్ కమిషనర్ గారు అట్లా చేయకూడదు, వారు unskilled labour కాబట్టి అట్లాగే ఉంచాలని అంటే అయిదు నెలలైన వరు వాత hunger strike చేస్తేనే కాని విరలేదు. లేబరు పిపార్టుమెంటు చెప్పినందున తీసుకున్నారో, Hunger Strike చేసినందుక తీసుకున్నారో తెలియదు. Dispute arise అయిన వరువాత ఆరు నెలలైనా పరిష్కారం చేయకుండా పోతే కార్మికులు ఊరుకొని ఉండడానికి వీలవుతుందా? ఎందుకు వారు సమ్మె చేయకుండా ఉండాలని అడుగుతున్నాను. ఇక్కడ సత్యనారాయణరెడ్డిగారు ఒక ప్రకటన చేశారు. జీతాల వ్యవస్థ, కరువుభత్యం పునఃపరిశీలన జరగాలని కోరుతూ సిబ్బంది సంఘం ఒక సంవత్సరము క్రితమే ఒక కోరికల పత్రాన్ని కర్మాగారం అధికారులకు అందజేసినదని అన్నారు. కేంద్ర ఆధ్వర్యంలో పని చేస్తున్న ఈ కర్మాగారంలో 1200 మంది కార్మికులు పని చేస్తున్నారు. సిబ్బంది సంఘం అధ్యక్షుడు శ్రీ సత్యనారాయణరెడ్డి నాటి సమావేశంలో ప్రసంగిస్తూ ప్రభుత్వ రంగంలోని పరిశ్రమలో పున్న వివాదం ఇంత కాలంగా అపరిష్కృతంగా ఉండడం ఆశ్చర్యకరమని, ఈ వివాదాన్ని త్వరలో పరిష్కరించాలని అన్నారు. చక్కగానే తెలుస్తోంది; ఎవరు చెప్పినా ప్రభుత్వ రంగం సక్రమంగా పని చేయడం లేదనే చెబుతున్నారు. ఇంత ఆలస్యం జరగడానికి కారణం ఉంది. ఇటువంటి వివాదాలను reconcile చేయడానికి separate machinery ని ఏర్పాటుచేసి ఉండలేదు. అటువంటిది evolve చేస్తేనే తప్ప సాధ్యము కాదు. స్థానికముగా సంబంధించిన సమస్యలు ఉంటాయి. ఒక వ్యక్తికి సంబంధించిన dismiss చేయడం, ఇంక్రిమెంట్లు ప్లాప్ చేయడం వంటివి ఉంటాయి. ఇటువంటివి పరిష్కారం కావాలంటే కార్మికుల ప్రతినిధులు మానేజిమెంట్ దగ్గరకు కాని ప్రభుత్వ కార్మిక శాఖకు సంబంధించిన Labour Officers, Labour Relations Officer దగ్గరకు వెళ్ళి అవకాశం ఉంటే చక్కగా ఉంటుందని నేను అనుకుంటున్నాను. ప్రయివేట్ ఫ్యాక్టరీలలో ఇనస్పెక్టర్లున్నారు. వారే ఇండస్ట్రీయల్ రిలేషన్స్ అఫీసర్లుగా పని చేస్తున్నారు. రాష్ట్ర మొత్తమీద ఇండస్ట్రీయల్ రిలేషన్స్ అఫీసరు ఉంటే ప్రభుత్వంతో కాని కార్మికులతో కాని సంప్రదించి ఒక కొలిక్కి తీసుకురావడానికి వీలు అవుతుంది. లోయర్ లేవెలులో ఒక స్టాన్ డింగ్ కమిటీ

ఉంటే అక్కడి కక్కడ వచ్చే వివాదాలను పరిష్కరించవచ్చు. అటువంటి మెషినరీని create చేయాలని కోరుతున్నాను. స్టేట్ లెవెల్ లో కూడా బోనస్ డి. ఏ. వంటి వివాదాల పరిష్కారానికి అటువంటి మెషినరీనే create చేయాలని కోరుతున్నాను. Representatives of labour, management, ప్రభుత్వ ద్యోగులు, Industrial Relations Officer ఉండేట్లు చూడాలని కోరుతూ విరమిస్తున్నాను.

శ్రీమతి సుమిత్రాదేవి : అధ్యక్షా, ఈనాడు స్త్రీ సంక్షేమం, కార్మిక సంక్షేమం గురించి ప్రవేశపెట్టిన డిమాండును నేను బలపరుస్తూ కొన్ని సూచనలను చేయదలచుకొన్నాను. ఇంతవరకు చాల మంది సభ్యులు మాట్లాడారు. కొన్ని విషయాలు మనం నిజంగా యోచించ దగినవే చెప్పారు. కర్షకులు, కార్మికులు చేశానికి పెన్నెముక అని అంటుంటారు. అందుచేత వారి క్షేమం గురించి మంచిచెడ్డలను గురించి పూర్తిగా గ్రహించాలి. అనేక మంది సభ్యులు కేటాయించిన డబ్బు సరిగా ఖర్చుకావడం లేదని జరిగే పనులు సక్రమంగా జరగడం లేదని చెప్పారు. కార్మిక సంక్షేమం అంటున్నప్పుడు నిజంగా చెమటోడ్చి పనిచేసేవారికి సదుపాయం కలిగించినప్పుడే వారు శ్రద్ధగా పనిచేస్తారు. చాలవోట్ల వారికి ఇంట్లలేవు. చిన్న గుడిసెలలో మెదలడానికి లేకుండా వారు బ్రతుకుతున్నారు. త్రాగడానికి నీరుకూడ లేదు. పెద్ద మందిరిగా వేసి అయినా వారికి సదుపాయం కలిగిస్తే బాగుంటుంది. ఈమధ్యనే మంత్రిగారు నందికొండ దయచేసారు. కార్మికులు తమ కష్టాలను చెప్పుకున్నారు. దయామయులైన మంత్రిగారు సాధ్యమైనంతవరకు సదుపాయాలు కలుగజేస్తామని హద్దానం చేశారు. రోగాలు వచ్చినపుడు మందులు ఇచ్చే సహాయమైనా లేకపోతే ఏమి చేయగలుగుతాము ? వారి బిడ్డలను కుటుంబాన్ని పోషించుకోడానికి అరోగ్యంగా ఉంచుకోడానికి కనీసం మందులనైనా అందజేయాలని మంత్రిగారిని ప్రార్థిస్తున్నాను. ఇండ్ల సౌకర్యాలు చాల మందికి దూరంగా ఉన్నాయి. వచ్చే బడ్జెటుకు మనం ఉంటామో ఉండమో. మేము మళ్ళా మళ్ళా మంత్రిగారిని ప్రార్థించేది ఏమంటే లోపం ఎక్కడ వుంది. ముఖ్యమంత్రిగారు, కార్మికమంత్రిగారు ఆఫీసర్లను పిలిచి వారి యిబ్బందులు ఏమిటో విని, వారి కష్టాలను తొలగించి కార్మిక సంక్షేమమునకు తోడుపడితే బాగుంటుందని నా ఉద్దేశ్యము. రైతుకు కావలసినది వ్యవసాయ సామగ్రి, కూలికి కావలసినది అన్నం, గృహవసతి. కూలి నాయకులు, మంత్రివర్గం కూడ ప్రయత్నంచేసి వారికి సకాలంలో అగ్గువగా గ్రాసం అందేటట్లు

చేయాలి. లేకపోతే వారు రూపాయి సొత్తుకు రూపాయిన్నర చెల్లిస్తున్నాడు. అందుచేత అగ్గవగా దుకాణాలు ఏర్పాటుచేసి మంచి రేషన్ అందజేయవలెనని ప్రార్థిస్తున్నాను. ఇరవై సంవత్సరాల క్రిందటికంటే ఇప్పుడు బాగుపడ్డామనే చెప్పకోవాలి. లేబరు సమస్యలను గురించి లేబరు నాయకులు ఎక్కువగా చెప్పగలుగుతారు. లేబరు విషయాలు నా అనుభవంలో ఉన్నది అను ఎదుట పెట్టాను. తరువాత స్త్రీ సంక్షేమం, మేము నూటికి రెండు మంది మెజారిటీలో ఉన్న స్త్రీలను. మమ్ములను తీసుకొనిపోయి ఎక్కడనో మిసిలేనియస్ లో తోసి వేశారు. స్త్రీజన సంక్షేమశాఖ దేశానికి చాల ముఖ్యం. దేశంలో బాధపడే వారు రూపాయికి వన్నెండడాలమంది ఉన్నారు. లేదని ఎవరూ అనలేరు. డబ్బు చాల తక్కువఉంది. స్త్రీజన సంక్షేమశాఖవారు నడిపిస్తున్న సోషల్ సర్వీసెస్ హోమ్, ఆఫ్ఫర్ కేర్ హోం, నా ప్రాంతంలో సెంటర్ లో భాగిలేకి అడ్మిషను లేదని అపియేయవలసి వస్తోంది. డబ్బు తక్కువగాఉంది. ఇటువంటి సెంటర్లు యింటికి ఒకటి తెరచినా మనుషుగా స్త్రీలు వస్తారు. ముఖ్యమంత్రిగారు మనూమాజేగంగారు డబ్బును ఎక్కువచేసి శ్రేయనింగు సెంటర్లు ఎక్కువగా నెలకొల్పాలని ప్రార్థిస్తున్నాను. స్త్రీల ఆర్థికస్థితి బాగుపడిననాడు చెడత్రోవలకు పోకుండా ఉంటారు. శ్రేయనింగు సెంటర్లను పిటీతో కాకుండా ప్రతి తాలూకాలో పెట్టి బాధపడే స్త్రీలను చెడుమార్గాలలో పోనియకుండా సన్మార్గంలోకి తేవాలి. ఏ దేశంలోనైతే స్త్రీలు మర్యాదగా ఉంటారో ఆ దేశం మర్యాదగల దేశం అనిపించుకొంటుంది. భారత స్త్రీలు మర్యాదగల స్త్రీలు అని ఇరవదేశాలలో కీర్తిని గడించారు. స్త్రీకి తినడానికి తిండి, కట్టుకోడానికి వస్త్రం ఉంటేనేకదా మర్యాద ఉంటుంది. అందుచేత స్త్రీ సంక్షేమానికి ఎక్కువడబ్బు కేటాయిం చాలని కోరుతూ సమాప్తం చేస్తున్నాను.

శ్రీ జి. వెంకటస్వామి : అధ్యక్షా, లేబరుడిమాండల్ కోసము బయట పని చేస్తున్నాం. కొన్ని లక్షలమంది కార్మికులు యిక్కడ యేమిచర్చ జరుగుతోందోనని ఎదురుచూస్తూ ఉంటారు. అందుచేత ఎక్కువ వ్యవధినివ్వాలని ప్రార్థిస్తున్నాను. ఈ లేబరుపద్ధతు బలపరుస్తూ కొన్ని నూతనలు చేయదలచుకొన్నాను.

డిప్యూటీ స్పీకర్ : ఉర్దూలో చెప్పండి, త్వరగా చెప్పగలుగుతారు.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : ఉర్దూలో చెబితే తెలుగుప్రతికలలో ఎక్కువభాగం రాకపోవచ్చు.

శ్రీ జి. వెంకటస్వామి : తెలుగులోనే చెబుతాను. ఈ పద్ధతిమీద బి.జి.యం. ఏ. నరసింగరావుగారు చాలమట్టుకు శలవిచ్చారు. చాల మంచిగా ప్రభుత్వ లేబరుపాలిసీ ఉందని మంచి జరుగుతోందని చెప్పారు. నిజముగానే ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో శ్రీ రామచంద్రారెడ్డిగారు వచ్చినప్పటినుంచి ఎక్కువ disputes లేవు. నిజమే. కాని కార్మికులకు కష్టాలే లేవనడం అనుమానం. ఏనాడైతే నీలం సంజీవరెడ్డిగారు లేబరు డిమాండును మిసిలేనియస్ లో కలిపారో ఆనాడే

ముఖ్యమంత్రిగారికి లేబర్ మినిష్టరుగారికి represent చేశాము. Tripartite Conference ను లేబరు మినిష్టరుగారు పిలిచారు. అందులో కొన్ని తీర్మానాలు ఒప్పకొన్నారు, వాటిని అమలు చేస్తామని చెప్పారు. కాని ఇప్పటి వరకు అమలుచేయలేదు. P. W. D. work shops లో పనిచేసే కార్మికులకు ప్రతినవతప్పరం నోటీసు ఇచ్చి వేరుచేస్తూ వుంటారు. వారిని permanent చేయమని ప్రతి ఆపెంట్లీ బడ్జెటు సమావేశములోను చెబుతున్నాము. 15 సంవత్సరాలనుంచి పనిచేస్తున్న వారిని permanent చేయక temporary గా treat చేస్తున్నారు. 15 సంవత్సరములు సర్వీసు అయి పోయినా work charged employees గానే వుంటున్నారు. ప్రతినవతప్పరం నోటీసువస్తే వారి పిల్లలనంగతి పమిటని ఆలోచిస్తూ వుంటారు. వారిని permanent చేస్తామని ఈ ఫ్లోర్ మీదనే మంత్రిగారు శలవు ఇచ్చారు. దానిమీద ఆలోచన జరగడంలేదు. కాబట్టి ఈ work charged employees ను permanent చేయాలని మనవిచేస్తున్నారు. ప్రాజెక్టులలో పనిచేసే కార్మికులను ప్రాజెక్టు పూర్తి కాగానే ఇంటికి పంపించే విషయము వుంది. నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టులో 5 వేలమంది technicians వున్నారు. 125 కోట్లు ఖర్చుపెట్టి ఇంత పెద్ద ప్రాజెక్టును కట్టిన తరువాత, లక్షలాది ప్రజలకు అన్నము కల్పించిన తరువాత మాకు అన్నము లేకుండా ఇంటికి పోవాలికదా అని జాధ పడతారు నాగార్జునసాగర్ క్రింద కొన్ని భూములున్నవి. ఆ ప్రాజెక్టు పూర్తి అయిన తరువాత ప్రభుత్వము ఈ భూములను వారికి ఇచ్చినట్లయితే వారు సంతోషిస్తారు. మరల లేబరుమినిష్టరుగారు జూన్, జులైలలో conference పెడతున్నారు. అందులో ఇది తీర్మానము కావాలి. ఈ ప్రాజెక్టులలో పనిచేసిన కార్మికులకు ఒక ప్రాజెక్టుపని పూర్తి అయిన తరువాత ఇంకొక ప్రాజెక్టులో పని ఇప్పించేవరకు వారికి కొంత allowance ఇప్పించాలని మనవిచేస్తున్నాను. ప్రభుత్వము చాల మంచిపనులు చేస్తోందని కొందరు మిత్రులు చెప్పారు. కాని నాకు మాత్రము చాల ఆశ్చర్యము కలిస్తోంది. Wage Boards భాయం చేశామని మంత్రిగారు తమ రిపోర్టులో చెప్పారు. Agricultural Minimum Wage Board, stone breaking and stone crushing Board, Oil Mills, Rice floors, Mica Workers, Tobacco Woollen, Tannaries- ఈ 8 బోర్డు రిపోర్టులు submit చేసినవి. Stone making and stone crushing Wage Board report submit చేసి దగ్గర దగ్గర సంవత్సరము అవుతోంది. 10 సంవత్సరాలక్రిందట వున్న cost of index చూడండి; ఇవాళ cost of index చూడండి ఎంత పెరిగిపోయినదో చూడండి. ఆ రిపోర్టును ఇంతవరకు publish చేయకపోవడానికి కారణం ఏమిటి? Wage Boards ను ప్రభుత్వము వేసినది. వారికి ఎక్కువజీతం వస్తుందనే ఆశతో వారు wait చేస్తున్నారు. ఇంతవరకు ఆ రిపోర్టులను publish చేయకపోవడము చాల అన్యాయమని మనవిచేస్తున్నాను.

మనదేశం ౨౮ వున represent చేయటానికి నన్ను I. L. O. కు పంపారు. అక్కడకు వచ్చిన దేశాల రిపోర్టులను చూస్తే మన దేశవరిస్థితి ఎలా వున్నదో బాగా అర్థమవుతుంది. నేను లండన్ విషయం చెబుతాను. మామూలు పనిచేసే వారికి-అంటే పాఠశాల, కూలిపని చేసేవానికి- అక్కడ రెండు పానుల జీతము వుంది. 2 పానులు అంటే 28 రూపాయలకు సమానం అవుతుంది. లండన్ లో కనీస వేతనం 28 రూపాయలు వుంటే, మన ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఒక్క రూపాయి వుంది. (స్ట్రీక్ కాని, పురుషునికి గాని అక్కడ ప్రతి ఒక్కరికి 28 రూపాయలు దొరుకుతుంది. ఇక్కడ ప్రతివానికి ఒక్క రూపాయి దొరికే అదృష్టం కూడ లేదు. మినిమమ్ వేజ్ కమిటీ రిపోర్టు సబ్ మిట్ చేసి, ఒక్క సంవత్సరమైనా ఇంతవరకూ వెల్లడి చేయలేదు. దానిని వెల్లడి చేయకపోవటం అన్యాయమని చెప్తున్నాను. ప్రభుత్వపక్షం నుండి లేబర్ మంత్రిగారు కాని, ముఖ్యమంత్రిగారు కాని, పబ్లిక్ సెక్టార్ ప్రైవేటు సెక్టారులలో వుండే ఆఫీసర్లుకాని కార్మికులే అన్యాయం చేస్తూ వుంటారని, సిర్ పూర్ లో ఏ గడబిడ జరిగినా కార్మికులే చేశారని ఎప్పుడూ కార్మికరంగంనే బదలామ్ చేసే ప్రయత్నం చేస్తూ వుంటారని నేను గట్టిగా మనవిచేయ దలచుకొన్నాను. పబ్లిక్ సెక్టార్ లో ఎంతమంది ఆఫీసర్లు కార్మికులకు అన్యాయం చేసేవారున్నారో నేను list ఇవ్వగలను. ఏ విధంగా కార్మికులపై చార్జి ఫ్రేమ్ చేసి, డిసిప్లినరీ యాక్షన్ తీసికొంటారో అదేవిధంగా ఆఫీసర్లపై కూడ చర్య తీసికొంటారా? అని అడుగుతున్నాను. తున్నాను. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో వుండే కి ఇండస్ట్రీస్-సిర్ పూర్ పేపర్ మిల్స్ కాని, సర్ సిల్క్ కాని, అల్మిన్స్ గాని ప్రభుత్వానికి 55% షేర్స్ వుండే ఇండస్ట్రీస్ ను బిల్లాకు అమ్మేసిన చార్జి ప్రభుత్వంపైన వుంది. ఒక ప్రక్క ఇండస్ట్రీస్ ను నేషనల్ లైజ్ చేస్తామని అంటూ, మరో ప్రక్క బిల్లాలకు ఇస్తున్నారు. అది ఎంత అన్యాయమో పబ్లిక్ ఎక్స్ ట్రాక్ట్ కమిటీవారు తెలియజేశారు. అల్మిన్ ఫ్యాక్టరీని వాడు తీసికోవాలి. దాని production 4 లక్షలు ఉన్నది, ఇప్పుడు 80 లక్షలు సెలకు అయింది. 2 కోట్లకు పైగా వున్న profit ను 1 లక్ష 55 వేలకే చూపి బోనస్ లకు పీటగా చేయటానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. వాటికి సంబంధించి ఒక కమిటీ వేసి ఎక్స్ ట్రాక్ట్ చేక్ చేయించి ఎక్కువ ప్రాఫిట్ ను బట్టి కార్మికులకు బోనస్ ఇవ్వాలి.

Participation of Management విషయంలో ప్రభుత్వం ఒక పాలసీ నిర్ణయించింది. అయినా ప్రతి సంవత్సరము కొంత improvement వుండాలి కదా! పబ్లిక్ సెక్టార్ లో కార్మిక నాయకులకు representation ఇచ్చారా? అని అడుగుతున్నాను. Participation of Management విషయములో ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన policy public sector లో implement కావటంలేదు.

ఇక Labour Policy గురించి కొన్ని విషయాలను చెప్పాలి. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయానికి సంబంధించి Pay Committee Report ను అమలుజరప లేదు. అదిగితే అది ఎటానమస్ బాడి అంటారు. ప్రైవేటు సెక్టారులోని ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలోని 2 వేలమంది employees కు Pay Committee Report ఎప్పుడు implement చేస్తారో చెప్పాలని కోరుతున్నాను. నేను యూనివర్సిటీ అథారిటీస్ ను అదిగితే వారు 'మీ ప్రైవేట్ మినిష్టర్ గార్కి చెప్పండి. మాకు ఇచ్చే grants ఎక్కువ చేయటం లేదు. వారు grant ఎక్కువ చేస్తే మేము తప్పకుండా ఇస్తాము' అని అంటున్నారు. ఆ report ను implement చేసే బాధ్యత మంత్రివర్గంపై వుందని మనవి చేస్తున్నాను. ఈ విషయం ముఖ్య మంత్రిగారు ప్రైవేట్ మినిష్టర్ గార్కి చెప్పాలని కోరుతున్నాను.

ఇక - ప్రాదరాశారులో 20 వేలమంది రిక్వాడ్రైవర్లు వున్నారు. రిక్వాలను క్రమేపీ తగ్గించాలని Government of India policy కావచ్చు. భారత దేశంలో అన్నిటిలోకన్నా U. P. లో ఎక్కువ రిక్వాలు వున్నాయి. అక్కడ తక్కువ చేయాలని Govt of India Labour Department చెబుతున్నా నిరుద్యోగం ఎక్కువగా వుంది. కనుక ఎట్లా చగ్గిస్తామని వారు చెప్పినదానిని refer చేశారు. కాని ఇక్కడ మన I. G. P. గారు అమలు జరపాలని ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. ముందు వారి అందరకూ ఉద్యోగాలు చూపి ఆ పదవ తగ్గించండి. నేను ఆ రిక్వాడ్రైవర్ల సంఘానికి అధ్యక్షుడుగా వున్నాను. ముందు వారికి ఉద్యోగాలు చూపిన తరువాత రిక్వాలను తొలగించవలసినదని మనవి చేస్తున్నాను.

Bank employers విషయం వున్నది. వారిలో ఏ dispute వచ్చినా ట్రబ్యునల్ కే refer చేస్తారు. Apex Bank Society విషయంలో ప్రభుత్వ పాలసీ ప్రకారం కాదయ్యా - ట్రబ్యునల్ నిర్ణయం ప్రకారం నడుస్తున్నామని ఎంత చెప్పినా వినక రిజిస్ట్రేషన్ మిటి అధ్యక్షుడైన అమృత రెడ్డిగారు ప్రైవేట్ లుకు వెళ్ళి కార్మికులకు వ్యతిరేకంగా stay orders తీసుకు వచ్చారు. అది తీసుకు వచ్చి 6 నెలలైనా ఇంతవరకూ ఏ నిర్ణయమూ చేయలేదు. ఏది న్యాయమో దానిని అమలు చేయాలని ఎడ్యుకేట్ జనరల్ కు మన ప్రభుత్వం తెలియ చేయాలని కోరుతున్నాను. బొంబాయి ప్రైవేట్ ఎవార్డ్స్ అనేకం వున్నాయి. వాటిని ఇక్కడకూడా implement చేయాలని కోరుతూ ఇంతటితో నెలపు తిసికొంటున్నాను.

شری ٹی۔ انجیل - میڈم اسپیکر -
ڈپٹی اسپیکر - اس منٹ میں آپ کو اسٹیج ختم کرنا چاہیے۔

شری ٹی۔ انجیا - یہ کیسے ہو گا۔ آج مزدوروں کے ڈیمانڈس پر مزدوروں کے نمائندوں کا صرف دس منٹ میں تقریر ختم کرنا بڑی ناممکن بات ہے۔ پھر بھی اتنے ہی وقت میں چند باتیں منسٹر صاحب کے سامنے لانا چاہتا ہوں۔ اس نوبت پر جبکہ ہم تھرڈ رڈیو ایر پلان شروع کرنے والے ہیں ہمیں یہ دیکھنا ہے کہ ہمارے پاس پروڈکشن میں کتنا اضافہ ہوا۔ کارخانوں میں مزدور گذشتہ دو پلانز کے تحت پروڈکشن میں کتنا اضافہ کرتے رہے ہیں اسکے متعلق ہر روز اخباروں اور پلاننگ رپورٹس میں ہم یہ دیکھتے رہے ہیں کہ سمنٹ، کوئلہ، لوہا وغیرہ کے پروڈکشن میں کتنا اضافہ ہوا۔ لیکن اس کے ساتھ ساتھ مزدوروں کی تنخواہوں میں کتنا اضافہ کیا گیا اسکے فیکٹس ہماری نظر سے نہیں گذرتے۔ اس سے صاف معلوم ہوتا ہے کہ آج ہم مزدوروں سے برابر کام لے رہے ہیں لیکن جب انکی تنخواہوں کا سوال آتا ہے تو منیم ویجس کمیٹی یا کوئی اور کمیٹی قائم کرنے کے لئے تیار نہیں ہیں۔ ابھی جیسا کہ وینکٹ سوامی صاحب نے بتلایا تنخواہوں کے سوال پر آخر میں عثمانیہ یونیورسٹی ورکرس کو ہڑتال کرنا پڑ رہا ہے تو یہ کہہ جا رہا ہے کہ یہ اسٹرائک الیگل ہوگی اور اسکی ذمہ داری آپ پر ہوگی۔ ہر وقت یہ کہہ جاتا ہے کہ اسٹرائک الیگل ہوگی اور یہ بھی تسلی دیتا ہے کہ ہم مزدوروں کی تنخواہوں کے بارے میں بہت سی کمیٹیاں بٹھا رہے ہیں اور انکے مسائل کو حل کرنے کی کوشش کی جا رہی ہے۔ اس میں شک نہیں کہ ہمارے منسٹر صاحب دلچسپی لے رہے ہیں لیکن ہمارا لیبر ڈپارٹمنٹ ایک پوسٹل ڈپارٹمنٹ بنا ہوا ہے۔ اگر اس وقت چیف منسٹر صاحب، انڈسٹریز منسٹر صاحب، ہوم منسٹر صاحب اور پی۔ ڈبلیو منسٹر صاحب ہاؤس میں موجود رہتے تو اچھا ہوتا کیونکہ یہ سب منسٹرس کا تعلق پبلک سکٹور اور مزدوروں سے ہے۔ ہم دیکھتے ہیں کہ جب کوئی کیس لیبر ڈپارٹمنٹ کو جاتا ہے تو نہ وہ کیس کی سماعت کرتے ہیں اور نہ وہ فیصلہ کا امپلیمنٹیشن کرتے ہیں۔ تو کیا لیبر ڈپارٹمنٹ کا کام خطوط پہنچانا ہے۔

دوسری بات مجھے یہ کہنی ہے کہ ہمارے لیبر منسٹر صاحب فرما رہے ہیں کہ مزدوروں کیلئے کوڈ آف ڈسپلن ہونا چاہئے۔ اسکے لئے ایک کمیٹی بھی بٹھائی گئی ہے۔ ہمارا یہ کہنا ہے کہ تمام مزدوروں کے لئے کوڈ آف ڈسپلن لانا ہے تو پورے مزدوروں کو ایجوکیشن الونس ملنا چاہئے۔ منسٹر صاحب سے یہ پوچھنا چاہتا ہوں کہ جب ہمارے پاس ایجوکیشن کمپلری کی گئی ہے تو کیا ورکرس کی سہولت کیلئے بھی کوئی سسٹم نکالا گیا۔ اس بحث میں تو ایسی کوئی اسکیم کیلئے گنجائش نہیں رکھی گئی ہے۔ مزدوروں میں کوڈ آف ڈسپلن نافذ کرنے سے پہلے انکو تعلیمی سہولتیں ملنی چاہئیں اور اس غرض سے انہیں ایجوکیشن الونس ملنا چاہئے۔

اس کے بعد مجھے یہ کہنا ہے کہ ٹراپیونل میں کیسز دفتر کرنے کیلئے کافی دفتیں ہیں۔ چاہے وہ نظام آباد کا کیس ہو یا ویزاک پٹنم کا۔ اسکے لئے حیدرآباد آکر لیبر منسٹر صاحب اور لیبر کمشنر صاحب سے ملنا پڑتا ہے۔ مزدور چندوں کے ذریعہ سے تھوڑے سے فنڈس جمع کرتے ہیں اسکو حیدرآباد میں قیام

کر کے، ٹیکسی میں بیٹھ کر ادھر ادھر بھرنے کے لئے کیسے خرچ کیا جا سکتا ہے۔ اسلئے مزدوروں کو یہ موقع ملنا چاہئے کہ وہ ڈائریکٹ ٹرائیونل میں جائیں۔ نیز یہ بات بھی قابل غور ہے کہ لیبر کس میں مالکوں کی طرف سے بڑے بڑے لائرس کو پانچ پانچ چہہ چہہ ہزار روپیہ دیکر مقرر کیا جاتا ہے لیکن افسوس کی بات ہے کہ مزدوروں کی طرف سے کوئی لائرس مقرر نہیں کیئے جاتے۔ آرہیل منسٹر صاحب اسطرح دھیان دیں۔

اس کے بعد اکیڈمٹس کے بارے میں مجھے یہ کہنا ہے کہ ناگارجنا ساگر میں ایک مزدور لاری میں آ جاتا ہے تو کمیشن حاصل کرنے کیلئے یہاں حیدرآباد میں لیبر ڈپارٹمنٹ میں رجسٹر ہوا پڑتا ہے جہاں اس سے کہا جاتا ہے کہ یہ فارم ٹیک نہیں ہے۔ اسکی خدہ پری نہیں ہوئی ہے وغیرہ۔ اس لئے میں لیبر منسٹر صاحب سے خواہش کرونگا کہ پورے مزدوروں کیلئے اسٹیک انشورنس قائم کیا جائے۔ دوسرے یہ کہ یہاں کا سب سے بڑا لیبر ایپلائر لڑا ہے جو مزدوروں میں پھوٹ ڈالنا چاہتا ہے اور انہیں تباہ کرنا چاہتا ہے۔ آپ جانتے ہیں کہ پچھلے سال ایک انسیڈنٹ (incident) ہوا۔ ایک مزدور نے دوسرے کو مار ڈالا۔ پراگٹا ٹولس کے اس واقعہ کی رپورٹ منسٹر صاحب کو ہاؤز میں پیش کرنا چاہئے کہ آیا وہ مالک کی طرف ہوا یا مزدوروں کی طرف سے ہوا۔ وہ کیا واقعات تھے کہ جسکی وجہ سے ایک مزدور نے دوسرے مزدور کی جان لی۔ ہم چاہتے ہیں کہ ہاؤز کے سامنے وہ کونفیشنل رپورٹ آئے اور ہمیں یہ معلوم ہوا کہ دراصل وہ کونسی فائٹ (fight) تھی جس میں ایک مزدور نے دوسرے مزدور کی جان لی۔ آیا وہ مزدوروں کی آپسی لڑائی تھی یا مزدور اور سرمایہ دار کی لڑائی تھی۔ بار بار ہم کہتے ہیں کہ ”ون انڈسٹری ون یونین“ کے اصول کو اپنایا جانا چاہئے۔ ہم بار بار لیبر ڈپارٹمنٹ کے افسرس سے کہتے ہیں کہ آپ آئیے اور الکشن کیلکٹ کیجئے۔ وہ کہتے ہیں کہ قانون میں اسکی گنجائش نہیں ہے۔ جب یہ نہیں ہوتا اور مزدوروں کو سہولت نہیں دی جاتی تو میں پوچھنا چاہتا ہوں کہ یہ ڈپارٹمنٹ کس مرض کی دوا ہے اور اس سے مزدوروں کا کیا فائدہ ہوتا ہے۔

تھوڑی دیر پہلے میرے ساتھی نے کہا کہ اگر پکچرل منیم ویس کمیٹی کی سفارشات کو راجستھان اور مدھیہ پردیش میں لاگو کر کے وہاں منیم ویس مزدوروں کو دی جا رہی ہیں۔ مگو افسوس کی بات ہے کہ آندھرا پردیش ایک اگر پکچرل اسٹیک ہونے کے باوجود اسکو ہمارے پاس نافذ نہیں کیا گیا ہے۔ ہمارے چیف منسٹر صاحب جو پہلے لیبر منسٹر تھے وہ مزدوروں کے ہمدرد بھی ہیں تو اس رپورٹ کو نافذ کرنے میں تاخیر کیوں ہو رہی ہے۔ یہ میں جانتا چاہتا ہوں اور ساتھ ہی درخواست کرتا ہوں کہ کم از کم اب جلد سے جلد اس رپورٹ کو ہمارے اسٹیک میں نافذ کیا جائے۔

اسکے بعد امپلائمنٹ اور سرویس کے تعلق سے مجھے یہ کہنا ہے کہ امپلائمنٹ اکیسچینج میں ایک ایک آدمی کا نام چہہ چہہ آٹھ آٹھ سال سے لکھا رہا ہے۔ لیکن جیسا کہ کہا جاتا (اور میں اسکو ثابت نہیں کر سکتا) وہاں

رشت لے جاتی ہے اور رشوت دینے والوں کو سرویس مل جاتی ہے۔ وہاں ملازمت کی تلاش میں جاتے ہیں تو بار بار سیکل کے پیسے دینے پڑتے ہیں۔ اس طرح انکو فسیلیٹیڈ دینے کے بجائے انکو مصیبت میں ڈالا جاتا ہے۔ ان تمام چیزوں کو منسٹر صاحب کو دیکھنا چاہئے تاکہ غریبوں اور مزدوروں کو سہولت مل سکے۔

اس کے بعد مجھے کینٹراکٹ سسٹم کے متعلق کچھ کہنا ہے۔ ہم بار بار کہتے ہیں کہ یہ سسٹم ختم ہونا چاہئے۔ یہ سسٹم آخر ختم کون نہیں ہوتا۔ میں شد و مد کے ساتھ یہ پرچھنا چاہتا ہوں کہ بی۔ ڈبلیو۔ ڈی۔ میں کونسی کو آپریٹیو سوسائٹی بنائی گئی ہے۔ ہم بار بار یہ کہتے ہیں کہ گورنمنٹ کو آپریٹیو سوسائٹی بنائے اور اس سسٹم کو ختم کرے۔ جب ہم چاہتے ہیں کہ صحیح معنوں میں سوشلسٹک پیٹرن آف سوسائٹی ہمارے پاس قائم ہو اور مزدوروں کو فائدہ ملے تو کینٹراکٹ سسٹم کو ختم کرنا چاہئے۔

شاپس ایکٹ کے بارے میں بھی ہم مسلسل یہ دیکھ رہے ہیں کہ آندھرا پردیش میں اس کا برابر امپلمنٹیشن نہیں کیا گیا ہے۔ انسپکٹرز صرف ایک نوٹس دیکر کہیں اس ایکٹ کو ٹھیک طور پر نافذ کر سکتے ہیں اگر منسٹر صاحب اسکو نافذ نہ کریں تو ہم سٹیہ گرہ کرینگے یا پھر منسٹر صاحب ہمارا ساتھ دیں۔ اگر وہ ساتھ نہیں دیتے ہیں تو پولیس مداخلت کرتی ہے اور ہم ایکٹ کو نافذ نہیں کروا سکتے۔ ہم بھی یہ نہیں چاہتے کہ مالک کی گردن مروڑ دیں یا اسکی جان لیں۔ مالکوں کی جان لینے سے یا انہیں مار پیٹ کرنے سے ہمارا کوئی فائدہ نہیں ہونے والا ہے۔ لیکن جب مزدوروں کے ڈیمانڈس اور انکی تنخواہوں کی بات آتی ہے تو وہ تدرک نظری سے کام لیتے ہیں اور انہیں انڈسٹریل کورٹ اور دوسرے جھگڑوں میں الجھاتے ہیں۔ جب وہ ہم سے نقد پروڈکشن لیتے ہیں تو ادھار تنخواہ کیسے دے سکتے ہیں۔ آج کا مزدور اسکو ماننے کیلئے تیار نہیں ہے۔ اسکے علاوہ میں یہ کہوینگا کہ منیم ویمس ایکٹ کے بارے میں جیسا کہ ابھی کہا گیا ہے یہ ایکٹ کبھی بھی نافذ نہیں کیا گیا۔ منسٹر صاحب کیوں تاخیر کر رہے ہیں۔ انہیں اس ایکٹ کو فوراً نافذ کرنا چاہئے۔ اس سلسلے میں کئی باتیں ہیں اور کئی ڈیمانڈس ہیں جو پیٹنڈنک میں پڑے ہوئے ہیں مثال کے طور پر بیڑی فیکٹریز میں کام کرنے والے کئی لاکھ مرد اور عورتیں ہیں ان کے لئے تو ایک سپریٹ ایکٹ لانا ہی مناسب معلوم ہوتا ہے۔

آخر میں میں یہ کہنا چاہتا ہوں کہ کنسلیشن اور انڈسٹریل ٹرابیولز سے گذر کر کیس ہائیکورٹ میں جاتا ہے تو وہاں دیگر تمام مقدمات کے ساتھ ہمارا بھی ایک مقدمہ ہوتا ہے جسکی وجہ سے چہ، سات، آٹھ مہینے کے بعد مقدمہ نمبر پڑتا ہے۔ اس لئے لیبر کیسز کیلئے ایک واحد بیج قائم کی جانی چاہئے مین نے مزدوروں کے چھوٹے چھوٹے مسائل اور مانگوں کو منسٹر صاحب کے سامنے رکھا ہے اور میں امید کرتا ہوں کہ منسٹر صاحب ان پر روشنی ڈالینگے مجھے جو وقت دیا گیا ہے میں اسکے لئے جناب صدر صاحب کا شکریہ ادا کرتا ہوں۔

*శ్రీ కె. నుదర్శనరావు : అధ్యక్షా, లేబరు డిపార్టుమెంటు పైన మంత్రి గారు ప్రవేశపెట్టిన డిమాండును బలపరుస్తూ కొన్ని విషయాలు తెలియచేయదలచుకొన్నాను. ఒక పాయింట్ గట్టిగా లేబరు మినిస్టరుగారి దృష్టికి తెస్తున్నాను. 'Employer', 'Employee'.— యీ రెండు పదాలకు ఎక్కడైతే ఒకటే అర్థము రావాలి. 'Employer' Private person అయితే ఒక విధంగా, గవర్నమెంటు అయితే మరొక విధంగా, Co-operative Institution అయితే మరొక విధముగా treat చేయటము సక్రమమైన విధానము కాదు. కాబట్టి 'Employer' అంటే, అది గవర్నమెంటునా, Co-operative Institution అయినా, ప్రైవేటు వర్సన్ అయినా—ఎవరైతే ఒకే అర్థం ఉండాలి అవిధముగా treat చేయనంత కాలము కార్మికులకు నిజమైన న్యాయం కలగజేయలేరని స్పష్టము అవుతోంది. Co operative Institution లో ఉండే కార్మికులు వీరవారు కాబట్టి, కో-ఆపరేటివ్ బ్యాంకులలో గాని, క్రెడిట్ సొసైటీలలో గాని, Industrial Co-operative లో గాని, ఉండేవారికి హక్కులు యివ్వలేదనే వాదన సరైనది కాదు. అదే విధంగా ప్రభుత్వం Employer గా ఉన్నచోట, Co-operatives స్థాపించి వాటిద్వారా గాని, Electricity Board ద్వారాగాని, ఏ విధంగానైనా ప్రభుత్వం employer గా ఉన్నప్పుడు 'model employer' గా ఉండనంతవరకు నైతిక ధైర్యం రాదు. D. B. R. Mills మేనేజ్ మెంటును గాని, యితరచోట్ల గాని, లేబరు ఆఫీసరు ధైర్యంతో, నైతిక బలంతో పోయి ఫలాని దానిని అమలుచేయండి అని చెప్పాలంటే ఆ కృత్రిమ సరం. ప్రభుత్వం 'Employer'గా ఉన్నచోట కార్మికుల హక్కులు కాపాడటానికి పూనుకోవాలి. దీనిని fundamental principle గా గుర్తించాలి. సిద్ధాంత రీత్యా అనులు చేయాలి.

కార్మికులకు కనీస వేతనాలు యివ్వటం గురించి ఉన్నది. వ్యవసాయ కార్మికులే కాదు, brain work చేసే working journalists వ్యవహారం కూడ అట్లాగే ఉన్నది. వారు మనతో కలిసి తిరుగుతున్నారని సంతోషిస్తే కాదు, వారి యిండ్లవద్ద వ్యవహారాలు ఆర్థికంగా చాల విచారకరంగా ఉన్నవి. మొత్తం భారతదేశంలో పాత్రకేయుల సంగతి అదేవిధంగా ఉన్నది. వారి emoluments ఎక్కువ చేయించుటకొరకు కృషి చేయుట అవసరం.

ఆహారధాన్యాల ధరలు పెరిగిపోతున్నాయి. Cost of living index ప్రతినెల పెరుగుతున్నట్లు చూస్తున్నాము. ప్రజలకు cheap grain shops కొరకు అడగడం జరుగుతోంది. పెద్దపెద్ద industrial units ఉన్నచోట యూనియన్స్ ద్వారా co-operative societies 'no profit' 'no loss'

basis పైన సహాయం చేయుటకు ప్రభుత్వము ఒక స్కీము తీసుకురావాలి. ఇది Labour Department initiate చేయాలి.

Shops and Establishment వ్యవహారం ఉన్నది. Minimum wages లేవు. Labour Department లో పనిచేసే Inspectors, Assistant Inspectors ఉన్నారు. వారికి promotion వచ్చేగతి లేదు. 15, 20 సంవత్సరాలు రు. 150 లు basic pay మీద ఉండి Labour Inspector గా retire అవుతున్నారు. Labour Department లో ఉన్న services ను recognise చేసి వారికి ఎక్కువ powers ఇవ్వాలి. ఇది పోస్టల్ డిపార్టుమెంటుగా తయారైనదని మిత్రుడు అంజయ్య చెప్పాడు. అధికారం లేకపోతే ఎట్లా పని చేయగలుగుతారు? Labour Officers కు ఎక్కువ powers ఇవ్వాలి.

యూనియన్స్ ను recommend చేసే విషయంలో గట్టి చర్యలు తీసుకోవాలి. ఎక్కువ యూనియన్స్ ను ఉంటే అశాంతికి కారణమై కార్మికులమధ్య కొట్లాటకు కారణమౌతుంది. అది లేకుండా పరిష్కారం చేయాలి.

Labour Housing సమస్య ఉన్నది. Dismiss అయిన worker గాని, retire అయిన worker గాని ఉంటే లేబర్ కాలనీనుంచి వెంటనే తొలగిస్తున్నారు. వారికి ఇల్లులేకుండా పోతోంది. Low Income group లో ఇళ్ళు hire-purchase system క్రింద ఇస్తున్నారు. Industrial housing colonies లో కూడా hire-purchase system క్రింద ఇళ్ళు ఇవ్వాలి.

Unemployment dole ప్రస్తుతం మన ఆంధ్రప్రదేశ్ లో గాని, భారత దేశానికి గాని మన ఆర్థిక పరిస్థితులను బట్టి వెంటనే ఏర్పాటు చేయుటకు అవకాశం లేకపోయినప్పటికీ, ప్రస్తుతము token గా నై నా తీసుకువచ్చి కార్మికుల ఎంప్లాయిమెంట్ పరిస్థితులు సుస్థిరం చేయటానికి పూనుకోవాలని కోరుతున్నాను.

Shops & Establishments వారికొరకై మినిమమ్ వేజెస్ నిర్ణయానికి ఒక కమిటీని వేయాలి. హోటల్స్, సిటీ ఎంప్లాయిస్ కు మినిమమ్ వేజెస్ వేసినాము—Shops and Establishment క్రింద వచ్చేవారు అవకాశం ఎంప్లాయిస్ ఉన్నారు. వారికి మినిమమ్ వేజెస్ నిర్ణయించి అమలులోకి తెచ్చేట్లు ప్రభుత్వం ప్రయత్నించాలి.

Textile Wages Board విషయంలో రిపోర్టు వచ్చింది. Rationalisation అనులు జరపాలంటున్నారు. Rationalisation అంటే కార్మికులను తగ్గించటం కాదు. అది తప్పు. Rationalisation అనేది మేనేజ్ మెంటులో

రావాలి, మెషినరీలో రావాలి, కార్మికులలో రావాలి. ప్రత్యేకం కార్మికులను తీసి వేయాలని అనుకోవటం తప్పు.

I. N. T. U. C. భావించినట్లుగా బోనస్ ఫార్ములా వయారు చేయటానికి మన ప్రభుత్వం పూనుకోవాలి. లేకపోతే ప్రతి పరిశ్రమలోను బోనస్ తగాదాలు వస్తాయి.

Cost of living index పెరుగుతున్నా, కొందరు D. A. ను పెంచుటలేదు. D. B. R. Mills లో 10 సంవత్సరాల నుంచి ఒకేరకంగా D. A. ఉంటున్నందున కార్మికులు అవస్థపడుతున్నారు. D. A. formula, bonus formula, evolve చేయటానికి లేబర్ మినిష్టరుగారు, ముఖ్యమంత్రిగారు పూనుకొంటారని ఆశిస్తున్నాను.

నాకు యీ అవకాశము యిచ్చినందులకు ధన్యవాదములు అర్పిస్తూ విరమిస్తున్నాను.

*శ్రీ బసవమానయ్య : అధ్యక్షా, ఈ అడ్మినిస్ట్రేషన్ రిపోర్టు ఎందుకు ప్రచురించారో ప్రభుత్వం సూచించలేదు. I. N. T. U. C., A. P. T. U. C., H. M. S. మొదలయిన సంస్థలు ఇచ్చిన సూచనలు ప్రభుత్వం అమలులోకి తేవాలి. I. N. T. U. C. కి 80 వేల వరకు సభ్యత్వం ఉన్నది. 30 వేల A. P. T. U. C. కి సభ్యత్వం ఉన్నది. వారి సూచనలు ప్రభుత్వం ఎందుకు తేలేదో ఆలోచించాలి.

Agriculture labour గ్రామాలలో నూటికి 70, 80 వరకు ఉన్నారు. వారికి Act అమలు చేయాలి. స్త్రీలకు 9 అణాలు, పురుషులకు 12 అణాలు యిస్తున్నారు. అది చాల అన్యాయం. వారికి కనీస వేతనాలు అమలులోకి రావాలి.

కాగజ్ వర్గ్ లో లేబరుకు సంబంధించిన పరస్పర తగాదాలు వస్తున్నవి. మేము అక్కడకు వెళ్ళియుంటిమి. బిర్లా ఫ్యాక్టరీకి సంబంధించినవారికి ఆఫీసర్లుకు బిల్డింగు, టిప్పు ఇచ్చారు. అక్కడ ఉండే లేబర్ అర్గ్లైజేషన్ ను గట్టిగా అణచివేయాలని ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. అక్కడ దవాఖానాలో పోలీసు firing చేసింది. మూలలో firing జరిగింది. గోడలకు రౌండు కొట్టినప్పుడు $\frac{1}{2}$ వరకు దెబ్బలు తగిలాయి. చనిపోయిన లేబర్ యొక్క నెత్తురు అక్కడ కనిపిస్తుంది. ప్రభుత్వం యిచ్చిన అవార్డు రి మానాలు, ఏడాదివరకు అమలులోకి తీసుకునిరారు. వారు సుప్రీమ్ కోర్టువరకుపోయి నష్టపడుతున్నారు. కొ తగూడెం బొగ్గుగనులకు లేబరు ఐదారు మైళ్ళనుంచి రావాలి. సౌకర్యాలు

లేవు. Medical Aid, housing schemes, light, insurance సౌకర్యాలు కలిగించాలి.

Shops and Establishments Act అమలు సరైనవరిస్థితులలో లేదు. Minimum Wages Act 1948 నుంచి ఉన్నప్పటికీ ఇంతవరకు అమలులోకి తేలేదు. ఆ Act ప్రకారం కనీసం రు. 60 లు ఏ field లో ఉన్న లేబరుకైనా యిచ్చాలని ఉన్నది. హనుమంతరావు కమిటీ, Tripartite Conference ఇచ్చిన సూచనల ప్రకారం రు. 120 ల వరకు ఇవ్వాలంటే ఇప్పుడు సగటున రు. 40 ల వరకే ఇస్తున్నట్లు కనబడుతోంది.

మైవేన్ కు సంబంధించిన వర్కర్స్ కు ఒక విధమైన స్థాయిలేదు. వారికి వర్మనెంటు జీతాలు లేవు. ఆ వర్కర్స్ కు జీతాలు చాల తక్కువగా ఉన్నవి. 1958 లో సంజీవయ్యగారు కార్మికమంత్రిగా ఉన్నప్పుడు, హనుమంతరావు కమిటీ సూచించిన జీతాలను యీ లేబర్స్ కు ఇచ్చేటట్లు చూస్తామని చెప్పారు. కాని ఇంతవరకు ఆ విధంగా వారి జీతాలు నిర్ణయించటం జరగలేదు. కార్మికులకు 80 రూపాయలకు తక్కువకాకుండా జీతం ఉండాలని హనుమంతరావు కమిటీవారు సూచించారు. కార్మికులు లేబర్ కో-ఆపరేటివ్ సొసైటీలు పెట్టుకొన్నప్పటికీ, వారికి వసులు దొరకక బాధపడుతున్నారు. ప్రభుత్వం ఆ సొసైటీలకు వని ఇవ్వటం లేదు. వంచాయితీ కమిటీ ప్రాంతాలలో ఉన్న స్వీవర్స్ కు నెలకు పదిరూపాయలు జీతం ఇస్తున్నారు. ఆ పదిరూపాయలు పెట్టి గడ్డికొని పశువుకువేస్తే, అది ఎనిమిదిరోజులకు మాత్రమే సరిపోతుంది. ఇక ఆ జీతం మనిషికి ఎట్లా సరిపోతుంది? ఇంటర్ కేస్ట్ మేరేజెన్స్ కు ప్రాముఖ్యత ఇస్తే స్త్రీజాతి ముందుకు వస్తుంది. సమయంలేనందున ఇంతటితో విరమిస్తున్నాను.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అధ్యక్షా, జనరల్ ఎడ్మినిస్ట్రేషన్ రిపోర్ట్స్ తో పాటు, కొన్ని ముఖ్యమైన డిపార్ట్ మెంటుయొక్క రిపోర్ట్స్ ప్రకటించాలని గవర్నమెంట్ ఇదివరకు ఒక ఉత్తరువు ఇచ్చింది. ఆ విషయం ప్రభుత్వం యీ శాసనసభలో కూడ చెప్పటం జరిగింది. కాని మూడేళ్ళనుండి ఆ రిపోర్ట్స్ మాకు అందటంలేదు. లేబర్ డిపార్ట్ మెంటుకు సంబంధించి ఫ్యాక్టరీస్ ప్లేటప్లెక్స్, లేబర్ డిస్ ట్రాబ్లెస్ ప్లేటప్లెక్స్ గురించి డిటెయిల్డ్ గా ప్రకటించాలని ఉన్నప్పటికీ, గత మూడేళ్ళనుండి ఆ రిపోర్ట్స్ మాకు అందటంలేదు. 1951 ఫ్యాక్టరీస్ ఇన్ స్పెక్టర్స్ రిపోర్టు 57 లో ప్రకటించామని అన్నారు. కాని అది మాకు రాలేదు. గవర్నమెంటు ఇదివరకు ఇచ్చిన ఉత్తరువు ప్రకారం ఖచ్చితంగా ప్రతి డిపార్ట్ మెంటు డిటెయిల్డ్ రిపోర్టు ప్రకటించాలి. ఫ్యాక్టరీస్ కు, లేబర్ కు సంబంధించిన కంప్లీట్ డిటెయిల్డ్ రిపోర్టు ప్రింట్ చేయించబానికి. పూనుకో

వాలని కోరుతున్నాను. ఆ స్టేట్ స్ట్రక్చర్ వివరాలు సెంట్రల్ గవర్నమెంటుకు పంపుతున్నారు. ఇక్కడి ప్రజలకు అందుబాటులో ఉండటానికి విలుగా వాటిని ఇక్కడ ఎందుకు ప్రింట్ చేయటంలేదో నాకు అశ్చర్యంగా ఉన్నది. ఈ లేబర్ డిమాండ్ ను సెపరేట్ డిమాండ్ గా పెట్టాలని శ్రీ జె. వెంటస్వామిగారు, ఇతరులు కోరారు. నేనుకూడ వారు కోరిన కోరికతో ఏకీకరిస్తున్నాను. లేబర్ కు ప్రత్యేకంగా డిమాండ్ ను ఏర్పాటుచేయాలని కోరుతున్నాను. ఇందులో ఏర్పాటుచేసిన మిస్ లేనియస్ పాడింగుక్రింది ఫెక్టరీస్, ఇన్స్ పెక్టర్ ఆఫ్ స్టీమ్ బాయిలర్స్, ఎగ్జామినేషన్స్, స్టేట్ స్ట్రక్చర్, ప్రిసర్ వేషన్ అండ్ ట్రాన్స్ లేషన్ ఆఫ్ షిప్ మెంట్ మేన్యుస్క్రిప్ట్స్, ఫైర్ సర్వీసెస్ మొదలైనవి ఉన్నవి. ఎగ్జామినేషన్స్ ఎడ్యుకేషన్ డిమాండుక్రిందకు పోవచ్చును. స్టేట్ స్ట్రక్చర్ జి. ఎ. డి. క్రిందకు పోవచ్చును. ఫైర్ సర్వీసెస్ పోలీసు డిమాండ్ క్రింద తీసుకురావచ్చును. షిప్ మెంట్ మేన్యుస్క్రిప్ట్స్ రికార్డ్స్ శాఖ వేరేమికావు కాబట్టి, అవి కూడ జి. ఎ. డి. క్రింద తీసుకురావచ్చును. ఈ విధంగా వాటిని ఇతర డిమాండ్స్ తో కలిపి, కేవలం లేబర్ కు మాత్రమే యీ డిమాండ్ ను తీసుకువస్తే బాగుంటుంది. వుమెన్ వెల్ ఫేర్ వేరే డిమాండ్ క్రింద పెట్టవచ్చును. గవర్నమెంట్ ఇష్టంవచ్చినన్ని డిమాండ్స్ పెట్టుకోవచ్చును. ఆ అధికారం ప్రభుత్వానికి ఉన్నది కాబట్టి లేబర్ కు సెపరేట్ డిమాండ్ పెట్టాలని కోరుతున్నాను. మంత్రిగారు చెప్పినట్లు ఎస్టాబ్లిష్మెంట్ స్టేట్ ఇన్స్ట్రుమెంట్స్ ప్లాన్స్ స్కీమ్స్ అన్నీ డైరెక్టర్ ఆఫ్ మెడికల్ సర్వీసెస్ క్రింద ఉన్నవి. అవి మెడికల్ డిపార్ట్ మెంట్ క్రింద వస్తాయి అన్నారు. అవి అట్లా ఎందుకు ఉండాలో నాకు అర్థం కావటంలేదు. లేబర్ కు సంబంధించిన ఎస్టాబ్లిష్మెంట్ స్కీమ్ సరాసరి లేబర్ డిపార్ట్ మెంట్ మేనేజ్ చేస్తూండాలి. కెక్సికల్ చర్చిస్ ను మెడికల్ డిపార్ట్ మెంట్ నుండి తీసుకొని సలహాలు పొందవచ్చును. ఇండస్ట్రీయల్ హాసింగ్ స్కీమ్ హాసింగ్ డిపార్ట్ మెంట్ క్రింద ఉన్నది. ఆ ఇండస్ట్రీయల్ హాసింగ్ కూడ యీ లేబర్ డిపార్ట్ మెంట్ క్రింద పెట్టాలి. ట్రయిప్పర్స్ మిటింగ్స్ పెట్టి, స్వయంగా ఉభయపక్షాలవారితో మాట్లాడి, ఒక రాజీ మార్గముగా కార్మికుల హక్కులను కాపాడటానికి కృషిచేయమని మంత్రిగారన్నారు. అందుకు వారికి నా ధన్యవాదాలిస్తున్నాను. పి. డబ్ల్యు. డి. వర్క్ షాప్, హైవేస్ డిపార్ట్ మెంట్ వర్కర్స్ కేటగరీ జేషన్ క్వశ్చన్ విషయంలో త్వరలోనే ఒక నిర్ణయం జరుగుతుందని అన్నారు. త్వరలో నిర్ణయం జరుగుతుందని మూడేళ్ళనుండి మంత్రిగారు (యీ కాల నిర్వహిస్తున్న మంత్రులందరూ) వాగ్దానము చేస్తూనే ఉన్నారుగాని, అచరణలో మాత్రము నిర్ణయము తీసుకోవటము అన్నది జరగటంలేదు. పి. డబ్ల్యు. డి. వర్క్ షాపులో పనిచేస్తున్న

వర్కర్స్, హైవేస్ డిపార్ట్మెంటులో పనిచేస్తున్న వర్కర్స్, ఏజెన్సీలలో పనిచేస్తున్నా, వారు వర్క్చార్జ్డ్ ఎంప్లాయిస్ అనే పేరుతో వారికి సరైన వేతనాలు, డి. ఎ, ఇంక్రిమెంట్స్ ఇవ్వటము లేదు. ఆ విషయము ప్రభుత్వదృష్టికి ఎన్నిసార్లు తీసుకువచ్చినా, ఆ విషయములో చర్య తీసుకొంటామని మంత్రిగారు వాగ్దానము చేస్తున్నారేతప్ప, అచరణలో ఏమీ చేయటములేదు. ఆ విషయములో మినిస్టర్ గారు ప్రత్యేకంగా కృషిచేయాలని కోరుతున్నాను. ప్రభుత్వ యాజమాన్యంక్రింద ఉన్న పరిశ్రమలలో గాని, ప్రైవేట్ ఎంటర్ప్రైజ్స్ క్రింద ఉన్న పరిశ్రమలలోగాని ఉన్న గవర్నమెంట్ ఉద్యోగులకు సంబంధించి “టు టైర్ నెగోషియేషన్ మెషిన్” ఒకటి పెడకామన్నారు. దానికి సంబంధించిన వివరాలేమిటో మంత్రిగారు ఇచ్చిన సోట్ లో లేవు. దీని ఆధరైజ్డ్ పబ్లికేషన్—మన్వీల్ లి లేబర్ జర్నల్—ఉంటే, అదిచూసి వివరాలు తెలుసుకోగలిగి ఉండేవారము. అదికూడ లేదు. ఆ వివరాలు ఇంత వరకు మాముందుకు రాలేదు. “టు టైర్ నెగోషియేషన్ మెషిన్” అంటే ప్రభుత్వదృష్టిలో అర్థం ఏమిటి? అది ఏవిధంగా ఉంటుంది? కేంద్రప్రభుత్వం పెట్టినదానికంటె భిన్నంగా ఉంటుందా? అది ఏరకంగా ఉంటుంది? ఆ వివరాలు మంత్రిగారు తెలియజేస్తే, వాటికి తగిన అవసరమైన మార్పులు మేము సూచించేదానికి అవకాశం ఉంటుంది.

మంత్రిగారు తమ రిపోర్టులో Tribunal కు పంపించవలసిన కేసులు కొన్ని పంపించలేకపోయినాము, పంపించలేదు అని చెప్పారు. ఈ రోజు మనం పారిశ్రామికంలో శాంతి కావాలని కోరుతున్నాము. సాధ్యమైనంతవరకు సమ్మెలు avoid చేయాలని కోరుతున్నాము. Workers కు కొన్ని grievances ఉంటాయి. వాటిని Conciliation Officers ద్వారా, రాజీమాగ్గాన పరిష్కారం చేసేందుకు Labour Department మంత్రిగారు కృషిచేయవచ్చు. అది సాధ్యం కాకపోయినప్పుడు Tribunal కు refer చేయాలని workers కోరుతున్నప్పుడు ఎందుకు Government hesitate చేస్తున్నదో నాకు యింతవరకు ఎప్పుడూ కూడ అర్థం కాలేదు. Tribunal యందులో ఏమిలేదని reject చేస్తే కార్మికులకు బలం ఉన్నట్లయితే సమ్మెచేస్తారు, సాధించుకుంటారు లేకపోతే మనగతి యింతేనని ఊరుకోవలసిఉంటే ఊరుకుంటారు. న్యాయంకోసం నిలబడకాము అని చెప్పుకున్నట్లువంటి ప్రభుత్వం కార్మికులు మాకు అన్యాయం జరుగుతోంది, గవర్నమెంటు ఏర్పాటుచేసినట్లువంటి Tribunal కు refer చేయాలన్నప్పుడు దానికికూడ Government మీనమేపాలు లెక్క పెడుతూ నెలలకొలిది వాయిదా వేస్తూ ఆ కారణంచెప్పి, ఈ కారణంచెప్పి త్రోసివేయడం అనేది కార్మికులను

సంతృప్తిపరచదు. ఇదేరకంగా సాగిరట్లయితే ఈ Tribunals మీద యిప్పటికే విశ్వాసం దాదాపు పోతున్నది. మిగిలిన కాస్తా, కూస్తా కూడ పోయే దానికి అవకాశం ఉంటుంది రప్పితే ఇంకొకటేమి ఉండదు. ఒక policy ని workers demand చేసినప్పుడు conciliation వల్ల రాజీగా పరిష్కారం కాకపోయినప్పుడు తప్పనిసరిగా ప్రతి dispute కూడ Tribunal కు పంపించే ట్లు చూడాలి. Tribunal కు పంపించిన సమచార నెలలు సంవత్సరాలు గడిచేటట్లు కాకుండా త్వరగా పరిష్కారం అయ్యేదానికి కూడ time limit పెట్టాల్సి ఉన్నది. Tribunals యిచ్చిన awards యజమానులు అమలుజరుప కుండా ఎన్నో ఉంటున్నవి. దానికి మంత్రిగారు రి కేసులలో మాత్రమే penal provisions కి అంటే శిక్షచేయించే దానికోసం court లో పెట్టాను అని చెప్పారు. దీనిని గురించి కూడ మన శాసనసభలో చాలా పర్యాయాలు చర్చ జరిగింది. 100 రూపాయలు జల్తానా ఉంటుందో, 50 రూపాయలు జల్తానా ఉంటుందో, అంతకు తప్పితే యింకో కాని పెరగదు. కార్మికులకు యివ్వల్సిన జీతాలు యివ్వకుండా Tribunal అనుకూలంగా చేసినప్పుడు దానిమంచి తప్పించుకునే దానికోసం court కు వెళ్లతే అక్కడ అది 100 రూపాయలు జల్తానాతో పోయేటట్లు ఉంటే ఏయజమాని కూడ Act లో ఉన్న penal provisions ను బాతరుచేసి అమలుజరపదు. దానిని గురించి కేంద్రప్రభుత్వం ఏమిచేస్తున్నది అని కాకుండా, ఆ రకంగా చేయనటువంటి వారికి రోజుకు యింత అని ఎన్నిరోజులు చేయకపోతే అన్నిరోజులు జల్తానా పడేటట్లు లేక యితర చర్యలు తీసుకొనేటట్లు చేస్తేనే ఈ labour tribunals వల్ల ఉపయోగం ఉంటుంది. యజమానులకు అనుకూలంగా ఉన్నప్పుడు అమలుజరపడం, కార్మికులకు పెద్ద నష్టం లేనప్పుడు మాత్రం జరపడం, కార్మికులకు ఎక్కువ హక్కులు వచ్చేటట్లు Tribunals తీర్పుయిస్తే వాటిని బుట్టదాఖలా చెప్పేవర్తతి పనికిరాదు. మంత్రిగారు మూడవ పంచవర్ష ప్రదాశికలో కార్మికుల శ్రేయస్సు కొరకు క్రొత్త స్కిము ఒకటి పెడతాము అంటున్నారు. కార్మికులు విశ్రాంతిగా ఉండే దానికోసం రెండు holiday homes పెడతాము అన్నారు. డబ్బు ఉన్నవాళ్ళు సీలగిరికో, హమాలయాలకో, కాశ్మీరుకో, లేకపోతే ఏదేశాలకో వెళ్ళినట్లు పట్ల కూడ కాస్త విశ్రాంతిగా జీవించేదానికోసం holiday homes రెండు పెడ తాము అన్నారు. దీనికి, రాబోయ్యే ర ఏళ్ళకు 4½ లక్షల రూపాయలు చేర్చారు. అంటే సంవత్సరానికి 90 వేల రూపాయలు. ఒక్కొక్కదానికి 45 వేల రూపాయలు. సంవత్సరానికి 45 వేల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టి ఏర్పాటుచేసిన holiday home లో ఎంతమంది ఎన్నిరోజులు, ఏ సౌకర్యాలతో విశ్రాంతిగా ఉంటారో ఆ వివరాలన్నీ మంత్రిగారు చెప్పితే బాగుండేది. వాటివల్ల ఉపయోగం

ఉంటుందని నాకేమీ ఆశలేదు. కార్మికులకు శ్రేయస్సు చేయదలచుకున్నప్పుడు ఏదో experiment గా, నమూనాగా, అపురూపంగా ఎవరికో చూపించుకునే దానికోసం మాత్రమే పనికివచ్చేటట్లు holiday homes ఒకటో రెండో పెడితే ఉపయోగంలేదు. గవర్నమెంటు దానిని serious గా తీసుకోదలచుకున్నట్లయితే ప్రతి సంవత్సరము 15 రోజులు కార్మికులకు విశ్రాంతిగా వెళ్ళి యిష్టం వచ్చిన చోట ఉండేదానికి పూర్తి జీతంతో సెలవు యిస్తామని declare చేయండి. వారు వెళ్ళి వాళ్ళకు కావలసినచోట విశ్రాంతిగా ఉంటారు. ఉదకమండలాలకు, అరకు వ్యాప్తికి, హర్సిలి కొండలకు పోకపోయినా వాళ్ళ బంధువుల దగ్గరకు వెళ్లి విశ్రాంతిగా గడిపి వచ్చేదానికి అవకాశం ఉంటుంది. అటువంటి పథకాలు ఆలోచించాలి గాని ఏదో నామమాత్రంగా చూపించుకునే దానికి మాత్రమే పనికివచ్చేటట్లు ఒకటో, అరో holiday homes పెట్టి, చాల గొప్ప కార్యం చేయబోతున్నాం అని చెప్పడం బాగుండదు. మంత్రిగారికికూడ తెలుసు పెద్ద గొప్పకార్యం కాదు అని. అయినా ఆ department వారు వ్రాస్తే, వారుకూడ అట్లే చదవడం అట్టే బాగుండదు. అది చదవకుండా ఉంటే మన మర్యాద దక్కుతుంది. ఇటువంటివి చేయబోతున్నాం అని చెప్పుకునే దానికన్నా, మట్లాడకుండా ఊరుకుంటే ప్రభుత్వంయొక్క గౌరవం దక్కుతుంది. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో Government statistics ప్రకారమే 2 లక్షలమంది ఫ్యాక్టరీ కార్మికులు, 50 వేలమంది గనుల కార్మికులు ఉన్నప్పుడు నామమాత్రముగా 4½ లక్షలు ఖర్చుపెట్టి రెండు holiday homes పెట్టినంతమాత్రాన ఉపయోగం ఏమీ ఉండదు. Workers education గురించి మంత్రిగారు చాల చెప్పారు. మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో దానికి కేటాయించింది లక్ష రూపాయలు. సంవత్సరానికి 20 వేల రూపాయలు. 5 వేల ఫ్యాక్టరీలు ఉన్నాయి. గవర్నమెంటు లెక్కప్రకారము 20 వేల రూపాయలను 5 వేల ఫ్యాక్టరీలకు పంచినట్లయితే, ఒక్కొక్క ఫ్యాక్టరీకి 5 రూపాయల చొప్పున వస్తుంది. మూడు రూపాయలతో ఎంతమందికి education యిస్తారో నాకేమీ తెలియడంలేదు. ఇటువంటివన్నీ పెద్ద ఘనకార్యం చేస్తున్నట్లుగా ఈ రిపోర్టులో పెట్టాలిని కావు. కార్మికుల సమస్యలు లోతుకు పోకుండా పైపై మెరుగులు పెట్టేదానికి ఉపయోగంగా ఉంటుంది. తప్పితే మరేమీకాదు. గత 5 ఏండ్లలో 22 లైబ్రరీలు ఏర్పాటు చేశారట. దానికి ఖర్చుపెట్టిన డబ్బు 5 వేల రూపాయలు. 22 లైబ్రరీలకు 5 ఏండ్లకు 5 వేల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టినట్లయితే సంవత్సరానికి 1000 రూపాయల చొప్పున అయింది. ఈ libraries ఎంతమందికి ఉపయోగపడినవి? నాటియొక్క పరిస్థితి ఏమిటో దీనినిబట్టే ఆలోచించవచ్చు. గవర్నమెంటు ఇదివరకు కొన్ని Welfare Centres నడుపుతున్నామని, రాబోయే

పంచవర్ష ప్రణాళికలో కూడ క్రొత్తగా కొన్ని Welfare Centres కట్టబోతున్నామని చెప్పారు. చాల సంతోషం. Welfare Centres ఏ రకంగా పని చేస్తున్నాయి? చాటిని ఎంతవరకు కార్మికులు ఉపయోగించుకుంటున్నారు? చాటిలో గవర్న మెంటు ఏ ఏ స్కూల్స్ కలుగజేస్తున్నది? Night schools పెడుతున్నదా? పుస్తకాలు ఇస్తున్నారా? ఏ రకంగా Welfare Centres ఉపయోగపడుతున్నాయి? మొదలైన వివరాలన్నీ report లో లేవు. గత సంవత్సరం నేను కొత్తగూడెం ఆఫీసర్ వెళ్ళివచ్చిన సందర్భంలో, శాసనసభలో మంత్రిగారిద్దరికీ తీసుకువచ్చాను. కొత్తగూడెంలో ఉన్న Welfare Centreలో miners కు సంబంధించినది - పండులు కనపడుతున్నాయి గాని అంతాన్నానా కేమీ కనబడలేదు అని చెప్పాను. ఇప్పుడు అంతకన్నా బాగుపడి ఉంటే సంతోషిస్తాను. 2, 3 రోజులలో ఆ ప్రాంతానికి వెళ్ళివచ్చుడు మళ్ళీ చూస్తాను - Welfare Centre లో పండులే ఉన్నాయో లేక కార్మికవర్గానికి ఉపయోగపడేవి ఏమన్నా ఉన్నాయో, అందుచేత ఏ ఏ Welfare Centres ఏ ఏ రకముగా ఉపయోగించ బడుతున్నాయో - వివరాలు లేకుండా రాబోయే 5 ఏళ్లలో 12, 14 Welfare Centres నిర్మించబోతున్నాం అని చెప్పినంత మాత్రాన సంతృప్తికరంగా ఉండదు. Minimum Wages Act ప్రకారం కొన్నిటికి వర్తింపజేశాము. కొన్నిటికి చేయబోతున్నాము. కొన్నిటిని వ్యవసాయ కార్మికులకు చేసేదానికి అడ్డంకి ఏమిటంటే 1959 అఖిల సభ ఆ Act అయిపోయింది. Initial గా చేయాల్సింది '59 December లో. ఆలోచించేయలేకపోయాము. కాబట్టి Minimum Wages Act ను డిసెంబరు 1961 దాకా పొడిగించేదానికి Assembly లో పెట్టాము, దానిని pass చేస్తే వెనువెంటనే అమలుజరుపుతాము అన్నారు. నేను నిన్ననో, మొన్ననో పత్రికలలో చూచాను. Time limit అనేది లేకుండా Minimum Wages ఎప్పుడైనా గవర్న మెంటు fix చేయవచ్చు అని — papers లో చూచాను. Actual గా Parliamentary Act చూడలేదు — Central Government తన Act నే amend చేసినది. చట్టరీత్యా నిర్ణయించేదానికి అడ్డులేకుండా ఉండే దానికోసం Central Government వారు time limit తీసివేశారు. అందుచేత ఇప్పుడు ఈ బిల్లు అవసరం ఉన్నదో లేదో, సరాసరిచేస్తే సరిపోతుందేమో గవర్న మెంటు ఆలోచించాలి. Wage Boards ను ఏర్పాటుచేస్తున్నారు. అవి ఒక సంవత్సరమో 2 సంవత్సరాలో time తీసుకుంటాయి. ఏదో report ఇస్తారు. గవర్న మెంటు మీద వచ్చే ఒత్తిడివల్ల Wage Boards సూచించిన చాటిని అమలు జరపకుండా క్రొత్త scales గవర్న మెంటు సూచించడంవల్ల ఈ Wage Boards యొక్క ఉపయోగం లేకుండా పోతోంది. డబ్బు ఉన్నవాళ్లు గవర్న మెంటు మీద ఒత్తిడి

తేగలిగినటువంటివారు తమ యిష్టంవచ్చినట్లు కూలిరేట్లు ఏర్పరచుకునేందుకు తోడ్పడేదానికి మార్గంగా కనపడుతున్నాయి. తప్పితే యింకొక టేమి కాదు. ఉదాహరణకు పొగాకు విషయం తీసుకోండి. పిల్లలమట్టి వెంకటేశ్వర్లుగారు చెప్పారు. Wage Board లో I. L. T. D. Company representation ఉన్నది. Minimum 2 రూపాయలు ఇవ్వగలిగిన స్థితిలో ఉన్నదని చెప్పిన తరువాత, వర్తకులు పెద్దపెద్ద రైతులంతా వచ్చి ఎగుమతులన్నీ వదిలిపోయినవి, యింకా అనేక ఒత్తిడిలు తీసుకువస్తే రు. 1-12-0 చేశారు. రు. 0-4-0 తగ్గించారు. ఎందుకని తగ్గించాల్సి వచ్చింది ?

ఈ వేజ్ బోర్డు రిపోర్టు కాసన సభ్యులకు అందజేయలేదో, అడ్వయిజరీ కమిటీలకు యివ్వలేదా అనేదికాదు. వీటిని ప్రజలముందు పెట్టడానికి ఎందుకు ప్రయత్నించలేదు? సెంట్రల్ గవర్నమెంటు వేజ్ బోర్డు రిపోర్టు ప్రకటిస్తున్న విధముగా మన ప్రభుత్వం కూడా ఎందుకు ప్రకటించదు ! M. L. As కు కూడా అందుబాటులో లేవు. అడ్వయిజరీ కమిటీలలో ఉన్నవారు చూస్తే చాలా ! కనుక వాటిని అందరికీ అందుబాటులోకి వచ్చేట్లు యిప్పటికే నా చేయాలి, ఆ సిఫార్సులు వెంటనే అమలుచేయాలి.

అదేవిధంగా నేషనల్ ఎంప్లాయ్ మెంటు సర్వీసు పెట్టాము అన్నారు. నేను గత సంవత్సరం కూడా మంత్రిగారి దృష్టికి ఒక విషయము తీసుకు రావడము జరిగింది. జిల్లా స్థాయిలోను, రాష్ట్ర స్థాయిలోను నియమిస్తున్న సంఘాలలో AP CTC కి ప్రాతినిధ్యం వుండడంలేదు.

శ్రీ బసవమానయ్య : అధ్యక్షా, 'కోరం' లేను. (కోరం బెల్ మ్రోగినది)

శ్రీ పి సుందరయ్య : అయితే ప్రతి సంఘంలోను దీనికి ప్రాతినిధ్యం వుండాలని మేము కోరడంలేదు. Government of India Validation of Membership ను బట్టి కేంద్ర కార్మిక సంఘాలలో ఎక్కువ సభ్యత్వం వుంది. అందుకు సంబంధించి లెక్కలుకూడా వున్నాయి. నేను గత సంవత్సరం చెప్పిన తరువాత అదనంగా కొన్ని కమిటీలలో ప్రాతినిధ్యం యిచ్చినమాట వాస్తవమే. అన్నింటిలోకి ఎందుకు యివ్వరనేది నా ప్రధానమైన విమర్శ.

వేజ్ బోర్డులు చేసిన నిర్ణయాలున్నాయి. ఈ నెలఖర్చులోపల తిరిగి సమావేశం వుందని, ఆ తరువాత అన్నీ నిర్ణయాలు అమలు జరపడానికి కృషి చేస్తామని మంత్రిగారు అన్నారు. అందుకు సంతోషం.

*వ్యవసాయశాఖమంత్రి (శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి) : ఈవాళ పత్రికలో కేంద్రప్రభుత్వం దీనిని లిగలైజ్ చేయాలని, స్టాట్యూటరీ వవర్స్ యివ్వాలని యోచిస్తున్నట్లు వార్త వచ్చింది.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : నేను ప్రతికలో చూసిన దానినిబట్టి — కేంద్రం. ప్లాట్సుటర్లరైటు యివ్వాలనే వద్దతి ఆక్టులోకి తీసుకురావడం దురదృష్టకరం. వేజ్ బోర్డు నిర్ణయాలు అమలు జరపడానికి రాయశాఖలు అన్నీ అయిన తరువాత కూడ మేనేజ్మెంటు ఒప్పుకోకపోతే అప్పుడు చట్టం చేస్తాం అంటున్నారు. అది అర్థంలేని విషయము. వర్కింగ్ జర్నలిస్టు విషయములో జరిగిందేమిటో మనకు తెలుసు. వేజ్ బోర్డు ఒక నిర్ణయం యిచ్చిన తరువాత దానిని అమలు జరపడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అధికారం తీసుకుని చట్టం తీసుకురావాలి.

తరువాత, స్వతంత్రపార్టీ ఉపనాయకుడు శ్రీ రాజగోపాల నాయుడు గారు మాట్లాడుతూ 'కార్మికులకు యిది చెయ్యలేదు, అది చెయ్యలేదు' అని చెప్పారు. వారివిధంగా చెప్పినందుకు చాల సంతోషం. పబ్లిక్ సెక్టర్ లో ఏమీ చేయడంలేదు; ప్రైవేటు సెక్టర్ లో మాత్రం కార్మిక శాసనాలు ఎవరు అమలు చేయకపోయినా ప్రాసిక్యూట్ చేస్తున్నారు అని వారు వుదాహరణలు యిచ్చారు. దీనితో మేము ఏమాత్రం సీనియరిటీకపోతున్నాం. ఎందుకంటే దీనినిగూర్చి యిప్పుడు చర్చ అనవసరం. 1961 మార్చి నెలలో దీనినిగూర్చిదా మనం ఆలోచించవలసింది. లాభాలు, ఆదాయాలు చూసుకునే వారు తప్పక కార్మికుల శ్రేయస్సుకూడ చూస్తారు. ప్రజలకు జవాబు చెప్పవలసిన బాధ్యత ప్రభుత్వముపై ఎప్పుడూ వుండనేవుంది. ప్రభుత్వం ఎప్పటికప్పుడు తీసుకుంటున్న చర్యలగూర్చి చెప్పవలసిన బాధ్యతవుంది. ప్రభుత్వం చాల చేయడం లేదనే విషయం ఒప్పుకుంటున్నాం గాని, ప్రభుత్వరంగంనుండి అన్నీ ప్రైవేటురంగానికి వదిలేస్తే కార్మికులు బాగుపడతారనే విషయం ఒప్పుకోవడంలేదు. అది చాల పాతకాలపు ఆలోచన. అది సాధ్యంకూడ కాదని నేను వారికి చెబుతున్నాను.

Industrial housing ను గూర్చి చెబుతూ మంత్రిగారు 4 వేల యిళ్ళు కట్టినట్లుగా తెలియచేశారు. నేను మంత్రిగారిని సీరియస్ గా ఆలోచించ వలసిందిగా ఒక విషయం చెబుతున్నాను. 4 వేల యిళ్ళు కట్టడం వాస్తవమే కావచ్చు. కాని, ఆంధ్రదేశంలో గనులలో పనిచేసే వారు ఎంతమంది ఉన్నారు? ప్రభుత్వదోగ్యాలలో ఇళ్ళవసతిలేక బాధపడుతున్నవారు ఎంతమంది ఉన్నారు? బీవప్రమాణం రోజురోజుకు పెరిగిపోతున్నప్పటికీ అద్దెలు ఏమాత్రం పెరగ నట్లుగా 15 పళ్ళ క్రితం ఎంతవుందో అంతే వుందని భావిస్తున్నది మన ప్రభుత్వం. దానికి నాలుగైదురెట్లు పెరిగింది. కనీసం ప్రభుత్వం ప్రతిచోట కట్టించలేకపోయినా, ప్రతియజమాని ఆ సౌకర్యం కల్పించేట్లు ప్రయత్నించాలి. ఒక పర్యాయం ఒక ఉద్యోగికి యిల్లు యిచ్చిన తరువాత, 20, 30 పళ్ళ ఆవసు వుండి, రిటైర్ అవగానే ఆక్కడనుండి వెళ్ళిపోవలసి వస్తున్నది. ఆ విధంగా

ఎందుకు చేయాలి? బొంబాయివంటి నగరంలో చూడండి. అక్కడ అతనికే ఆ యిల్లు స్వంతమయ్యే విధంగా అనేక కో-ఆపరేటివ్ సొసైటీలున్నాయి. ప్రభుత్వానికి అతను న్యాయమైన అద్దె చెల్లిస్తున్నాడు గనుక, యజమానులకు లాభం వస్తున్నది గనుక రిటైర్ అవగానే అతనిని వెళ్ళిపొమ్మనక, ఆ యిల్లు అతనికే స్వంతమయ్యేట్లు చేయాలి. ఇది వారికి చాల ఉపయోగకరంగా కూడ ఉంటుంది.

ప్రతి ప్రాంతంలోకూడ యిళ్ళ సమస్యను ప్రభుత్వమే ప్రధానంగా తీసుకుని దానిని పరిష్కరించడానికి ప్రయత్నించాలి. కేవలం యజమానులపై పెడితే లాభంలేదు. ఆయా ప్రాంతాలలో కార్మికులకు హాస్పిటల్ సౌకర్యములు సరిగాలేవు. నేను గత పర్యాయం కొత్తగూడెంలో వీధులలో ఎల్క్విగిసిటీ లేదని, త్రాగడానికి మంచినీటి సౌకర్యంలేదని, సిరిఫూర్ లో బూడిద వీధులు తప్ప మరొకటి లేదని తెలియజేసివున్నాను. అక్కడ సుమారు 80 వేల జనాభా వుంది. హాస్పిటల్ లో యిన్ పేషెంట్సుకు సౌకర్యంలేదు. దీనిపై యింతవరకు ఏమిచర్య తీసుకున్నారో తెలియదు. తెలుసుకోవలసిన జాతీయ నా మీద వుంది, జమ్మకుంటాను. సభ్యుడు ఒక సూచన చేసినప్పుడు దానిపై ప్రభుత్వం తీసుకున్న చర్య ఏమిటో తెలుపవలసిన సాంప్రదాయం కూడ వున్నదని నేను తెలియజేస్తున్నాను. మంత్రిగారు ఆ రోజున చర్య తీసుకుంటామని వాగ్దానం చేశారు. ఏమిచర్య తీసుకున్నారో చెప్పమనండి. బెల్లంపల్లిలో కార్మికులు తాము పని చేసేచోటికి 4, 5 మైళ్ళు వెళ్ళవలసి వుంటున్నది. వారికి transport సౌకర్యం కల్పించవలసిందిగా నేను కోరడం జరిగింది. దానిపై యింతవరకు ఏమిచేశారో తెలియడంలేదు.

కార్మికసంఘాల ఐక్యతను గురించి కొంచెం చెప్పదలచుకున్నాను. Code of discipline గురించి, ఇవన్నీ చెబుతున్నారు. ఈ రోజున కాంగ్రెసు పార్టీ ప్రతిస్థలంలోను వేరే ప్రత్యేకమైన యూనియన్లు పెడుతున్నారు. పెట్టడానికి ఏమి అత్యంతరంలేదు. కార్మికులలో కొంతమంది కాంగ్రెసుపార్టీ వెనుక ఉన్నపుడు వారు వేరే యూనియన్ పెట్టుకోవచ్చును. కమ్యూనిస్టుపార్టీ వెనుక కొంతమంది కార్మికులుంటారు. ఉన్నప్పుడు, ఏ తగాదా అయినా వచ్చినపుడు ఒకే యూనియన్ కు ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలని కూడా నేను అనడంలేదు. అన్ని యూనియన్ల ప్రతినిధులను పిలిచి అందరూ అంగీకరించిన ఒడంబడికను మీరు అమలుచేయండి, లేదా, ఒకే యూనియన్ ను గుర్తిస్తాము, మిగిలినవి గుర్తించం అంటారా, సీక్రెట్ బాలట్ వద్దతిలో కార్మికుల వోటులను తీసుకుని ఏ యూనియన్ వెనుక మెజార్టీ కార్మికులు ఉంటారో దానినే గుర్తించి, దానిలోనే

మిగిలిన కార్మికులుచేరి డెమాండ్రేట్ ఫంక్షన్ function చేస్తేట్లు బాధ్యత వహిస్తేనే కాని కార్మికవర్గంలో ఐక్యత ఉండదు. కార్మికుల ఐక్యతకోసం వారి శ్రేయస్సుకోసం మేము ఉన్నామా, వారిని చీల్చి వారినుంచి ఎక్కువ లాభాలు పొందడానికి ఉన్నాము అంటారా దానికి నా సమాధానం లేదు. ఒకే యూనియన్ ను గుర్తిస్తామంటారా స్పీకర్ బాలెట్ ద్వారా ఎన్నికైరిపి మెజార్టీ కార్మికులు గల యూనియన్ ను ఏర్పాటు చేయండి లేదా, ఎవరి ఇష్టంవచ్చినట్లు వారు పెట్టుకుంటారు అంటారా. ఏ సమస్యను చర్చించవలసి వచ్చినా అందరు యూనియన్ల ప్రతినిధులను పిలిచి నిర్ణయం చేయాలి. ఆ విధంగా చేస్తేనే ప్రభుత్వం తన బాధ్యతను నిర్వహించినట్లు అవుతుంది. 500 చిల్లర ఉండే యూనియన్లు ఇప్పుడు 800 అయినాయని అన్నారు. ఈ సందర్భంలోనే ఇండియా ప్రభుత్వం శ్రేడ్ యూనియన్ చట్టాన్ని సవరించిన విషయంకూడ చెప్పవలసిఉంది. ప్రతి కార్మికుడు తాను కార్మికసంఘంలో సభ్యునిగా ఉండడానికి మూడురూపాయల చొప్పున కనీసంచరా కట్టాలని, అట్లా కట్టినపుడే రిజిష్టర్ అయిన సంఘంలో సభ్యునిగావుండే హక్కులు ఆ కార్మికునికి వస్తాయని చట్టాన్ని సవరించారు. వ్యవసాయ కార్మికులకు ప్రభుత్వలెక్కల ప్రకారమే ఆరు నెలలకంటే పనిలేదు. మూడు నెలలే పనిఉండేవారున్నారు. పెద్ద భూస్వాములవద్ద పెద్ద రైతులవద్ద వుండే పాలెగాళ్ళు, attached labour తప్పితే daily labour దానిక్రిందకు రావడం కష్టం అవుతున్నది. ఇదిగాక పొగాకు కంపెనీలలోను, పంచదార మిల్లులలోను, బియ్యం మిల్లులలోను seasonal workers కూడ ఉంటున్నారు. అందుచేత శ్రేడ్ యూనియన్ మువ్ మెంట్ బలంగా ఏర్పడి వారందరు సంఘటిత పడాలంటే, seasonal workers, daily workers వంటివారు కూడా సంవత్సరానికి రు. 3 లు కట్టాలి. అది సాధ్యమయేవనికాదు. అందుచేత four annas for every month of employment or three rupees అని పెడితే బాగుంటుంది. ఈవిషయాన్ని ప్రభుత్వం నోటిఫికేషన్ ద్వారా clarify చేయగలిగితే చేయండి; లేదా, అమెండింగ్ బిల్లు తెచ్చిఅయినా ఆండ్రప్రదేక్ సంబంధించినంతవరకు ఆరకంగా పెడితే వీలుగావుంటుంది. మూడు నెలలు పనివుంటే మూడు పావులాలు ఇచ్చి సభ్యుడుగా అవుతాడు. అప్పుడే సరిగా శ్రేడ్ యూనియన్ ఏర్పాటు చేసుకోవడానికి వీలుఅవుతుంది. లేకపోతే మూడురూపాయలు వసూలుచేసినట్లు కాగితంలో చూపి పొరపాటులెక్కలు వ్రాయవలసి ఉంటుంది. పనిలేనివానినుంచి నెలకు నాలుగణాలు వసూలుచేయడం సాధ్యంకాదు. దీనిని ఆలోచించాలని కోరుకూ ముగిస్తున్నాను.

*శ్రీ కె. ఎల్. నరసింహారావు (ఇల్లందు - జనరల్) : మంత్రిగారు ప్రారంభించేముందు ఒక్క విషయం, Integrated Act for shops and establishments తీసుకు వస్తామని చెబుతూ గెజెట్‌లో ఒక బిల్లును పబ్లిష్ చేశారు. కాని అది ఇంతవరకు House ముందుకు రాలేదు. దానివల్ల కార్మికులు ఇబ్బంది పడుతున్నారు. ఆ చట్టాన్ని ఎప్పుడు తెస్తారో తెలపాలని కోరుతున్నాను. హోటల్ వర్కర్ల wages enquiry కొరకు ఒక కమిటీని వేశారు. దానిపై unanimous report ఇచ్చారు. Wage Board లేకపోతే నేమి. రిపోర్టు ఇస్తే accept చేస్తాము చాలు అన్నారు. ఇప్పుడు Wage Board create చేసి యీ పాయింట్లను వారికి refer చేసి వారి రిపోర్టును చూచిన తరువాత ఆలోచిస్తాము అంటున్నారు. వర్కర్లు ఇబ్బంది పడుతున్నారు కాబట్టి ఈ విషయమై ప్రభుత్వ attitude వివరించాలని కోరుతున్నాను.

*శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి: అధ్యక్షా, ఈ Miscellaneous Demand కు సంబంధించి గౌరవసభ్యులకు అందించినదానిలో రెండవ ప్రణాళికా కార్యక్రమం, ముఖ్యంగా లేబరు డిపార్టుమెంటుకు సంబంధించినంతవరకు ఏ తీరుగా కార్యక్రమాలు జరుపబడ్డాయో, మూడవ ప్రణాళికలో ఈ కార్యక్రమాలు విస్తృతం చేయడానికి కార్మికుల సంక్షేమం కొరకు ఏ విధంగా కార్యక్రమాలు జరుగబోతున్నాయో క్లుప్తంగా మనవిచేశాను. ఇప్పుడు చాదాపు 10, 12 మంది గౌరవసభ్యులు తమ అమూల్యాభిప్రాయాలు చెప్పారు. ప్రతిపక్షనాయకులు, కార్మిక నాయకులు—వీరందరు విమర్శనాపూర్వకంగాను నిర్మాణాత్మకంగాను చేసిన సూచనలను వివరాలకు అవకాశం దొరికింది. ఆ సూచనలను వీలైనంత వరకు సేకరించి త్వరితగతినో అమలులో పెట్టడానికి ప్రభుత్వం తప్పకుండా ప్రయత్నం చేస్తుందని మనవి చేస్తున్నాను. ప్రథమ ద్వితీయ ప్రణాళికలలో పారిశ్రామిక రంగంలో మన రాష్ట్రానికి ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత రాకపోయినా నిరుద్యోగ సమస్యను నిర్మూలించడానికి తృతీయ ప్రణాళికలో ఖరీదరశ్రమలను, పిల్లలమట్టి వెంకటేశ్వర్లుగారు చెప్పినట్లు, యీ రాష్ట్రానికి తేవాలని ప్రత్యేకంగా ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రయత్నము చేస్తూనే ఉన్నారు. ఆ విధంగానే Heavy Electricals కాని Synthetic Drug Factory కాని రాజమండ్రి పేపరుమిల్స్ విస్తృతం చేయడం కాని ఆలోచనలో ఉన్నాయి. ఈ twin cities లో నిరుద్యోగము చాలవరకు యీ పరిశ్రమలు వచ్చినట్లయితే నిర్మూలన కావడానికి అవకాశం ఉందని మనవిచేస్తున్నాను. పబ్లిక్ సెక్టరులోనే కాకుండా ప్రైవేట్ సెక్టరులోకూడ ఎన్నో సంస్థలు అమలులోనికివస్తున్నాయి. కార్మికులు, వారి సంక్షేమాన్ని గురించిన చట్టాలలో మార్పులు తేవాలని

ప్రయత్నం జరుగుతూనే ఉంది. కాని మనం ఆశిస్తున్నంతగా పూర్తి ఫలితం రావడం లేదనే విషయం నేను అంగీకరిస్తాను. ఆర్థిక ఇబ్బందులవల్ల అక్కడక్కడ అనేక చిట్కాలు వస్తున్నాయి. కాని కార్మికులకు అన్యాయం చేయాలని కాని ద్రోహం చేయాలని కాని వారి కష్టానికి తగిన ఫలితం ఇవ్వకూడదని కాని ప్రభుత్వానికి అభిప్రాయం లేదు. కార్మికుల కష్టానికి తగిన ఫలితం గిడుతున్నదా, లేదా, వారి పిల్లలకు ఏ విధంగా చదువు చెప్పిస్తే బాగుంటుంది, వారి ఆరోగ్యవర్ధిల్లకులను ఏ విధంగా కాపాడాలి, వారి సంక్షేమం కొరకు ఏతిరుగా ఏర్పాటుచేయాలి ఇవన్నీ సరిగ్గా చేయాలనే నూ అభిప్రాయం. శక్తి ఉన్నవాడు శక్తి లేనివానికి అన్యాయం చేయడమనేది సంఘంలో సామాన్యంగా జరిగే విషయం. అటువంటి అన్యాయాన్ని అరికట్టడానికి చట్టంలో ఏ విధంగా మార్పులు తేవాలి, శక్తిహీనులకు శక్తి కలిగించే పరిస్థితి ఏ విధంగా చేయాలి—ఇవన్నీ దృష్టిలో పెట్టుకునే చట్టాలలో మార్పులు తీసుకువస్తున్నామని మనవి చేస్తున్నాను. కార్మికుల వర్కింగ్ కండిషన్సులో తీతాలలో ఎటువంటి అవకాశాలు కల్పించాలనే విషయమై కూడ ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. కార్మికులకు రాను రాను హక్కులు పెచ్చు ఇవ్వాలనే ఆలోచన జరుగుతోంది. మీరు సంఘాలు పెట్టుకోండి; వాటిని రిజిస్టర్ చేసుకోండి; వాటిద్వారా మీ న్యాయమైన కోరికలు తీర్చుకొనే ప్రయత్నం చేయండనే ఉద్దేశంతో అందుకు తగిన మెషినరీ క్రియేట్ చేయడం జరుగుతోంది. Conciliation ద్వారా ముఖాముఖి చర్చించుకుని తేల్చుకుంటే బాగుంటుంది; ఒక పరిశ్రమ బాగుపడాలంటే, ఉత్పత్తి పెచ్చు కావాలంటే, అన్నిరంగాలలో కొరత తీరాలంటే ఈ విధమైన సామరస్యం ఇరుపక్షాల ఉండాలి. మానేజ్మెంట్, కార్మికుల ప్రతినిధులు ముఖాముఖి చర్చించుకునే ప్రయత్నం చేయాలనే Conciliation Boards create చేశాము.

ఇరుపక్షాలమధ్య సుహృద్భావం ఏర్పరచడానికి ప్రయత్నం జరుగుతోంది. అది కానప్పుడు రాశీచేయడానికి ప్రయత్నం జరుగుతోంది. ప్రత్యేకంగా లేబరు శాఖయొక్క పని ఇరుపక్షాల మధ్య సామరస్యం సాధించడానికి ప్రయత్నము చేయడమే. సామరస్య విధానము ఒకప్పుడు విఫలమైనప్పుడు ప్రత్యేక న్యాయస్థానములకు ఏతిరుగా వంపించాలో ఈ సందర్భంలో చెప్పనవసరం లేదు కార్మికుల సంక్షేమం గురించి ప్రత్యేకంగా మెట్టుచైన మెట్టుపెట్టి ప్రయత్నం చేయడము జరుగుతోంది. సామరస్యం లేనప్పుడు కోర్టులకు వెళ్లగా వచ్చిన తీర్మానాలను అమలు పెట్టడానికి మెషినరీని క్రియేటు చేయడం జరుగుతోంది. దాని కొరకు ప్రత్యేకంగా స్పెషల్ ఆఫీసరును ఏర్పాటుచేశారు. రాజగోపాల

నాయుడుగారు చెప్పినట్లు వారి hands strengthen చేయడానికి సిబ్బంది ఇవ్వాలన్నారు. వాస్తవమే. మూడవ ప్రణాళికాకాలంలో అవార్డు వచ్చినవి సక్రమంగా అమలు జరుగుతున్నాయో లేదో ఆలోచనచేసి తగు చర్య తీసుకుంటూ లోటు ఉంటే సవరించడానికి ప్రయత్నం జరుగుతుందని కూడ తమ ద్వారా మనవిచేస్తున్నాను. తగాదాలు వచ్చినప్పుడు కోర్టుకు పోయి అక్కడ కాకపోతే పైకోర్టు తరువాత సుప్రీంకోర్టుకు ఈ విధముగా పోతే కార్మికులు శక్తి లేనివారు నష్టపడతారు. కనుక కోర్టు బయటనే కన్సొలియేషన్ మెషనరీని జిల్లా కేంద్రంలో ఏర్పాటు చేయడానికి తేబరు కమీషనరు, అసిస్టెంటు కమీషనరు ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. వాటిలో ప్రత్యేకంగా నేనుకూడ వెళ్ళి ప్రత్యక్షంగా జోక్యం కలిగించుకొని ఉభయపార్టీలను పిలిపించి సమావేశాలు జరిపాము. మైప్రాటైట్ కమిటీస్ ఏర్పరచి సామరస్యంగా పరిష్కారం చేసుకోకపోతే, సానుభూతి ఉండదు అనే వార్నింగు యివ్వడము జరిగింది. ఈ సందర్భంలో కేంద్రంనుంచి వచ్చిన సూచనలను గమనించి భారతదేశంలోని మిగత రాష్ట్రాలలో అవలంబిస్తున్న విధానం చూచి ఆ విధముగా వ్యవహారం జరుగుతోందని మనవి చేస్తున్నాను. శాంతియుతంగా తగాదాలు పరిష్కారం చేయడంలో అందరూ అంగీకరించిన Code of discipline ను అమలులో పెట్టడానికి ప్రయత్నం చేయడము, ఎక్కడైనా లోపాలు వచ్చినప్పుడు సవరించడానికి ప్రయత్నము చేయడం జరుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. అంతే కాకుండా ప్రతిపక్ష నాయకులు ఒక ఇండస్ట్రీకి ఒకే యూనియన్ ఉండాలన్నారు. అది అందరూ ఒప్పుకొన్న విషయమే. దీనిగురించి అన్ని పార్టీలు ఒక అభిప్రాయానికి వచ్చి ఒక పరిశ్రమలో మేజర్ యూనియన్ అధికారంలోనికి వచ్చిన తరువాత సామరస్యముగా ఉండాలి. అంతేగాని రైవల్ యూనియన్ను ఉంటే ఒక విధమైన కల్మషము, అనైకృత కార్మికులలో ఉంటుంది. ఆ విధముగా అన్నిరాజకీయ పార్టీలకు సంబంధించిన సమావేశములో స్టేటు లేబరు అడ్మినిస్ట్రేటివ్ కమిటీలో ఒప్పుకొన్నారు. రాజకీయపార్టీలు ప్రజాస్వామ్య సూత్రాలను అంగీకరించి వ్యవహారము జరిపితే సక్రమంగా జరుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. గౌరవ సభ్యులు చాలమంది మాటలాడుతూ పబ్లిక్ సెక్టారులో ఒక విధముగా పైవేటు సెక్టారులో ఒకపధంగా విచక్షణ చూపడం జరుగుతోందన్నారు, నిబంధనలు సక్రమంగా అమలు జరగడము లేదని దృష్టికి తీసుకువచ్చారు. ఈమధ్య గుజ్జారీలాల్ నందాగారు సుస్పష్టంగా చెప్పడం జరిగింది. పబ్లిక్ సెక్టారులో గాని ప్రైవేటు సెక్టారులో గాని విపక్ష చూపించకుండా వ్యవహారం జరిపించాలని వారు చెప్పారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆ విధముగా జరిపించడానికి ప్రయత్నం చేస్తోంది. అయితే అక్కడక్కడ చిక్కు వస్తున్నమాట వాస్తవమే, ఏదైనా రికమెండేషన్ను అమలు

పెట్టడంలో జాప్యము జరుగుతున్నమాట వాస్తవమేనని ఒప్పుకోక తప్పదు. పరిశ్రమలశాఖ ఆర్థికశాఖ అని వేరువేరుగా ఉన్నాయి. పరిశ్రమల శాఖవారు ప్రైనాన్ను శాఖవారిని సంప్రదించవలసి వస్తోంది. సంప్రదించులలో జాప్యము జరుగుతోంది. అంతేగాని పబ్లిక్ సెక్టారులో కార్మికులకు అన్యాయం చేయాలని ప్రభుత్వానికి లేదు. దాని విషయంలో పబ్లిక్ వర్కుస్ శాఖ చీఫ్ ఇంజనీరును శక్రటరీలను పిలిపించి ఎంతవరకు ఇంప్లిమెంటేషను కాలేజ్ చర్చించాము. ధవళేశ్వరం వర్కుషాపు సీతానగరం వర్కుషాపు గురించి ఆలోచించాము. నేను ప్రైలులో వ్రాశాను. ఒక తేదీ నిర్ణయించి ఆ తేదీలోగా తీర్మానం కాక పోతే ప్రైలెవెల్లో జరుగుతుందని చెప్పడం జరిగింది. రవ్వకుండా సాఫ్ట్ మెన్ డం త్వరితగతినీ అమలుజరిపే ప్రయత్నం జరుగుతోందని మనవి చేస్తున్నాను. ప్రైపార్టైట్ కమిటీలు సమావేశపరచి సాఫ్ట్ మెన్ డం తవరకు సామరస్యం ఏర్పడ దానికి ప్రయత్నం జరుగుతోంది. హనుమంతరావు కమిటీ రిపోర్టు పేజ్ మిటి రిపోర్టు పిట్లన్నిటినీ ఏ తీరుగా ఒప్పుదం జరిగిందో చాటిపి అమలులో పెట్టడానికి ప్రభుత్వం ప్రయత్నం జరుగుతూనే ఉంది. రాజమండ్రి పేదరు మిల్లులో ప్రత్యేకంగా కృషి జరిగింది. జాప్యం జరుగుతున్నమాట వాస్తవం. దానిని తీసివేయాలని ప్రయత్నం జరుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. కొన్నింటిలో కేటగరైజేషను, రివిజన్ ఆఫ్ పేజెస్ గురించి వెంకటస్వామిగారు శలవిచ్చిట్లు నాగార్జునసాగర్ విషయంలో పోర్ట్ చక్రెర్ ఫ్యాక్టరీకి సంబంధించి ఎంప్లాయిస్ యూనియన్ అధ్యక్షుడు గిరిగారు వచ్చారు. వీరందరి ప్రైపార్టైట్ మీటింగు జరిపి వారికి న్యాయంగా రావలసిన హక్కులను కలిగించడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నాం. రెండు మూడు సమావేశాలు జరిగాయి. పరిశీలనలో ఉంది త్వరగా చేయాలని ఆ శాఖలోని ముఖ్యోద్యోగులకు చెప్పడం జరిగింది. నైజాము మగర్ ఫ్యాక్టరీ, బ్రూక్ థాండ్ కి సంబంధించిన విషయాలు పరిశీలన చేసి త్వరితగతినీ వ్యాయం యిప్పించడానికి ప్రయత్నం జరుగుతోందని మనవి చేస్తున్నాను. రాష్ట్రీక్టాయిలో కొన్ని కమిటీస్ పెట్టడం జరిగింది. స్టేటు లేబర్ అడ్వయిజరీబోర్డు, Evaluation and Implementation Committee పబ్లిక్ సెక్టారులోను ప్రయివేటు సెక్టారులోను ఏర్పరచి కోర్టుమంచి వచ్చిన తీర్మానాలను అమలులోకి తేవడానికి ప్రయత్నం జరుగుతోంది. అన్నిటికంటే ముఖ్యంగా పబ్లిక్ సెక్టారులో గాని ప్రయివేటు సెక్టారులోగాని విచక్షణ చూపించాలనే అభిప్రాయం కార్మిక శాఖకు లేదని జాప్యమును తొలగించడానికి ప్రయత్నిస్తామని తమద్వారా గౌరవ సభ్యులకు మనవి చేస్తున్నాను. అదేకాక ఇంకా కార్మికుల సంక్షేమం గురించి చట్టాలు తీసుకురావాలని ప్రయత్నం జరుగుతోంది. నేషనల్ ఫెస్టివల్ హౌస్ వర్క్ వర్క్ పార్టీస్ షేషన్ ఇన్ మ్యానేజిమెంటు గురించి వారు వ్రాసినమాట

వాస్తవమే. దానిని కమీషనర్ ఆఫ్ లేబరుకు ప్రాసెస్ పంపించాము. వారు పరిశీలన చేస్తున్నారు. వజీరునుల్లాను టుకాకో కంపెనీ అయితేనేం ఇంక రెండు మూడు పరిశ్రమలపై ప్రత్యేకంగా ప్రసరించి ఏవిధముగా సామరస్యం పెంపొందించాలని కొన్ని ప్రైవేటు తీసుకుని సామరస్యం సక్రమంగా ఏర్పాటు అయితేనే తరువాత మిగతా వ్యవహారం చేయవచ్చు.

కార్మికులను Board of Directors లో చేర్చుకొనడమా లేక ఏవిధముగా భాగస్వామ్యము కల్పించాలని పరిశీలనలో వుంది. Two tier negotiations విషయము సుందరయ్యగారు వునవిచేశారు. State level లోను, Local level లోను కమిటీలను పెట్టాలని అన్నారు. ఒక విధమైన Tri-partite Committees అనుకోండి. These Committees may be appointed and these will go into the difficulties of the workers regarding their wages, wage structure, dearness allowance, etc.

జూన్ నెలలోనో, జూలై నెలలోనో ఒక సదస్సును జరిపించాలని అభిప్రాయపడుతున్నాము. వివిధ రాజకీయపక్షాలకు సంబంధించిన వారిని మన రాష్ట్రానికి సంబంధించినవారే కాక ఇతర రాష్ట్రానికి చెందిన కార్మిక నాయకులను కూడా ఆహ్వానము చేసి ఒక సదస్సును జరిపించాలని అభిప్రాయపడుతున్నాము Tri-partite conference ఢిల్లీలో జరుగుతున్నది. Standing Committees of Labour జరుగుతున్నవి. అక్కడ తీసుకొన్న నిర్ణయాలు ఏ రాష్ట్రములో ఏవిధముగా అమలు జరుగుతున్నవని ఒక ఆత్మపరీక్ష చేసుకొనడానికి ఈ సదస్సు ఉపయోగపడుతుందని ఆలోచన చేసి ఈ సదస్సు ఏర్పాటు చేయబోతున్నాము. ఆ సదస్సులో అన్ని రాజకీయపక్షాలవారు పాల్గొనడానికి వీలువుంటుంది. Code of discipline, one industry, one union ఇవన్నీ ఒప్పకొన్న తరువాత అవి ఎంతవరకు అమలులో పెట్టుకొంటున్నాము లేకుంటే industries లో Peace maintain చేయడానికి ఏమి ప్రయత్నము చేయాలి? ఇవన్నీ ఆలోచన చేసుకొని నిర్ణయాలు గైకొనడానికి అవకాశము, వీలు వుందని మనవి చేస్తున్నాను. Minimum wages గురించి చాలమంది గౌరవ సభ్యులు శలవు ఇచ్చారు. ఇంతవరకు minimum wages 10, 12 పరిశ్రమలలో ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. సుందరయ్యగారు శలవు ఇచ్చినట్లు ఆ date ను extend చేయాలనే ఉద్దేశముతో గత నెల 28 న ప్రవేశపెడదామని ప్రయత్నము చేశాము. వ్యవసాయానికి సంబంధించినంతవరకు, రవాణాకు సంబంధించినంత వరకు వీటన్నింటిలో ప్రవేశపెట్టాలనే ఆలోచన వుంది. ఇవివరకే కొన్ని కమిటీలు రిపోర్టులు submit చేసినవి వ్యవసాయానికి.

సంబంధించి. మంత్రిమండలి ముందు ఈ సమస్య వుంది. దానివిషయం ఆలోచన చేసి నిర్ణయం గైకొనబడుతుంది. Hotels, cinemas, కలవసామగ్రికి సంబంధించి కమిటీలు వేశారు. ఇంకా రిపోర్టులు రాలేదు. అవి త్వరగా తెప్పించడానికి ప్రయత్నం జరుగుతుంది అని మనవిచేస్తున్నాను. Press workers విషయం చాలమంది గౌరవసభ్యులు representation చేశారు. Automobile engineering, Metal foundry ఉప్పుకు సంబంధించిన పరిశ్రమలను ఈ schedule లో ఏర్పాటుచేయాలని ఆ తీరుగా ఏర్పాటుచేసిన తరువాత వాటికి కూడ minimum wages తీసుకొనిరావాలనే ప్రయత్నము జరుగుతోందని మనవిచేస్తున్నాను. పంచదార మిల్లులకు సంబంధించిన Wage Board ఈమధ్యనే రిపోర్టు submit చేసినది ఆ రిపోర్టు వచ్చి 3, 4 రోజులే అయింది. దాని విషయములో ప్రయత్నము చేయాలి. Cement, Textiles విషయాలలో ప్రత్యేక సమావేశాలు జరిపి statutory forces లేకపోయినప్పటికీ కేంద్రప్రభుత్వము వాటిని ఆమోదించినది కనుక వాటిని తుచ అమలుచేయాలని ప్రయత్నము చేయడం, కొంతవరకు సఫలీకృతం కావడం జరిగింది. కాని కొంతమంది అడ్డంకులు కలుగజేయడానికి ప్రయత్నం చేయడం జరుగుతోంది. వాటిని తీసివేయడానికి తగిన చర్యలు రాష్ట్ర ప్రభుత్వము గైకొంటుంది దానికి కానపుడు statutory force ను కల్పించడానికి ప్రయత్నము జరుగుతుంది. Statutory force ద్వారా అమలుచేయించి retrospective effect నుంచి ఇవ్వడానికి ప్రయత్నము జరుగుతోందని మనవిచేస్తున్నాను. Shops and Establishments కు సంబంధించినంతవరకు తెలంగాణా ఆంధ్రలో పేరుపేరుగా వున్న చట్టాలను పతీరుగా సమన్వయము చేయాలని ప్రభుత్వమాలోచనలో వుంది. వాటిని అమలుచేయడం జరుగుతుంది. వాటిని సమన్వయం చేసే ఆర్డర్స్ వేసినామని మనవిచేస్తున్నాను. త్వరలో దానిని ఆసెంబ్లీలో ప్రవేశపెట్టడం జరుగుతుంది. సంక్షేమ కేంద్రాల స్థాపనవిషయం మనవిచేస్తాను. సంక్షేమ కేంద్రాలలో కార్మికుల జాగోగులకు సంబంధించినంతవరకు వివోద విజ్ఞాన వికాస కార్యక్రమాలు పతీరుగా జరుపగలుగుతామో అని ఆలోచిస్తున్నాము. వారిలో ఒకవిధమైన చైతన్యం రావాలి. అటువంటి సంక్షేమ తేజ్రాలు ఏర్పాటుచేసి 3 వ ప్రణాళిక దానికి దోహదం చేయాలనే అభిప్రాయము వుంది. ప్రతిపక్షనాయకులు శలవు ఇస్తూ గ్రంథాలయాల విషయములో రక్కున డబ్బు ఏర్పాటుచేశారని అన్నారు. డబ్బు ఇబ్బందివల్ల తక్కువచేయడం గాని వాచు యావముగా చేసి ఏదో cheap popularity సంపాదించాలని కాదు.

*శ్రీ బి. ఎల్లారెడ్డి (బుగ్గరం) : అధ్యక్షా, కొన్ని Wage Boards విషయము పేర్కొన్నారు. వీటి కార్మికుల విషయములో కూడ ఒక Minimum

wage Board ఏర్పడినట్లు, అది ఒకరిపోర్టు submit చేసినట్లు తెలిసింది. అంతా Unanimous గా submit చేసినట్లు తెలిసినది. ఆ recommendations ను గవర్నమెంటువారు ఎంతవరకు అమలుచేయడానికి ఆలోచిస్తున్నారు? ఆ రిపోర్టును ఇంతవరకు publish చేయలేదు. ఆ రిపోర్టును ఎప్పుడు publish చేస్తారు. ఆ విషయము కాస్త కలవు ఇవ్వాలి.

శ్రీ యన్. రామచంద్రారెడ్డి : పొగాకుకు సంబంధించినంతవరకు బీడి కార్మికులు వగైరాలు దానిలోకి వస్తారనుకొంటాను. ప్రభుత్వము నిర్ణయాలు గైకొన్నది. Orders ను pass చేయడం జరిగింది. అవి printing press లో వున్నవని అనుకొంటాను. దానిలో కొంత తచ్చుచేశారని కొంతమంది గౌరవ సభ్యులు చెప్పారు. రు. 2-4-0 వున్నదానిని రు. 2లు చేశారు అని, స్త్రీలకు 1-12-0 చేశారని చెప్పారు. ఈ విషయము క్లుప్తముగా మనవిచేస్తాను. కార్మికుల సంక్షేమము తప్పకుండా దృష్టిలో వుంచుకోవలసినదే. దానిని అనుసరించి ఆ నిర్ణయం గైకొనబడింది. మనము ఏ పరిస్థితులలో వున్నాము అనే ఆలోచన చేసుకోవాలి. ఇప్పుడు I. L. T. D. Company వారు వున్నారు, National Tobacco Company వారున్నారు. B. T. I. Company వారున్నారు. వారు ఒక స్థాయిలో rates ఇస్తున్నారు. చిన్న వ్యాపారస్థులు చాలమంది వున్నారు. వారికి వీరితో పోటీపడే అవకాశములేదు, శక్తిలేదు ఈ తీరుగా వేతనాలు పెచ్చు చేసినట్లయితే వారు ఒకవిధమైన పోటీ తీసుకొనివచ్చి పెచ్చుగా wages పెట్టడము జరుగుతుంది. దానివల్ల చిన్న వ్యాపారస్థులకు ఇబ్బంది కలుగుతుంది. వారందరు ఒక representation తీసుకొనివచ్చారు. “ఈ తీరుగా చేసినట్లయితే I. L. T. D. monopoly అవుతుందేమో? ఇది వరకే ఎగుమతి, grading ఇవన్నీ వారిచేతులలో వున్నవి. వారు పెచ్చు లాభాలు సంపాదించడానికి అవకాశము వుంది” అని తగ్గించడం జరిగింది. కొంతవరకు చిన్న పరిశ్రమలు exist కావాలని ఆ తీరుగా చేయడం జరిగింది. కాని ఏదో తగ్గించాలని ఉద్దేశంకాదు. ఇతర రాష్ట్రాలలో ఏ తీరుగా రేట్లు వున్నవో తెప్పించుకొన్నాము. ఇతర రాష్ట్రాలయొక్క అభిప్రాయాన్ని దృష్టిలో వుంచుకొని మన రాష్ట్రములోని పరిస్థితులను దృష్టియందుంచుకొని చేయడం జరుగుతుందని మనవిచేస్తున్నాను.

దానిని ఇంప్లిమెంట్ చేసే విషయం గురించి నాలుగైదు రోజుల క్రిందట ఒక ప్రశ్నకూడా వచ్చింది. దానిని త్వరితగతినీ అమలు చేయడానికి ప్రయత్నం జరుగుతుందని చెబుతున్నాను. ఇన్ స్టిట్యూషన్ ఆఫ్ ఇండస్ట్రియల్ సేఫ్టీ అండ్ ప్రొడక్టివిటీ భవనం కట్టాలనే ప్రయత్నం జరుగుతున్నది. దానికి ముఖ్యమంత్రి

గారు శంకుస్థాపన చేశారు. దానికి లక్షరూపాయలు కేటాయించటం జరిగింది. కొన్ని ఇండస్ట్రీస్ నుండి 45, 50 వేల రూపాయలవరకు వసూలుచేయటం జరిగింది. ఆ భవన నిర్మాణం త్వరగా పూర్తయితే కార్మికులకు తమ వసులు ఏవిధంగా చేయాలి? తమ బాధ్యతను ఏవిధంగా చూసుకోవాలి? ఉత్పత్తిని ఏవిధంగా పెంచుకోవాలి? అనేవి మోడల్స్ ద్వారా వారికి ప్రత్యక్షంగా చూపించటానికి అవకాశం వుంటుంది. ఆ భవనాన్ని త్వరితగతినీ పూర్తిచేయడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. సుందరయ్యగారు చెప్పిన విషయంతో నేను పూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నాను. మిసిలేనియస్ తో కాకుండా లేబర్ కు ప్రత్యేక డిమాండు వుంటే బాగుంటుందని నేను గత సంవత్సరమే ముఖ్యమంత్రిగారికి చెప్పాను. వచ్చే సంవత్సరానికి ఆ విభజన జరిగేటట్లు ప్రయత్నిస్తామని మనవి చేస్తున్నాను. నేషనల్ ఎంప్లాయిస్ సర్వీసెస్ కు సంబంధించి ప్రతిపక్షనాయకులు చెప్పారు. ప్రాతినిధ్యం పొచ్చుచేసి ఇవ్వటం జరిగింది. ఇప్పుడు కూడ వారి సూచన దృష్టిలో వుంచుకొని ఎక్కడెక్కడ న్యాయంగా ఏ ఇండస్ట్రీస్ లో ఎవరికి ప్రాతినిధ్యం ఏవిధంగా ఇవ్వాలి అలోచించి ఏవిధంగా చేయటం జరుగుతుందని మనవిచేస్తున్నాను. వర్క్ మెన్ కాంపెన్ సేషన్ యాక్టు విషయంలో జాప్యం జరుగుతున్నది. నాగార్జున్ సాగర్ వద్ద పరిహారం ఇవ్వటంలో జాప్యం జరుగుతున్నదని మిత్రులు చెప్పారు. ఇన్ వెస్టిగేషన్ లో ఆలస్యం అవుతున్నది. సరైన వ్యక్తికి దొరుకుతున్నదా? అసలు వారసులెవరు? అనే విషయాలలో కొంత ఆలస్యం జరుగుతున్నది. శ్రీ పి. వి. నరసింహారావుగారు, బి. జి. యం. ఏ. నరసింగరావుగారు, అంజయ్యగారు, రాజగోపాల్ నాయుడుగారు, సుదర్శన్ గారు నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలు చేశారు. వాటి నన్నిటిని దృష్టిలో పెట్టుకొని త్వరితగతినీ యాక్టును అమలు చేయించటానికి ప్రయత్నం జరుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. కార్మికుల సంక్షేమానికి న్యాయం జరుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను.

శ్రీ జి. వెంకటస్వామి : మినిమమ్ వేజ్ బోర్డు రిపోర్టును గురించి ఇక్కడ తెల్పుతే బాగుంటుంది.

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : కొన్ని అమలు జరుగుతున్నాయి. కొన్ని రిపోర్టులు ఇంకా రాలేదు. కొన్నిటిని పెడ్యూలులో చేర్చుతున్నాము. చేర్చిన తరువాత కమిటీ వేయటం జరుగుతుందని ఇండాకే మనవిచేశాను.

శ్రీ కె. ఎల్. నరసింహారావు : హోటల్ వర్కర్స్ కు సంబంధించి యునానిమస్ రిపోర్టు వచ్చింది. దానిని ఎందుకు అమలు చేయటం లేదో తెలివిస్తారా?

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : నేను చూడలేదు. చూసి త్వరితగతినీ అమలు చేయించడానికి ప్రయత్నం చేస్తాను.

శ్రీమతి టి. లక్ష్మీకాంతమ్మ : వుమెన్ వెల్ ఫేర్ గురించి పమీచెప్పలేదు.

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : అదే చెప్పబోతున్నాను. నూటికి 50 వున్న స్త్రీల సంక్షేమానికి ప్రత్యేకంగా కేటాయింపులు జరగాలని లక్ష్మీకాంతమ్మ గారు, సుమిత్రాదేవిగారు చెప్పారు. కేవలం దీనిలో వున్న ఫిగర్ జట్టి వారికి తక్కువ కేటాయించారని వారు భావించి వుంటారు. అది సరైనది కాదు. వారికి వేరే డిపార్టుమెంట్స్ లో కూడ కేటాయింపులు వున్నాయి. స్త్రీలు. పురుషులు అనే విచిత్ర ప్రభుత్వం చూపటం లేదు. వారికి ప్రత్యేకమయిన డిపార్టుమెంటును ఏర్పాటు చేసే ప్రయత్నం జరుగుతున్నది. వారి సంక్షేమానికి కాని, సంఘంలో వెనుకబడివున్న వారికి కాని, సంఘానికి దూరం చేయబడిన వారికి కాని షనులు కల్పించటానికి ఆలోచనలు జరుగుతున్నాయి. అధికార వికేంద్రీకరణ చేసిన సందర్భంలో జిల్లా పరిషత్తులలో, పంచాయితీ సమితులలో స్త్రీలకు అవకాశం కల్పించాము. ఇతర రాష్ట్రాలకంటె ఆంధ్రరాష్ట్రం ముందంజ వేసి కార్యక్రమాలలో పాల్గొంటున్నది అని బైటనుండి వచ్చిన పార్లమెంట్ సభ్యులు కొంతమంది చెప్పారు.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : స్త్రీ సంక్షేమ శాఖను రిగ్యులరైజ్ చేసి పర్సెంటేజ్ చేశారా ?

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : నా కంతగా తెలియదు. బహుశాః చేసి వుంటారని భావిస్తున్నాను.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : చాల కేడర్స్ పెంపొరరిగా వుంటున్నాయి. దానికి కారణం ఆ డిపార్టుమెంట్ ను రెగ్యులరైజ్ చేయలేదు. వారి జీవితమంతా పెంపొరరిగా నడుస్తోంది. రెగ్యులరైజ్ చేయకపోతే పని ఎఫెక్టివ్ గా జరుగదు. కనుక రెగ్యులరైజ్ చేయటానికి ప్రయత్నిస్తారా ?

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : ఆ విషయం ఆ శాఖకు సంబంధించిన మంత్రి గారికి చెబుతాను. నిరుద్యోగంను అరికట్టటానికి ప్రతి జిల్లాలో ఒక కేంద్రాన్ని ఏర్పాటుచేసి దానిలో రిజిస్ట్రేషన్ వగైరా చేయించి, ఎవరికి దేనిలో ఎక్కువ అభిరుచి వుంటుందో ఆ విధమైన గైడెన్స్ వారికి ఇప్పించటానికి వొకేవనలో గైడెన్స్ ఇన్ స్టిట్యూషన్స్ ఏర్పాటు చేయాలని, వృత్తి పరిశోధనలు చేయించి ఏ వృత్తిలో ఎంతమందిని ఇమడ్చడానికి అవకాశం వుంటుందో వారికి ఆ అవకాశాలు కల్పించాలని ఆలోచనలో వున్నాయి. జిల్లాకొక పరిహార సంఘాన్ని

సెట్టి నిరుద్యోగము ఏ విధంగా అరికట్టాలో కేవలము పబ్లిక్ సెక్టార్ లో కాక ప్రైవేటు సెక్టారులో కూడ భోగట్టా సేకరించడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతాయని మనవిచేస్తున్నాను. ఇక, బాయిలర్స్ విషయం వచ్చినప్పుడు తనిఖీ ఎలా చేయాలి? డిపార్టుమెంట్ ను ఏవిధంగా ప్రెస్ గెడ్స్ చేయాలనేది ఆలోచనలో వున్నదని మనవిచేస్తున్నాను.

ఈ విధముగా కార్మికులయొక్క సంక్షేమము గురించి వాళ్ళకు కావలసి వటువంటి విషయాలన్నింటిలో వాళ్ళ స్థాయిని ఏ తీరుగా పెంపొందించాలో దాన్ని గురించి, మరి fair price shops విషయంకూడా సభ్యులు సెలవిచ్చారు. ఆ విధంగానే, ఎక్కడెక్కడైతే industrial towns ఉన్నాయో, ప్రత్యేకంగా కొనుగోలుకర్త, ఖర్చుఉన్నచోట్ల ఈ fair price shops ఏర్పాటుచేయడంకొంత వరకు జరిగిందని నేను మనవి చేస్తున్నాను. ఇక, Provident fund విషయం కేవలం రాష్ట్రప్రభుత్వానికి సంబంధించక పోయినా, Regional Provident Fund Commissioner వారు ఆ శాఖయొక్క మంచి చెడ్డలు చూస్తున్నారు. ఏ తీరుగా దానిని మన రాష్ట్రంలో అమలు చేయవలెననేది వారు చూస్తున్నారు. ఏ వై నా exemptions వగైరా వచ్చినప్పుడు, రాష్ట్రప్రభుత్వము ఉన్నది. కాని కేంద్రప్రభుత్వం ద్వారానే ఆశాఖ వనిచేస్తున్నదని నేను మనవిచేస్తున్నాను. తరువాత Administration Report ప్రత్యేకంగా ఈ శాఖకు సంబంధించి కావాలన్నారు. అది నాకు తోచినంతవరకు వస్తేనే బాగుంటుందని నేను కూడా ఛారితో ఏకీభవిస్తున్నాను. As a measure of economy, దానిని కొంత వరకు ఆపుచేశారని, దానిని general report లోనే చేరుస్తున్నారని చెప్పుతున్నారు. దాని విషయము ఆలోచన చేయడము జరుగుతుందని నేను మనవి చేస్తున్నాను. ఇంతేకాక, printing press విషయం గురించి కూడా కొంత మంది సభ్యులు సెలవిచ్చారు. Government Printing press విషయంలో కొత్త printing press ఎట్లయినా కట్టబోతున్నాము గనుక, దాంట్లో మార్పులు ముందుగానే చేస్తే దానివల్ల నష్టము వస్తుంది. గనుక ఆ విధంగా తీసుకురావడము జరగలేదు. Adequate ప్రాంతములో ఆ Printing Press కట్టడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. దానికి plans తయారైనాయి. త్వరితగతినీ ఆ Printing Press భవనాలు కట్టినట్లయితే, కార్మికులకు కావలసిన సదుపాయాలు, వారి మంచిచెడ్డలు చూడడడానికి అవకాశము ఉంటుంది. Canteens వగైరా ఏర్పాటుచేయడము జరుగుతుంది. ఈ మధ్యనే అక్కడ పనిచేసే కార్మికులు అందరుకూడా ఆ canteen ను మేమే నడిపించుకొంటాము, మీరు నడవలసిన అవసరము లేదని వాళ్లే volunteer గా

ముందుకు వచ్చారు. నాచేతనే వాళ్ళు దానికి ప్రారంభోత్సవము చేయించుకొన్నారు. ఆ విధంగా canteen అక్కడ నడుస్తున్నదని మనవి చేస్తున్నాను. ఇక coal mines transport విషయం, అక్కడ వాళ్ళ housing విషయం సుందరయ్యగారు చెప్పారు. వారు చెప్పిన తరువాత నేను కొత్తగూడెం mines కు, 'బెల్లంపల్లి mines కు వెళ్ళి అక్కడ పరిస్థితులను చూచాను. అక్కడ కార్మికులకు housing facilities కావలసిందేగాని, కొన్ని ఇబ్బందుల వల్ల అది జరగలేదు. నేను ప్రత్యేకంగా బెల్లంపల్లి mines కు వెళ్ళినప్పుడు, అక్కడి పరిస్థితులను చూచి ఒక రిపోర్టుకూడ వ్రాసి వంపించాను, వాళ్ళకు housing facilities రాకపోకల సౌకర్యాలు సక్రమంగా లేవు. అవి తప్పకుండా పాపించవలసిందని ఆ General-Manager నో లేక Operative Director నో వాళ్ళను పిలిపించి చెప్పడంకూడ జరిగింది. దానికి సాధ్యమైన చర్యలు తీసుకోబడుతాయని మనవిచేస్తున్నాను. రాకపోకల సౌకర్యాల విషయంలో, గత సంవత్సరం సుందరయ్యగారు చెప్పిన తరువాత దానికి ప్రత్యేక శ్రద్ధతీసుకొని కొంతవరకు ఆ సౌకర్యం పాపించడం జరిగింది. గతసంవత్సరం కొత్తగూడెం, రామవరం ప్రాంతంలో 88 trips జరుగుతుంటే, ఇప్పుడు దానిని 82 trips చేయడం జరిగింది. వచ్చే నెలనుంచి రిజిస్ట్రలనుంచి 12 బస్సులకు పాపించాలని ఆ విధముగా ప్రభుత్వం జరుగుతున్నది. రామగుండం, మరీ కల్యాణకం ఇటు బెల్లంపల్లి ప్రక్క వెళ్ళడానికి అక్కడ రాకపోకల సౌకర్యాలు చేయించాలనే ప్రయత్నం జరుగుతున్నదని మనవిచేస్తున్నాను. ఇంకా గౌరవసభ్యులు చేసినటువంటి సూచనలన్నీ దృష్టిలో ఉంచుకొని, కార్మికుల శ్రేయస్సును దృష్టిలో ఉంచుకొని, మూడవ వంచవర్ష ప్రణాళిలో తప్పక వాళ్ళకు న్యాయం జరుగుతుందని, కార్మికులకు ఎదో ద్రోహం చేయాలనే ఉద్దేశం లేదని మనవిచేస్తున్నాను. అందులో పరిశ్రమలకు సంబంధించి, ముఖ్యమంత్రిగారు ఆ శాఖను నిర్వహిస్తున్నారు గనుక, దానితోటి వారికి పాపంగా సంబంధం ఉంటుంది గనుక, వారు కార్మికుల వర్గంనుంచి వచ్చినవారు గనుక, కార్మికులకు తప్పకుండా న్యాయం జరుగుతుంది. అన్యాయం జరగదు. సానుభూతితో వారి విషయము పరిశీలిస్తామని ఇంతకుముందే వారు చెప్పారుకూడ.

శ్రీ వెంకటప్పామి : నాగార్జునసాగర్ విషయంలోకూడ అక్కడ విషయాలు గురించి సెలవిస్తే బాగుంటుంది.

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : దానివిషయం చెప్పవలసిన అవసరంలేదు. ప్రత్యేకంగా అది చూస్తున్న విషయమే. అది గౌరవసభ్యులకు తెలుసును.

డిప్యూటీ స్పీకర్ : మంత్రిగారు ఉపన్యాసం పూర్తి అయిన తరువాత, అనుమానాలేవైన ఉంటే తరువాత అడగవచ్చు. మధ్యమధ్యలో అడగడం మంచిదికాదు. నయచేసి కూర్చోండి.

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : ఉపన్యాసంతోటి తృప్తిపడవద్దు అని వెంకట స్వామిగారికి మనవిచేస్తున్నాను. ప్రత్యేకంగా తీసుకొన్న చర్యలు వారికి తెలుసును, మనము చూశాము. అక్కడికి, నాగార్జునసాగర్ కు వెళ్ళి Chief Engineer ను పిలిపించడం జరిగింది. ఆ శాఖామూఖ్యులతోటి సంప్రదింపులు జరుగుతున్నాయి. ఆ విధంగా కార్మికుల సంక్షేమం గురించి తప్పకుండా న్యాయం జరుగుతుంది.

శ్రీ వెంకటస్వామి : చూచింది నిజమేగాని, అది ఇంకా అమలుజరగడము లేదు.

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : క్రియలేకుండా అమలు ఎట్లు జరుగుతుందో నాకు అర్థం కావడంలేదు. దానికి ఏదైనా preliminaries ఏదైనా ఉన్నాయో అవన్నీ కావాలి. చర్యలు, సంప్రదింపులు కావాలి. ఆర్థికస్తోమకు కలుగజేయాలి. ఆ శాఖకు సంబంధించిన వారిని పిలిపించాలి. అవన్నీ తప్పకుండా జరుగుతాయి. వారికి అదంతా బాగాతెలుసు. ఈమధ్య తాండూరుకు పోవడము జరిగింది. అక్కడ కూడ minimum wages పేదో కావాలని చెప్పారు, ఇదంతా కూడ త్వరితగతినీ చేయించడానికి ప్రయత్నం జరుగుతున్నది. వారికి న్యాయం జరుగుతుందని మిత్రులందరికీ తమద్వారా మనవిచేస్తున్నాను. కనుక ఈ demand లో ఉన్నవి. ఏకగ్రీవంగా గౌరవసభ్యులందరు pass చేయాలని. cut motions అన్నిటినీ ఉపసంహరించుకోవాలని నేను ప్రతిపక్షానికిమనవిచేస్తూ సెలవుతీసుకుంటున్నాను.

شری ای. ایچ۔ - ورکرس کے بارے میں مسٹر صاحب نے کیا عرض کیا؟
کیا مسٹر صاحب ورکرس کو ایجوکیشن الونس دیں گے؟

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : Workers' education విషయం అంజయ్యగారికి ప్రత్యేకంగా తెలుసును. రెండుమూడు సందర్భాలలో నేను అక్కడికి పోయినప్పుడు వారు కూడా వచ్చారు. ఆ సమావేశాలలో వారు పాల్గొన్నారు. దాంట్లో batches వారిగా కొంతమందిని పిలిపించి ఆ సమావేశాలు జరుపుతున్నారు. వాళ్ళయొక్క బాధ్యతలు, హక్కులు గుర్తించాలని వారికి బోధన చేయడం జరిగింది. దాంట్లో management వారు కూడా సహకరించారు. Wages వగైరా కూడా ఇస్తూ ఈ class లో వారు పాల్గొనడానికి అవకాశాలు

కల్పిస్తామని చెప్పారు. అటువంటి ఏర్పాటు చేస్తున్నందుకు, దానికి వారు కూడా ధన్యవాదాలు సమర్పించారు. అటువంటి workers' education classes జరుగుతున్నాయి. దానిని ఇంకా విస్తృతం చేయాలని ఆలోచన ఉన్నదని తెలియచేస్తూ ప్రతిపక్షసభ్యులు ఈ cut motions ను ఉపసంహరించుకొని ఈ demand ను ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించాలని నేను మనవిచేస్తున్నాను.

శ్రీమతి టి. లక్ష్మీకాంతమ్మ : స్త్రీకార్మికుల విషయంలో జరిగే అన్యాయాల గురించి మంత్రిగారు ఏమి చెప్పతారు ?

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : గుంటూరు ఆ ప్రాంతములో tobacco industries లో స్త్రీలు హెచ్చుగా పనిచేస్తున్నారు, వాళ్ళకు 1-0-0, 1-2-0 వరకు దొరుకుతున్నది. దానిని 1-12-0 వరకు హెచ్చించాలని నిర్ణయం తీసుకోబడింది. కనీసవేతనాలు అన్నిటిలోను ఏర్పాటు చేయవలెనని, స్త్రీలను ప్రత్యేకంగా ఏదో దూరము చేయవలెనని ఏమీకాదు. పనిచేసే వాళ్ళందరికీ కూడా ఇది అనువర్తిస్తాయి. ఆ విధముగా పొగాకు పరిశ్రమలో పనిచేసే స్త్రీలకు హెచ్చుగా ఇవ్వడం జరుగుతుంది.

శ్రీమతి టి. లక్ష్మీకాంతమ్మ : పురుషులకు ఎంత ఇస్తున్నారు ?

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : పురుషులకు 2-0-0, స్త్రీలకు 1-12-0 ఇవ్వాలని నిర్ణయం జరిగింది.

డిప్యూటీ స్పీకర్ : మంత్రిగారు detailed గా విషయాలు సెలవిచ్చారు. కనుక ప్రతిపక్షసభ్యులు తమ కొత్త తీర్మానను withdraw చేసుకొంటారా ? సరే, లేకపోతే వాటిని వోటుకు పెడుతున్నాను.

DEMAND No. XXV—Other Miscellaneous Departments—Rs. 1,38,31,500

The Deputy Speaker : The question is:

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For not able to formulate Labour policy till now.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For not able to fix up minimum wages as per
schedule in the Minimum Wages Act.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For the failure of the Government for not able to
arrive at a solution to formulate a principle for the
payment of a share in the profit to the labourers.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

For the failure of the Government in amending
the Shops and Employees Act.

The motions were negatived.

The Deputy Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

పారిశ్రామిక వేతనలకు అనుకూల విధానాలను అనుసరిస్తూ, కార్మిక
వర్గానికి న్యాయం కల్పించడంలో ప్రభుత్వం విఫలం చెందినందుకు.

The motion was negatived.

The Deputy Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

నెల్లూరు జిల్లాలో మైకా కార్మికులు అనేకమంది సిలికానిస్ జబ్బుచేత
జాధపడుచున్నా నష్టపరిహారము చెల్లించుటలో జాప్యము జరుగుచున్నం
దుకు, నష్టపరిహారమునకు అర్హులైనవారికి చెందునట్లు చూడనట్టిన్ని, సదరు
రోమరోసలకు అనువృత్తిలో పడక వసతులు చేయలేకపోవుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

సిలికానిస్ జబ్బుచే చనిపోయిన కార్మికుల వారసులకు పరిహారము
యిచ్చుటకు జాప్యము జరుగుచున్నందుకు ప్రభుత్వ విధానమును విమర్శించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

అనేక పరిశ్రమలలో ప్రావిడెంట్ ఫండ్ స్కీమును అమలుపరచుటలో
ప్రభుత్వము జాప్యము చేయుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

సమానమైన పనులకు సమానమైన వేతనములు యిప్పించలేనందుకు.
కార్మికులు సమ్మెచేయు హక్కులను గవర్నమెంటువారు విచ్చిన్నముచేయు
టలో తోడ్పడుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

చేవాదాయ, ధర్మాదాయ శాఖలో బ్రష్టిల నియామకము విషయ
ములో సమన్యమ వరిష్కారము కానియకుండా పండ్ల తరబడిన ప్రేక్షార్థులతో
పాలన జరుపుతున్న ప్రభుత్వ విధానమును చర్చించుటకు.

The motions were negatived.

The Deputy Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Regretting the failure of the Government to settle
the industrial disputes expeditiously and allowing the
employees to return matters that could be referred to
the industrial courts.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Failure to implement Minimum Wages Committee
reports.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Regretting the failure of the Government to
publish all the Minimum Wages Committee reports
that were submitted, in particular, the report of the
Committee on Minimum Wages to Labour as Big
Industry.

The motions were negatived.

The Deputy Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

గుంటూరు జిల్లా, పల్నాడు తాలూకా కంభంపాడు వద్ద కంట్రాక్టు

శ్రీ కె. నాగిరెడ్డిగారి తారీఖు ప్రకారము మాచవరం జాను అనునతడు 25-8-59 తేదీన చనిపోయినప్పటికి, యితవరకు వారసుకు నష్టపరిహారం చెల్లించనందుకు.

The motion was negatived.

The Deputy Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

Not presenting the time History of the Freedom
Movement in India.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Re. 1

For non-inclusion of the most important economic functions that are expected to be undertaken by the Bureau of Economics and Statistics.

The motions were negatived.

The Deputy Speaker : The question is:

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

వ్యవసాయ కార్మికుని తలసరి ఆదాయం 1950-51 లో రు. 104 లు కాన, 1956-57 నం. లో వ్యవసాయ కార్మికుని సాలుసరి ఆదాయము రెండవ వ్యవసాయ కార్మిక విచారణలో రు. 99-40 న. పై. గా తగ్గినప్పటికిని, వారి ఆదాయములో పెరుగుదలకు ప్రభుత్వం ఏ చర్య తీసుకోనందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Re. 1

వ్యవసాయ కార్మికుల జీవన ప్రమాణము పెరుగుటకుగాను, వారి నిరుద్యోగ సమస్యను, ఆర్థిక పరిస్థితిని, జీవించుటకు తగిన వేతనాలు ఏర్పాటు చేయుటలోను ప్రభుత్వము విఫలమగుచున్నందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Re. 1

1952-58 సం.లలో బట్వాడా కావలసివున్న రు. 8005 నెల్లూరు జిల్లా రావూరు తాలూకా జోగిపల్లి సీసలయ్య మైకాగని మేనేజిమెంటు కార్మికులపై యితవరకు యిప్పించలేకున్నట్టి ప్రభుత్వమును విమర్శించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 1

నెల్లూరు జిల్లా శుష్కలతలు పూరు ఎ.ఆర్.ఎ.యస్.యల్.యస్. యనవ
దాల గురువయ్య 1957 సం.లో చనిపోతే అతని వారసులకు రావలసిన
రు. 1508 లు యింతవరకు చెల్లించనందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

నెల్లూరు జిల్లా నెల్లూరు తాలూకా మైపాడు ప్రసన్న విశ్వేశ్వరస్వామి
ధర్మకర్తను హిందూ ఎండోమెంట్స్ ఆఫ్ 46 వ సెక్షన్ క్రింద తొలగించగా
డిప్యూటీ కమిషనరుగారు ప్లే యిచ్చినా ప్రభుత్వం ప్లే తొలగించుటకు తగిన
చర్య తీసుకోనందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

హిందూ రెలిజియస్ ఎండోమెంట్స్ ఆఫ్ 46 వ సెక్షన్ క్రింద మైపాడు
ప్రసన్న వెంకటేశ్వరస్వామి దేవస్థాన స్కీము క్రింద నిర్ణయించి ఫిట్ వరసన్ ను
వేయగా మరల డిప్యూటీ కమిషనరుగారు ప్లే యిచ్చినా ప్రభుత్వం ప్లే తొల
గించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

నెల్లూరు వరియా హిందూ రెలిజియస్ ఎండోమెంట్స్ యేరియా కమీటీని
ప్రభుత్వం పక్షపాతముతో అపోజిషన్ పార్టీ వారికి స్థానం లేకుండా నియమించి
నందులకు.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

తిరువతి దేవస్థానానికి నియమించిన బ్రహ్మీల నందరిని పక్షపాతముతో
కాంగ్రెసువారిని నియమించినందులకు.

The motions were negatived.

The Deputy Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

To discuss the failure of Government in imple-
menting the 1955 Report on Minimum Wages for Build-

ding Workers at Warangal by making the regional instructor for factories at Warangal change the pro-contractor attitude.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

To discuss the failure of Government to publish the report of Minimum Wages Committee on revision for minimum wages for building workers.

To reduce the allotment of Rs. 1,38,31,500 for
Other Miscellaneous Departments by Rs. 100

The delay in sanctioning loans to the Warangal Industrial Employees House Building Co-operative Society, Warangal.

The motions were negatived.

The Deputy Speaker : The question is :

“That Government be granted a sum not exceeding Rs. 1,38,31,500 under Demand No. XXV—Other Miscellaneous Departments. The Demand has the recommendation of the Governor.”

The motion was adopted.

DEMAND No. XVIII—Medical

The Minister for Medical and Health (Sri P. V. G. Raju) : I move :

“That Government be granted a sum not exceeding Rs. 5,00,70,000 under Demand No. XXIII—Medical. The Demand has the recommendation of the Governor.”

The Deputy Speaker : Motion moved.

DEMAND No. XIX—Public Health

Sri P. V. G. Raju : I move :

“That Government be granted a sum not exceeding Rs. 2,47,99,200 under Demand No. XIX—Public Health. The Demand has the recommendation of the Governor.”

The Deputy Speaker : Motion moved.

Sri P. Rajagopal Naidu : I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Rs. 100

(For not filling up the vacancies in the Hospitals
for the posts of Doctors.)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Rs. 100

(For not making the doctors in the Government
Hospitals to attend the hospitals by the prescribed time)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Rs. 100

(For not allotting more sum towards this demand.)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Re. 100

(For not encouraging Ayurveda medicine and
its research sufficiently.)

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri K. L. Narasimha Rao : Sir, I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Rs. 100

(రాష్ట్రములో అనేక ఆస్పత్రులలో యింకను డాక్టర్లను నియమించ
నందుకు, గ్రామ ప్రాంతాలలో తగినన్ని వైద్యసౌకర్యాలు కలుగజేయనందుకు)

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri S. Vemayya : I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Rs. 100

(రాష్ట్రంలో వైద్యసౌకర్యాలు పేద ప్రజలకు అందుకాటులోకి తెచ్చు
టలో విఫలమైనందుకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Rs. 100

(నెల్లూరుజిల్లా ప్రభుత్వము స్వాధీనము చేసుకున్న ఎల్. ఎఫ్. డిస్పెన్సరీ
లలో గతంలో సంవత్సరానికి రూ. 800 లు విలువగల మందులు ఖర్చుపెట్టు
చుండగా ప్రభుత్వము స్వాధీనము చేసుకున్న తర్వాత యీ సంవత్సరం నామ
మాత్రంగా కేవలం రూ. 8000 లనే కేటాయించినందుకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Rs. 100

(నెల్లూరుజిల్లా తాలూకా కేంద్రాలలో ఎల్. ఎఫ్. డిస్పెన్సరీలను
ప్రభుత్వము స్వాధీనము చేసుకున్న తర్వాత ఆ యాస్పత్రులలో పనిచేయు

సిబ్బందిని ప్రభుత్వ ఆస్పత్రిలో సిబ్బందిగా గుర్తించు ఉత్తర్వులు యంతవరకూ వంపనందుకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

రాష్ట్రంలో వైద్యశాలలో ప్రబలుచున్న లంచగొండితనమును అరికట్ట లేక పోయినందుకు)

The Deputy Speaker : Motions moved.

Smt. A. Kamaladevi : I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(రాష్ట్రములో ఎన్నో ఆసుపత్రులు డాక్టరులు లేని ఆసుపత్రులకు డాక్టరులను ఏర్పాటుచేసి ప్రజానీకం యొక్క ఆరోగ్యమును కాపాడుటలో శ్రద్ధ వహించనందుకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(నల్లగొండ జిల్లా కేంద్ర ఆసుపత్రిలో ఎక్కువెక్కువగా నిర్మించడానికి చేసిన వాగ్దానమును నిలువకోలేని ప్రభుత్వ చర్యను నిరసించుటకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(రాష్ట్రములో ఆసుపత్రిలకు అవసరమైన మందులను సప్లయచేసి ప్రజల ఆరోగ్యమును కాపాడుటలో ప్రభుత్వము నిర్లక్ష్యభావమును నిరసించుటకు)

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri S. Vemayya : Sir, I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Re. 1

(రాష్ట్రములోని ఉయ ఆసుపత్రులను అభివృద్ధి చేయమని కోరుటకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Re. 1

(కుష్టురోగుల ఆసుపత్రులను ప్రతిజిల్లాలో ఒకటి వుండులాగున చేయమని కోరుటకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Re. 1

(ఆసుపత్రులకు సప్లయ చేయబడిన మందులు రోగులకు సరిగా వుపయోగించకపోవు చున్నప్పటికి ప్రభుత్వం అరికట్టలేకపోవు చున్నందుకు)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Rs. 100

(అనువృత్తి కమిటీలు పనిచేయక నిరర్థకంగా వుంటున్నా ప్రభుత్వము పట్టించుకొనక వున్న విధానమును చర్చించుటకు)

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri S. V. K. Prasad : Sir, I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Rs. 100

(To discuss the failure of Government to investigate serious complaints about the functioning of the Regional Medical College Committee Warangal, to which Government is contributing 50% of the donation amount of students.)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Rs. 100

(To discuss the failure of Government to take over the Warangal Regional Medical College when the original conditions are fulfilled and when it is now unable to further develop under private management.)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Rs. 100

(To discuss the growing corruption and mismanagement in Government Hospitals, leading to deprivation for medical facilities to poor people.)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Rs. 100

(To discuss the absolute lack of medical facilities to Tribal population for Warangal district)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Rs. 100

(To discuss the failure of providing a Doctor at Eturnagaram, Tribal area centre.)

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri B. Yella Reddy : Sir, I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for
Medical by) Rs. 100

(For expressing regret for the failure to re address the grievances of the employees of the Osmania Hospital Hyderabad.)

(To reduce the allotment of Rs. 5,00,70,000 for Medical by) Rs. 100

(Regret for the failure for not having considered so far, the memorandum submitted to the Govt., by the Nursing staff Association and readdress their grievances.

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri P. Rajagopala Naidu : Sir, I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 2,47,99,200 for Public Health by) Rs. 100

For not completely eradicating Malaria in the State.

(To reduce the allotment of Rs. 2,47,99,200 for Public Health by) Rs. 100

(For not sufficiently popularising preventive measures atleast to the contagious diseases in the State)

The Deputy Speaker : Motions moved.

Sri S. Vemayya : Sir, I beg to move :

(To reduce the allotment of Rs. 2,47,99,200 for Public Health by) Rs. 100

(నెల్లూరు జిల్లా దర్శి తాలూకా పుల్లగల్లు, బస్వాపురం, తెల్లంవల్లి పురి పాడు, చేముల, చేములబండ మొదలగు గ్రామాల్లోని నీటిలో ఫ్లోరిన్ వల్ల వచ్చే ప్రమాదకర జబ్బులను విచారించుటకు అవసరమైన నీటి పథకాన్ని మంజూరు చేయనందుకు)

(To reduce the allotment of Rs. 2,47,99,200 for Public Health by) Rs. 100

(నెల్లూరు జిల్లా పొదిలి పట్టణ తావులలో ఫ్లోరిన్ ఉన్నందున మూసీ నుండి నీటి సప్లయ్ చేయు పథకాన్ని గురించి పురప్రజల కోరికల ప్రకారము చాలకాలమునుండి సదరు స్కీము ఎన్టిమేట్లు వేయు దశనుండి బయటపడ నందులకు)

The Deputy Speaker : Motions moved.

(Pause)

డిప్యూటీ స్పీకర్ : సభను 20 వ తేదీ ఉదయం 8-30 గంటలవరకు వాయిదా వేస్తున్నాను.

(The House then adjourned)

APPENDIX

DEMAND No. XVIII - Medical

and

DEMAND No. XIX - Public Health

The Minister for Health and Medical (Sri P. V. G. Raju) : Mr. Speaker, Sir.

I rise to move the demand for Medical and Public Health for the year 1961-62.

I need hardly impress upon this august house the importance attached to Health Services in modern times. All progressive States give a very high priority to Health among the Nation Building activities. Some of the advanced countries have even adopted the policy of providing National Health Service, the State thus guaranteeing the full protection of the health of the people. As a Nation committed to the ideal of Socialism, our ultimate aim is also to give full facilities which modern science has placed in our hands in the field of preventive and curative medicine, and to see that our total Rural and Urban population is covered by these essential amenities.

In some of the Western Countries and in Japan a very high percentage of Revenues is being spent for the health of the Nation, whereas in India the percentage of expenditure on this item is not even 6 per cent of the total revenues. In Andhra Pradesh, the percentage of expenditure on "Medical" works out to a little over 5% and on "Public Health" less than 2% only. This provision is hardly sufficient to rejuvenate our people whose general standard of living is very low and who, owing to undernourishment and lack of adequate environmental Hygiene are vulnerable to ill-health and disease, to a much greater degree than people in other countries, who are placed in a more fortunate position than us.

We are however faced with limitations, of resources both of finance and shortage of personnel. We have to ration out these resources among the various sections of our economy according to our needs and exigencies. As we progress from one year to another

and from one plan to another, the Social Services like Education, Medical, Public Health and the care of the Backward Classes are bound to receive higher priorities and better allotment in the budget.

While moving the demand for Rs. 500.70 lakhs during 1961-62 under "38-Medical" and for 247.99 lakhs for Public Health which, I hope, will meet with the approval of the House, I would like to explain some of their salient features.

After the formation of the State of Andhra Pradesh, Medical relief both in Andhra and Telangana Regions has received undivided attention and has made rapid strides. The Medical Sector of the Second Five Year Plan consisted of 71 Schemes - 45 in Andhra Area and 26 in Telangana Area. The expenditure on medical relief in the year 1957-58 was only 283 lakhs, and in 1958-59, it was 323 lakhs. During 1959-60 an amount of Rs. 360 lakhs was provided and for the year 1960-61 which is the final year of the Plan, the provision was increased to Rs. 438 lakhs. There has thus been considerable increase in expenditure from year to year. The provision of Rs. 547.30 lakhs made for new schemes in the Second Five Year Plan under the Medical has almost been fully spent.

Central Assistance

The Central Assistance available for additional seats in Medical Colleges at the rate of Rs. 60,000 per seat towards non-recurring expenditure and Rs. 8,000 per seat towards recurring expenditure has been availed of by this State, which has received almost a lion's share in this Scheme, by adding 200 seats under this scheme in the various Medical Colleges, during the last two years. There are 11 Centrally aided Schemes and 17 Centrally sponsored Schemes. The total estimated Central Assistance during the Second Plan period under Medical is 2.48 crores.

A short description of the Schemes taken up during the current year is given below:

Medical Education

To meet the increased demand for Medical Officers to man the expanding Medical Institutions, it has become imperative to increase admission capacity

of the various Medical Colleges in the State. The increase made in admissions during this year are given below :

<i>Name of the College</i>	<i>Increase of Seats</i>	
	<i>From</i>	<i>To</i>
1. Osmania Medical College, Hyderabad	125	140
2. Gandhi Medical College, Hyderabad	75	90
3. Guntur Medical College, Guntur	130	150
4. Kurnool Medical College, Kurnool	75	100
5. Sri Venkateswara Medical College, Tirupathi	Nil	50

The Medical College started under the auspices of the Medical Education Society, Kakinada and Warangal with 100 annual admissions each in the year 1958-59 have been working satisfactorily.

Another Medical College, at Tirupathi, with 50 admissions was established during July, 1960.

In all, there are now 855 seats available in the eight Medical Colleges (Six Government and two Private). It is a matter of gratification that Andhra Pradesh has the largest number of Medical Colleges in any of the States in India.

Post Graduate Medical Education

Facilities for Post-graduate Medical Education are available in Andhra Medical College, Visakhapatnam, Osmania Medical College, Hyderabad and Guntur Medical College, Guntur. Post-graduate courses are also being started in the Kurnool and Gandhi Medical Colleges. During the year 1960-61 new Courses for M. D. (Paediatrics) and Diploma in Public Health Course were started in the Osmania Medical College.

Dental Education

The Dental wing of Osmania Medical College, Hyderabad established during the year 1959-60 with 25 annual admissions for the B. D. S. Course, continues to function satisfactorily.

Nursing College

The College of Nursing established during the year 1959-60 with 20 annual admissions, for the B. Sc. Nursing Course is being developed on the right lines with the assistance of T. C. M. Specialists.

District & Taluk Headquarters Hospitals

To meet with the growing demand for medical care from all parts of the State, the bed strength of several District and Taluk Headquarters Hospitals has been increased.

Considerable improvements have taken place in all Teaching Hospitals attached to our various Medical Colleges. The Hospitals in Kakinada and Warangal have been upgraded to serve as teaching hospitals for the Private Medical Colleges started there.

Provincialisation of Local Fund Hospitals

During 1960-61 the Local Fund Hospitals situated at the Taluk Headquarters at Kuppam, Kamalapuram, Pathapatnam and Mangalagiri have been taken over by Government. In order to provide improved medical facilities to the public, the Victoria Zangana Hospital at Nellore maintained by Nellore Municipality, has also been taken over by Government. Thus it may be stated that all the Local Fund Hospitals situated at Taluk Headquarters have been taken over by Government.

Control of Communicable Diseases

Tuberculosis : During Second Plan period Government have sanctioned the establishment of 1,000 T. B. Isolation beds with assistance from Government of India at the various District Headquarters Hospitals in the State. So far 490 T. B. Isolation beds have been established in the State and it is expected that the Central Assistance for the remaining beds will also be utilised to a large extent. T. B. Hospital with an Administrative Block has been recently opened in Visakhapatnam. An experimental Ward of cheap design built within a fortnight with Pre-fabricated structure has been put up in the T. B. Hospital, Irrumnuma. If this structure is found suitable, the pace of increasing T. B. beds can be made faster.

T. B. Clinics

The Government have sanctioned the establishment of 7 T. B. Clinics, 4 in Andhra Area at Hindupur, Tuni, Nandyal and Narasaraopet and 3 in Telengana area at Golconda, Jagtial and Vanaparathi during this year.

Anti T. B. Demonstration and Training Centre, Hyderabad

The Anti T. B. Demonstration and Training Centre, Hyderabad has been moved from Dabirpura to the newly constructed buildings near the T. B. Hospital, Irrumnuma, Hyderabad.

After-care and Rehabilitation Centre for Ex-T. B. Patients

Government have sanctioned the establishment of an after-care and Rehabilitation Centre at Hyderabad with the assistance from Government of India. Under the Scheme, buildings estimated to cost about Rs. 4.00 lakhs are being constructed near the T. B. Hospital, Irrumnuma, Hyderabad and the work is in progress.

Leprosy

No district in Andhra Pradesh is free from Leprosy. In some Districts like Mahboobnagar, East Godavari and Srikakulam the incidence is very high. During this year three Leprosy Subsidiary Centres in Nalgonda, Visakhapatnam and Nellore Districts have been established with the assistance from the Government of India. During the Second Plan period so far 9 Leprosy Subsidiary Centres were established in the State.

V. D. Clinics

During the current year 5 more Venereal Diseases Clinics were established at the Headquarters Hospitals Chittoor, Anantapur, Srikakulam, Nalgonda and Khamam. During the Second Plan period 18 V. D. Clinics were established in the State.

Family Planning Clinics

During this year 13 Family Planning Clinics (Urban) have been established 8 in Andhra Region and 5 in Telengana Region. With this, the target of 44 Urban Family Planning Clinics fixed for the State, has been achieved. Family Planning Clinics in rural areas are started under the Public Health Plan.

Primary Health Centres

Against the target of 200 Primary Health Centres in the State by the end of the Second Five-year Plan period, 172 Primary Health Centres have been established so far.

Training Programmes

In order to build up necessary man power consisting of doctors and all other Medical and Ancillary staff to meet the requirements of the expanding services, greater emphasis has been laid on training programmes during the Second Five-Year Plan. The following are the training programmes now being conducted by the Medical Department:

1. Laboratory Technician Training.
2. Laboratory Attendants Training.
3. Radiographers Training.
4. Training of Opticians and Refractionists.
5. Medico-Social Workers Training.
6. Compounders Training.
7. Training of Nurses.
8. Training of Auxiliary Nurse Midwives.
9. Maternity Assistant's Training.

I am glad to state that men and women in requisite number are coming forward to take advantage of the training facilities offered in the various fields.

Third Five-Year Plan

A sum of Rs. 712.40 lakhs has been provided in the 3rd Five-Year Plan under Medical Sector for Modern System of Medicine.

The salient features of the plan are detailed below :

Hospital and Dispensaries

1. Bed Strength of District Hospitals will be increased to 250 in each district hospital where there is already building accommodation.

2. Bed Strength of important Taluk Hospitals will be increased to 30 in each Taluk Hospital wherever accommodation is available.

3. New Hospital at Tirupathi will be established to serve as a teaching institution to Sri Venkateswara Medical College.

4. A new Hospital will be established in Vijayawada, for which site is being acquired.

5. The bed strength of Government General Hospitals in Kakinada and Warangal will be increased, to upgrade them as teaching hospitals.

6. The bed strength of several Specialist Hospitals will be increased.

Provincialisation of Local Fund Hospitals

Certain important Local Fund Institutions situated outside taluk Headquarters Hospitals will be provincialised.

T. B. Hospitals and Sanatoria

It is proposed to establish Regional T. B. Hospitals in Visakhapatnam, Mangalagiri, Nellore, Kurnool, Nizamabad and Warangal to cater to the needs of patients of surrounding districts. The T. B. Sanatorium, Vicarabad and the T. B. Hospital, Hyderabad will function as the Central Institute for the whole State.

2000 T. B. Isolation beds will be established in the State.

It is also proposed to establish T. B. Clinics in certain taluk Hospitals and construct buildings for the T. B. Clinic already functioning in this State.

It is proposed to establish an after-care and Rehabilitation Centre at Visakhapatnam for Ex-T. B. patients. Various improvements will be made to the T. B. Control and Training Centre at Hyderabad and After-care and Rehabilitation Centre at the T. B. Hospital, Irrumnuma, Hyderabad, besides opening a District T. B. Control Training Centre at Visakhapatnam.

Primary Health Centres

It is proposed to establish 200 Primary Health Centres in Andhra and 100 in Telengana area, totalling in all 300 Primary Health Centres in the State.

Medical Education and Training

Department of Social and Preventive Medicine will be established at Kurnool Medical College, Kurnool, Kakinada Medical College, Tirupathi Medical College and Warangal Medical College, Warangal. Various improvements will be made to the existing Medical Colleges. New buildings for Gandhi Medical

College, Hyderabad and Sri Venkateswara Medical College, Triupathi will be constructed.

Post Graduate Medical Institutes

It is proposed to establish Post-graduate Medical Institutes at Hyderabad and Visakhapatnam, with the Assistance of Government of India as Centrally sponsored Schemes.

Training : The admission capacity of the various training schools for para- Medical personnel such as Nurses, Auxiliary Nurse Midwives, Auxiliary Health Workers, Laboratory Technicians, Pharmacist etc., will be increased to meet the requirement of these categories of personnel in the Third Plan Period.

One model institute for Diploma in Pharmacy will be established at Visakhapatnam.

Hospital Pharmacies : It is proposed to establish Hospital Pharmacies at King George Hospital, Visakhapatnam and Osmania General Hospital, Hyderabad.

Village Medicine Boxes : It is proposed to supply 2000 Village Medicine Boxes for the rural population.

Leprosy : 14 Leprosy Subsidiary Centres will be established in the State.

V. D. : 14 V. D. Clinics will be established.

Family Planning :

A sum of Rs. 30.00 lakhs is proposed for establishing Urban Family Planning Clinics with beds to accommodate sterilised cases. The scheme provides for Central Assistance to the extent of Rs. 60 lakhs.

Miscellaneous

A Department of Cardiac Surgery at Osmania General Hospital, Hyderabad will be established.

A clinical Isotope Laboratory will be established at Visakhapatnam.

Improvements will be made to Dental Wing at Osmania Medical Collge, Hyderabad.

With a view to expand the medical facilities and make them easily accessible to the urban and rural

population of the State, the Government are contemplating to formulate a scheme called "Co-operative Health Insurance Scheme", with the assistance from the Government of India.

Indian Medicine

The needs of the Indian Medicine Department, were surveyed in 1958-59 when a few schemes were formulated. The overall Plan ceiling for the Indian Medicine Department Schemes was increased to 13.32 lakhs (including Central Assistance). Out of this, an amount of Rs. 7.30 lakhs was allotted for 1960-61, Rs. 3.53 lakhs being for the continuing schemes and Rs. 3.77 lakhs for new Schemes.

Second Five Year Plan

During the last 4 years of the Second Five Year Plan, the following schemes have been implemented :

- (a) Addition of 30 beds for Research in Ayurveda and 10 beds for Research in Maternity and Children's diseases in the Ayurvedic Hospital, Hyderabad.
- (b) Establishment of a Herbarium in Hyderabad.
- (c) Addition of 20 beds for Research in Unani in the Nizamia T. B. Hospital, Hyderabad.
- (d) Admissions in Ayurvedic College, Hyderabad have been increased to 75. Facilities have also been provided for the admission of students from Radhabai Palnitkar Medical School and Ayurvedic College, Warangal in Ayurvedic College, Hyderabad.
- (e) 60 beds have been added in the Ayurvedic Hospital, Hyderabad.
- (f) Development of Indian Medicine Pharmacy, Hyderabad.
- (g) Opening of Ayurvedic Dispensaries at Vinukonda and Anantapur.

During the year 1960-61, Laboratory facilities were provided in the Nizamia General Hospital to facili-

tate the easy diagnosis of diseases and also a separate ward for Research in Turkish Bath (Unani) was opened. Further Hostel facilities are provided for Boys and Girls students of the Ayurvedic and Unani Colleges. A ten bedded Homeopathy Hospital was opened with the Poly Clinic at Jambagh, Hyderabad. Employment of Compounders in Ayurvedic District Dispensaries in Telangana Districts were sanctioned and staffed. Four new dispensaries, 3 Ayurvedic Dispensaries at Tirupathi (Chittoor District), Masulipatnam and Alipur, Medak District and one Unani Dispensary at Proddatur (Cuddapah District) were opened.

3rd Five Year Plan

With a view to encourage the system of Indian Medicine a sum of Rs. 28.00 lakhs is proposed in the Third Five Year Plan, with which various schemes covering different aspects of Ayurveda and Unani Systems of Medicines are proposed to be taken up. A sum of Rs. 3.28 lakhs—Rs. 1.64 lakhs for research in Ayurveda and Rs. 1.64 lakhs for research in Unani, has been proposed to be provided in the budget estimate for 1961-62. It is also proposed to construct new buildings for the Ayurvedic College and Ayurvedic Hospital in Hyderabad. The Government of India is being approached to start a Research Centre and a post-graduate college in Unani in Hyderabad, by utilising the existing facilities of the Unani Hospital and Library available in Hyderabad.

DEMAND XIX - Public Health For 247.99 Lakhs.

I will now deal with the Demand for Public Health, and will give the House an indication of the important schemes taken up by the Public Health Department.

Four Demonstration District Projects located at Hyderabad, Guntur, Kurnool and Visakhapatnam have been taken up with the aid of World Health Organisation and UNICEF. These projects are intended to tone up the co-ordinated Public Health and Medical Services in these Districts. On the basis of experience gained on them, this scheme will be extended to the other Districts in the State in due course.

Provision is made for 26 M. C. H. Centres in Telengana area, and M. C. H. Centres in Andhra area and for the training of Health Visitors both at Visakhapatnam and Niloufer Health School at Hyderabad. 120 Health Visitors and 60 auxiliary Nurse Midwives are being trained in the above two schools. Facilities exist for training of Dayas in Districts.

Two control units, one at Kamareddy in Telengana and the other at Mandapet in Andhra, are functioning under the National Filaria Control Programme.

A Central Nutrition Laboratory at the Headquarters, and three Regional Nutrition Research Units at Guntur, Kurnool and Warangal deal with the problems of Nutrition. Research work under nutrition is being taken up to investigation of flourosis.

Two Flying Squads, one at Warangal and the other at Mancherial in Adilabad District, are incharge of Epidemic Control measures in these areas.

For the Medical Inspection of schools, there are at present 9 units in the 9 districts of Telengana and 4 units in Andhra located in Guntur, Visakhapatnam, Kurnool and Ananthapur. The units in Hyderabad city are strengthened to meet the needs of the school population of the Greater Hyderabad.

Eighteen B. C. G. teams are functioning in the State to cover the whole State with Primary and Secondary Vaccination.

Four Mobile units are functioning in Kareemnagar, Sangareddy, Khammam and Nalgonda, to provide combined medical and Health services to the population in rural areas in these districts.

There are 175 Family Planning Clinics established in rural areas in the State.

Equipment like pump sets, steel tanks, and models etc. is being supplied to the District Health Officers by stages, for demonstrating methods of rural sanitation to the rural public.

I will now deal with some of the important Third Five Year Plan Schemes, which will be implemented in the State during 1961-62.

It is proposed to create a post of one lady medical officer in each district to supervise the M. C. H. services. Already Woman Medical Officers exist in some of the Districts in Andhra. The scheme will be extended to other districts.

A post of Assistant Director of Public Health with ancillary staff is being created to take effective steps for declaration and demarcation of Residential and non-residential industrial areas in the Panchayats and Municipalities.

A provision of Rs. 1,45,000 is made for continuance of the State Health Education Bureau to educate the public in Health matters.

A school Health Clinic will be established at Masulipatnam.

Establishment of two additional mass B. C. G. Vaccination units for Andhra and Telangana areas will be taken up.

During the First year of Third Five Year Plan it is proposed to establish 268 rural Family Welfare Centres, one in each sub-centre of the Primary Health Centres. 1341 rural Family Planning Clinics will be established, under a Centrally sponsored Family Planning Programme.

Steps are being taken to sponsor the production of Family Planning appliances and for their free distribution or at a nominal price widely through Family Planning Clinics and other Medical and Health Institutions.

An amount of Rs. 3.846 lakhs is kept for giving grants to voluntary organisations like the Indian Red Cross Society and St. John's Ambulance Association, and for payment of grants to the local bodies for carrying out the anti-malarial, anti-filarial, M. C. H. and other Health Propaganda activities.

Intensive measures are being taken to fight communicable diseases. The Malaria Eradication Programme is carried on on the All India pattern and it is expected that by the end of the Third Plan period, Malaria in epidemic form will be completely eradicated. Small Pox Eradication Programme has been taken up in the twin cities of Hyderabad - Secunderabad and as

a Pilot Project in West Godavari District. The whole State will be covered during the Third Plan period by this Programme. Production of lymph is being increased to facilitate the implementation of mass vaccinations in urban and rural areas under this programme. Let us all hope that these measures will receive the full support of the people and we will get rid of this foul disease completely from this State and the country. The Honourable Members under the lead given by the Hon'ble Speaker personally by getting themselves vaccinated, have paved the way for the successful implementation of the Small Pox Eradication Programme.

General

It will thus be seen that active steps are proposed to be taken by the Government to improve the health of the people of the State by providing adequate medical facilities to the urban and rural population.

I also wish to inform the House that the Health Ministers of Southern States of Andhra Pradesh, Madras, Mysore and Kerala met recently in a Zonal Conference. This was the first Conference of its kind and the Government of Andhra Pradesh played the hosts and invited the Conference to Tirupathi. The Conference discussed matters of common interest and has taken decisions to explore further matters like uniform scales of pay, mutual exchange of technical personnel, provision of facilities in specialised Institutions for patients from other States on a reciprocal basis, discussion of problems relating to Anti-epidemic measures in boarder areas and like matters. The Central Council of Health consisting of all State Health Ministers which met on 5th February, 1961 in Delhi has endorsed the recommendations of this Conference and has advocated the holding of such conferences in other regions of the country. I feel quite confident that the House will appreciate the efforts of this Government in taking initiative in promoting a wider outlook in dealing with problems of essential services like Medical and Public Health.

